

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΠΑΤΡΩΝ

ΣΧΟΛΗ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΩΝ ΥΓΕΙΑΣ ΚΑΙ ΠΡΟΝΟΙΑΣ

ΤΜΗΜΑ : ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Πτυχιακή εργασία

ΓΥΝΑΙΚΕΙΑ ΚΑΚΟΠΟΙΗΣΗ

ΜΕ ΕΜΦΑΣΗ ΣΤΗΝ ΠΑΡΑΝΟΜΗ ΔΙΑΚΙΝΗΣΗ ΓΥΝΑΙΚΩΝ

ΜΕ ΣΚΟΠΟ ΤΗ ΣΕΞΟΥΑΛΙΚΗ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΗ

ΣΠΟΥΔΑΣΤΡΙΕΣ: ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΥ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ
ΗΛΙΑΔΟΥ ΙΩΑΝΝΑ

ΕΙΣΗΓΗΤΗΣ: ΔΡΙΤΣΑΣ ΙΩΑΝΝΗΣ

Πάτρα, 2012

PATRA'S TECHNOLOGICAL EDUCATIONAL INSTITUTION

SCHOOL OF HEALTH AND WELFARE PROFESSIONS

Dissertation

WOMEN ABUSE

**WITH EMPHASIS ON TRAFFICKING WOMEN FOR
SEXUAL EXPLOITATION**

PANAGIOTOU PARASKEVI

ELIADOU IOANNA

Patra, 2012

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΠΑΤΡΩΝ
ΣΧΟΛΗ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΩΝ ΥΓΕΙΑΣ ΚΑΙ ΠΡΟΝΟΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Πτυχιακή εργασία

ΓΥΝΑΙΚΕΙΑ ΚΑΚΟΠΟΙΗΣΗ

ΜΕ ΕΜΦΑΣΗ ΣΤΗΝ ΠΑΡΑΝΟΜΗ ΔΙΑΚΙΝΗΣΗ ΓΥΝΑΙΚΩΝ

ΜΕ ΣΚΟΠΟ ΤΗ ΣΕΞΟΥΑΛΙΚΗ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΗ

ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΥ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ
Α.Μ. 3968

ΗΛΙΑΔΟΥ ΙΩΑΝΝΑ
Α.Μ. 3974

Επιβλέπων καθηγητής

Δρίτσας Ιωάννης

Πάτρα, 2012

Ευχαριστίες

Θα θέλαμε να ευχαριστήσουμε πάνω απ' όλα τον επιβλέπων καθηγητή μας Δρ. Δρίτσα Ιωάννη, για την πολύτιμη καθοδήγησή του ώστε να καταστούμε ικανές να ολοκληρώσουμε την παρούσα εργασία.

Θα θέλαμε να ευχαριστήσουμε το Γραφείο Χειρισμού Θεμάτων Βίας στη Οικογένεια και Κακοποίησης Ανηλίκων και το Γραφείο Καταπολέμησης Εμπορίας Προσώπων της Αστυνομίας.

Θα θέλαμε να ευχαριστήσουμε την κυρία Αλεξία Κολώτα Πρόεδρο του Συνδέσμου για την Πρόληψη και Αντιμετώπιση της Βίας στην Οικογένεια.

Επίσης να ευχαριστήσουμε το Γραφείο Ευημερίας, για την καθοδήγηση, την πολύτιμη βοήθεια τους και για τις γνώσεις που μας πρόσφεραν για να μπορέσουμε να κάνουμε την πτυχιακή μας.

Ιδιαίτερες ευχαριστίες θα θέλαμε να απευθύνουμε στην Ιουλία και Γιάννα Χριστοδούλου, χωρίς την βοήθεια τους η ολοκλήρωση αυτής της πτυχιακής θα ήταν αδύνατη, όπως επίσης για το αμείωτο ενδιαφέρον και την συμπαράσταση τους.

Τέλος, θέλουμε να ευχαριστήσουμε θερμά την οικογένειά μας οι οποίοι στήριξαν τις σπουδές μας με διάφορους τρόπους, φροντίζοντας για την καλύτερη δυνατή μόρφωση μας , για την ηθική και οικονομική συμπαράσταση όχι μόνο κατά τη διάρκεια της πτυχιακής μας εργασίας αλλά και καθ' όλη τη διάρκεια των σπουδών μας.

Περίληψη

Η παρούσα εργασία πραγματεύεται το θέμα της γυναικείας κακοποίησης με έμφαση στην παράνομη διακίνηση γυναικών με σκοπό τη σεξουαλική εκμετάλλευση. Μέσα από μια εκτενή έρευνα και αναζήτηση διαπιστώθηκε πως η γυναικεία κακοποίηση είναι ένα κοινωνικό φαινόμενο που ταλανίζει τις γυναίκες από πολύ παλιά μέχρι σήμερα. Οι μορφές της γυναικείας κακοποίησης ποικίλλουν με καταλυτικές συνέπειες στα θύματα. Αυτό που προκύπτει είναι η άμεση αντιμετώπιση τέτοιων φαινομένων με τη συνδρομή των ανάλογων φορέων.

Παράλληλα, το φαινόμενο της σωματεμπορίας των γυναικών (trafficking) με σκοπό τη σεξουαλική εκμετάλλευση ολοένα και αυξάνεται προκαλώντας ανησυχία στις κυβερνήσεις των κρατών. Πρόκειται για την κατάλυση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων των γυναικών και την υποβίβαση της ύπαρξής τους.

Η εργασία, λοιπόν, χωρίζεται σε 6 κεφάλαια τα οποία αναλύουν εκτενώς τη γυναικεία κακοποίηση σε σχέση με τις μορφές της, τα χαρακτηριστικά των θυτών και θυμάτων καθώς και τους τρόπους εξυγίανσης του φαινομένου. Επιπλέον στα κεφάλαια αναλύεται το φαινόμενο της σωματεμπορίας σε σχέση με τα αίτια, τις συνθήκες ζωής των θυμάτων και τη δράση των αρμόδιων φορέων. Στο τελευταίο κεφάλαιο εξάγονται τα συμπεράσματα και εκτίθενται κάποιες προτάσεις για περαιτέρω προβληματισμό.

Summary

This paper addresses the issue of women's abuse with emphasis on trafficking in women for sexual exploitation. Through an extensive investigation and research found that women's abuse is a social phenomenon that afflicts women from very old until today. The forms of female abuse vary with catalytic effects on victims. What emerges is the immediate treatment of such phenomena with the help of such organizations.

Moreover, the phenomenon of trafficking in women for sexual exploitation is increasingly causing concern for governments. It is the destruction of human rights of women and the abasement of their existence.

The task, therefore, is divided into 6 chapters which analyze extensively on women's abuse in relation to the types, the characteristics of bullies and victims and how to consolidate the phenomenon. The additional funds to analyze are the phenomenon of trafficking in relation to the causes, the conditions of life of the victims and the actions of the competent bodies. In the last chapter are drawn the conclusions and set some suggestions for further speculation.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ	4
ΠΕΡΙΛΗΨΗ ΕΛΛΗΝΙΚΗ	5
ΠΕΡΙΛΗΨΗ ΑΓΓΛΙΚΗ	6
ΑΡΤΙΚΟΛΕΞΑ	9
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1 – ΤΟ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟ ΤΗΣ ΓΥΝΑΙΚΕΙΑΣ ΚΑΚΟΠΟΙΗΣΗΣ	12
Εισαγωγή	
1.1 Το πρόβλημα	12
1.2 Ο σκοπός της πτυχιακής	15
1.3 Ορισμός εννοιών	17
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2 – ΕΠΙΔΗΜΙΟΛΟΓΙΑ ΓΥΝΑΙΚΕΙΑΣ ΚΑΚΟΠΟΙΗΣΗΣ – ΜΟΡΦΕΣ ΚΑΚΟΠΟΙΗΣΗΣ	24
2.1 Επιδημιολογία της γυναικείας κακοποίησης	25
2.2 Μορφές κακοποίησης	30
2.2.1 Σωματική	31
2.2.2 Ψυχολογική	33
2.2.3. Συναισθηματική	35
2.2.4 Οικονομική	38
2.2.5 Λεκτική	41
2.2.6 Βιασμός	41

2.2.7 Ηθική	47
2.3. Χαρακτηριστικά θύτη	47
2.4. Χαρακτηριστικά θύματος	51
2.5. Αίτια γυναικείας κακοποίησης	57
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3 – ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΗΣ ΓΥΝΑΙΚΕΙΑΣ ΚΑΚΟΠΟΙΗΣΗΣ	68
3.1 Αντιμετώπιση της γυναικείας θυματοποίησης.....	69
3.2 Θεραπευτικοί μέθοδοι θυμάτων	72
3.3. Φορείς Κύπρου	74
3.4. Φορείς Ελλάδος	77
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4 – ΤΟ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟ ΤΟΥ TRAFFICKING	84
4.1. Επιδημιολογία του trafficking	85
4.2. Αίτια trafficking	88
4.3. Συνθήκες ζωής των θυμάτων trafficking	97
4.4. Λόγοι για τους οποίους τα θύματα trafficking δεν δραπέτεύουν	99
4.5 Χαρακτηρίστηκα θυμάτων του trafficking	101
4.6 Συνέπειες των θυμάτων του trafficking	103
4.7. Η δράση της Αστυνομίας	106
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5 – ΦΟΡΕΙΣ TRAFFICKING	111
5.1. Φορείς trafficking	111
5.2 Φορείς στην Ελλάδα	115
5.3 Φορείς στην Κύπρο	127

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6 – ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ&ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ	130
6.1. Συμπεράσματα	130
6.2. Προτάσεις	133
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	
Ελληνόγλωσση	137
Ξενόγλωσση	143
Ιστοσελίδες	145

ΑΡΤΙΚΟΛΕΞΑ

ACT UP	Aids Coalition to Unleash Power = Συμμαχία για την αποδέσμευση της δύναμης κατά του Aids
Α.Σ.Π.Ι.Δ.Δ.Α.	Αναπτυξιακή Σύμπραξη για την Προώθηση Ίσων Δικαιωμάτων για τα Διακινούμενα Άτομα
Γ.Γ.Ι	Γενική Γραμματεία Ισότητας
ΔΟΜ	Διεθνής Οργανισμός Μετανάστευσης
Ε.Ε	Ευρωπαϊκή Ένωση
Ε.Κ.Κ.Α	Εθνικό Κέντρο Κοινωνικής Αλληλεγγύης
Ε.Κ.Υ.Θ.Κ.Κ.Α.	Κέντρο Έρευνας και Υποστήριξης Θυμάτων Κακοποίησης και Κοινωνικού Αποκλεισμού
ΕΛ.ΑΣ	Ελληνική Αστυνομία
GPAT	Global Program Against Trafficking in Human Beings
Ι.Ρ.Α.	Διεθνής Ένωση Αστυνομικών
Ι.Ρ.Σ.Τ.	International Rehabilitation Council for Torture Victims
Κ.Α.Β.	Κέντρο Άμεσης Βοήθειας
ΚΕΔΕ	Κέντρο Έρευνας και Δράσης για την Ειρήνη
Κ.Ε.Θ.Ι	Κέντρο Ερευνών για Θέματα Ισότητας
ΚΕΠ	Γραφείο Καταπολέμησης Εμπορίας Προσώπων
ΚΙΣΑ	Κίνηση Στήριξης Αλλοδαπών ΚΙΣΑ
Μ.Κ.Ο	Μη Κυβερνητικός Οργανισμός
ΟΑΣΕ	Οργανισμός για την Ασφάλεια και τη Συνεργασία στην Ευρώπη

ΟΗΕ	Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών
Ο.Κ.Ε.Α.	Ομάδα Καταπολέμησης Εμπορίας Ανθρώπων
STOP	Stop Trafficking of People
Υ.Δ.Α.Σ.	Υπηρεσίας Διεθνούς Αναπτυξιακής Συνεργασίας
UNESCO	United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization
UNHCHR	Office of the High Commissioner for Human Rights = Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1.1 Το πρόβλημα

Ένα από τα προβλήματα που απασχόλησαν τους επιστήμονες των ανθρωπιστικών κλάδων κατά τακτά χρονικά διαστήματα ήταν η έννοια της κακοποιημένης γυναίκας. Με τον όρο κακοποίηση χαρακτηρίζεται κάθε προσβολή της σωματικής και ψυχικής ακεραιότητας ενός ανθρώπου που ασκείται στα πλαίσια της εκμετάλλευσης του από εκείνον που κατέχει τη θέση εξουσίας.

Σε ευρωπαϊκό επίπεδο η ενδοοικογενειακή βία ορίζεται ως εξής: "Κάθε σωματική σεξουαλική ή ψυχολογική βία που ασκείται σε βάρος του θύματος από τον τωρινό ή τον πρώην σύζυγο, ή από το σύντροφο ή από άλλα μέλη της οικογένειας". Η κακοποίηση των γυναικών μπορεί να λάβει τη μορφή της άσκησης σωματικής, ψυχικής ή και σεξουαλικής βίας από το σύζυγο ή τον σύντροφο προς μία γυναίκα.

Το πρόβλημα, λοιπόν, της βίας κατά των γυναικών είτε σε έγγαμες είτε σε εκτός γάμου σχέσεις δεν αποτελεί σύγχρονο φαινόμενο. Γνωστοποιήθηκε όμως από το γυναικείο κίνημα που έδωσε έμφαση στις εμπειρίες κακοποίησης των γυναικών, τη συχνότητα της βίας και τη δυσκολία των γυναικών στην αναζήτηση βοήθειας

(Λεζγή, 2010). Η φεμινιστική πλευρά εντοπίζει το πρόβλημα στην καταπίεση και εκμετάλλευση των γυναικών στην κοινωνία και τοποθετεί την ανδρική βία στο σύνολο της ανδρικής δύναμης και υπεροχής που δομείται μέσα στο ιστορικά διαμορφωμένο καθεστώς της πατριαρχίας. Άλλωστε, οι φεμινίστριες θεωρούν την πατριαρχία ένα άδικο καταπιεστικό σύστημα κατά των γυναικών το οποίο αποτελεί την υποταγή τους με κάθε τρόπο.

Σύμφωνα με την Copelon (1994), σε περιπτώσεις βίας στο ζευγάρι, είναι η ανδρική υπεροχή, η ιδεολογία και οι συγκεκριμένες συνθήκες που δίνουν στους άνδρες την αίσθηση δικαιοδοσίας να κατακρίνουν και να τιμωρήσουν τις γυναίκες τους. Αυτό που προκύπτει είναι ότι η κακοποίηση της γυναίκας δεν είναι απλά μια ατομική απομονωμένη ή αποκρουστική πράξη, αλλά μια κοινωνική άδεια, ένα καθήκον ή δείγμα ανδρισμού, βαθιά ριζωμένου στην κουλτούρα, ευρύτατα διαδεδομένου που η κοινωνία το αρνείται και που παραμένει απόλυτα ή ως επί το πλείστον χωρίς κυρώσεις (Λεζγή, 2010).

Οι κακοποιημένες γυναίκες έχουν ένα κοινό χαρακτηριστικό. Και αυτό έχει να κάνει με τα συνεχή απειλητικά για τη ζωή της επεισόδια. Αν κάποια γυναίκα έχει κάποιο λόγο να αισθάνεται κακοποιημένη τότε αυτό είναι που συμβαίνει. Υπάρχουν βέβαια περιπτώσεις που οι γυναίκες θέλουν να πιστεύουν ότι κάνουν λάθος στην κρίση τους, έχουν άρνηση να το δεχτούν και προσπαθούν να ελαχιστοποιήσουν το αίσθημα κακοποίησης που νιώθουν (Υπουργείο Δικαιοσύνης και Δημοσίας Τάξεως, 2007).

Μια κακοποιημένη γυναίκα, είναι μια γυναίκα που έχει υποστεί επανειλημμένα οποιαδήποτε βίαιη συμπεριφορά από έναν άντρα, με σκοπό να την εξαναγκάσει να

κάνει κάτι που αυτός επιθυμεί αδιαφορώντας για τα δικαιώματά της. Σημαντικό επίσης στον ορισμό της κακοποίησης είναι, ότι μια γυναίκα χαρακτηρίζεται ως κακοποιημένη αν έχει υποστεί κακοποίηση τουλάχιστον δύο φορές.

Τα τελευταία χρόνια το πρόβλημα της γυναικείας κακοποίησης άρχισε να προσελκύει το ενδιαφέρον και να αφυπνίζει τις γυναίκες. Όπως μπορεί κανείς να διαπιστώσει έχουν αναπτυχθεί γυναικεία κινήματα καταφέροντας να προσελκύσουν το ενδιαφέρον του κοινού αλλά και των ειδικών επιστημόνων προσπαθώντας να εστιάσουν την προσοχή τους στα αίτια κακοποίησης αλλά και στη δημιουργία φορέων στήριξης και την εύρεση θεραπευτικών μεθόδων (Υπουργείο Δικαιοσύνης και Δημοσίας Τάξεως, 2007).

Σύμφωνα και με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή "Η βία σε βάρος των γυναικών αποτελεί παλιά μάστιγα της κοινωνίας και κατάφωρη παραβίαση των βασικών δικαιωμάτων του ανθρώπου. Δυστυχώς, πρόκειται για φαινόμενο διαδεδομένο σε όλες τις κοινωνίες και σε όλες τις κοινωνικές τάξεις, ανεξάρτητα από το επίπεδο ανάπτυξης, το βαθμό πολιτικής σταθερότητας, τον πολιτισμό ή την θρησκεία και συναντάται τόσο στο δημόσιο όσο και στον ιδιωτικό χώρο. Πρόκειται για παγκόσμιο φαινόμενο και ως εκ τούτου διαδεδομένο στις χώρες της Ε.Ε." (Υπουργείο Δικαιοσύνης και Δημοσίας Τάξεως, 2007).

Μια από τις σύγχρονες μορφές βίας κατά των γυναικών, η άσκηση της οποίας παίρνει όλο και περισσότερο ανησυχητικές διαστάσεις, παρά τις αυξανόμενες προσπάθειες καταπολέμησής της, είναι η παράνομη εμπορία και διακίνηση γυναικών (trafficking) με σκοπό τη σεξουαλική εκμετάλλευση, την αναγκαστική εργασία, τον αναγκαστικό γάμο, με απλά λόγια τη διαμόρφωση συνθηκών

δουλείας. Κάθε χρόνο εκατοντάδες χιλιάδες γυναίκες και κορίτσια παρασύρονται, εξαπατώνται ή εξαναγκάζονται στην πορνεία και σε άλλες μορφές σεξουαλικής εκμετάλλευσης. Γενικά, όπως εκτιμούν οι ειδικοί, ο αριθμός των γυναικών που διακινούνται ολοένα και αυξάνεται όπως και τα κέρδη των διακινητών.

1.2 Ο σκοπός της πτυχιακής

Σύμφωνα λοιπόν με τα όσα προαναφέρθηκαν, σκοπός της παρούσας πτυχιακής εργασίας είναι να μελετήσουμε και να ερευνήσουμε τις επιπτώσεις της παράνομης διακίνησης γυναικών για σεξουαλική εκμετάλλευση (trafficking), καθ' όσον είναι ένα θέμα ηθικής τάξης που βασανίζει σε μεγάλο ποσοστό τις γυναίκες.

Επιμέρους στόχοι της μελέτης αυτής είναι:

- 1) Να οριστεί τι είναι η γυναικεία κακοποίηση και να δοθούν τα χαρακτηριστικά της κακοποιημένης γυναίκας.
- 2) Να σκιαγραφηθεί το προφίλ των θυμάτων και του θύτη.
- 3) Να διερευνηθούν οι σωματικές, ψυχοσωματικές, ψυχοσυναισθηματικές, κοινωνικές και μακροπρόθεσμες επιπτώσεις της γυναικείας κακοποίησης και της παράνομης διακίνησης γυναικών με σκοπό τη σεξουαλική εκμετάλλευση.
- 4) Να παρουσιαστούν τα μέτρα προστασίας, η θεραπεία, το νομικό πλαίσιο καθώς και οι υποστηρικτικές κρατικές μονάδες για το πρόβλημα.

Δομή της εργασίας

Η πτυχιακή αυτή εργασία αποτελείται από 5 κεφάλαια. Το 1^ο κεφάλαιο αποτελεί την εισαγωγή και αναπτύσσονται οι ορισμοί εννοιών, ενώ το 2^ο κεφάλαιο περιλαμβάνει την επιδημιολογία της γυναικείας κακοποίησης καθώς και τις μορφές κακοποίησης. Επίσης στο 2^ο κεφάλαιο αναφέρονται τα χαρακτηριστικά του θύτη και του θύματος καθώς και τα αίτια που οδηγούν στη γυναικεία κακοποίηση. Στο 3^ο κεφάλαιο γίνεται αναφορά στην αντιμετώπιση της γυναικείας θυματοποίησης καθώς και στις θεραπευτικές μεθόδους των θυμάτων. Επίσης, αναφέρονται οι φορείς τόσο της Κύπρου όσο και της Ελλάδος.

Στο 4^ο κεφάλαιο παρουσιάζεται η έκταση του φαινομένου του trafficking. Περιλαμβάνει την επιδημιολογία του trafficking και τα αίτια που οδηγούν σε μια τέτοια κατάσταση καθώς και τις συνθήκες ζωής των θυμάτων trafficking. Επίσης, παρουσιάζονται οι λόγοι για τους οποίους τα θύματα trafficking δεν δραπέτεύουν, τα χαρακτηριστικά των θυμάτων του trafficking, οι συνέπειες των θυμάτων του trafficking καθώς και η δράση της αστυνομίας στο φαινόμενο αυτό. Στο 5^ο κεφάλαιο αναφέρονται οι φορείς του trafficking καθώς και οι φορείς τόσο στην Ελλάδα όσο και στη Κύπρο.

Τέλος, στο 6^ο κεφάλαιο γίνεται μια σύνοψη της εργασίας και προτάσεις σχετικά με τη γυναικεία κακοποίηση και το trafficking.

1.3 Ορισμός εννοιών

Κακοποίηση

Η λέξη «κακοποίηση» προέρχεται από το ρήμα «κακοποιώ». Ορίζεται ως η κακομεταχείριση, η διαστρέβλωση (Μπαμπινιώτης, 1998). Η έννοια της και η λειτουργικότητα της αναφέρουν πως η κακοποίηση είναι η βίαιη και επιθετική συμπεριφορά ή ενέργεια που δημιουργεί βλάβη, τραύμα, πόνο, φόβο, απειλή, δυσαρέσκεια ή αίσθημα δυσφορίας, αποστροφής ή ενοχής και έχει αρνητική επίδραση στο άτομο που την δέχεται (Τσιάντης, 1996).

Βία

Ο όρος «βία», περιέχει σωματικές δράσεις που έχουν ως αποτέλεσμα τον τραυματισμό των θυμάτων. Παρ' όλο που μερικές μορφές της ενδοοικογενειακής βίας, περιλαμβάνουν τη διατήρηση της σωματικής και συναισθηματικής υποστήριξης, μπορεί να έχουν καταστροφικές και μακροχρόνιες συνέπειες για το θύμα. Επίσης, η βία μέσα στα όρια της περιλαμβάνει σωματική και πνευματική δράση ή επίθεση οι οποίες καταλήγουν σε τραυματισμούς του θύματος. Η βία μπορεί ωστόσο, να οριστεί με τον περιορισμό ή την άρνηση ενός προσώπου σε άλλο, για συγκεκριμένα δικαιώματα και ελευθερίες (Wallance, 2002).

Η βία μπορεί να οριστεί ως «άγρια δύναμη», ζώδη ενέργεια. Πρόκειται για μια ανεξέλεγκτη, μη ελέγξιμη ενέργεια η οποία ξεσπά. Δεν περιορίζεται ούτε από το εσωτερικό ούτε από το εξωτερικό αυτού που αφανίζει. Είναι δύναμη και καταστροφή. Είναι a priori αυτό από το οποίο χαρακτηρίζεται ένα ακραίο ξετύλιγμα ενέργειας, άρα περισσότερο της τάξης του ποσοτικού, αν και ξεφεύγει από αυτό:

αποτελεί υπερβολή. Διασπά μια κατάσταση ισορροπίας ή ομαλής καθημερινότητας (Ναυρίδης, 2002).

Ενδοοικογενειακή βία

Λέγοντας «ενδοοικογενειακή βία» με βάση το άρθρο 3 των Περί Βίας στην Οικογένεια (Πρόληψη και Προστασία θυμάτων) Νόμων 119 (I) του 2000 και 212 (I) του 2004 εννοούμε «οποιαδήποτε παράνομη πράξη ή συμπεριφορά με την οποία προκαλείται άμεσα πραγματική σωματική, σεξουαλική ή ψυχική βλάβη σε οποιοδήποτε μέλος της οικογένειας και περιλαμβάνει και τη βία που ασκείται με σκοπό την επίτευξη σεξουαλικής επαφής χωρίς τη συγκατάθεση του θύματος, καθώς επίσης και το περιορισμό της ελευθερίας του».

Βάσει λοιπόν αυτού του νόμου απαγορεύεται η άσκηση βίας μεταξύ μελών της ίδιας οικογένειας και ειδικότερα μεταξύ άντρα και γυναίκας πρώην ή νυν συζύγων ή συμβίων. Με αυτό τον τρόπο διασφαλίζεται η σωματική ακεραιότητα, η ελεύθερη σκέψη και έκφραση άποψης και η ίση μεταχείριση και ο σεβασμός του κάθε πολίτη. (Περιοδικό του Κενθέα, 2007).

Η ενδοοικογενειακή βία διατρέχει τις ανθρώπινες κοινωνίες, εντοπίζεται σε όλους τους πολιτισμούς και πλήττει κυρίως τις γυναίκες και τα παιδιά. Κατά τον Παγκόσμιο Οργανισμό Υγείας, τα έτη 1982 – 1999, το ποσοστό των γυναικών που έπεσαν θύματα σεξουαλικής κακοποίησης ανέρχονταν από 10 – 69%, ενώ οι θάνατοι γυναικών 45 – 65 ετών από συζυγική βία ξεπερνούν τους θανάτους από καρκίνο.

Σε πρόσφατη έρευνα που διενεργήθηκε σε 10 χώρες, με δείγμα 24.000 γυναίκες αναδεικνύεται ότι η βία κατά των γυναικών εμμένει και παρά τις διαφοροποιήσεις στα χαρακτηριστικά αποτελεί μια κοινή και αποδεκτή ως «φυσιολογική» συμπεριφορά (Γιωτάκος & Τσιλιάκου, 2008).

Αν υπήρχε μια «κοινωνία αγγέλων», οπωσδήποτε η βία και η χρήση της θα ήταν φαινόμενα άγνωστα και όχι απλώς απευκταία. Κάτι τέτοιο όμως είναι ουτοπικό και γι' αυτό διακρίνεται μεταξύ «νόμιμης» και «παράνομης» βίας, μεταξύ «ανεκτής» και «υπέρμετρης» βίας κ.λ.π.

Συνήθως η βία συνδέεται με τη χρησιμοποίηση της με τον ισχυρότερο σε σχέση με τον ασθενέστερο. Εντούτοις, μπορεί να συμβαίνει και το ακριβώς αντίθετο: η βία και χρήση βίας από τον ασθενέστερο σε βάρος ισχυρότερου. Πρόκειται για «ψυχολογική βία», την οποία καθένας θα έχει, κατά καιρούς, αντιμετωπίσει (Γεωργιακάκη, 2007).

Επιθετικότητα

Λέγοντας «επιθετικότητα», υπάρχει μια διαρκής αντιπαράθεση ως προς τους εναλλακτικούς ορισμούς της, αλλά υπάρχει συμφωνία με δυο πλευρές του. Πρώτον, επιθετική συμπεριφορά σημαίνει πρόκληση ενός κακού ή μιας αδικίας σε έναν άλλον άνθρωπο ή οργανισμό. Δεύτερον, προκειμένου να αποκλεισθεί μια συμπτωματική βλάβη ή ένα αντίξοο ερέθισμα που χορηγείται για ευεργετικούς λόγους, ένας ορισμός πρέπει επίσης να περιλαμβάνει την *πρόθεση* του δρώντος να προκαλέσει αρνητικές συνέπειες στο θύμα του.

Και οι δυο αυτές πλευρές καλύπτονται από τον ορισμό που πρότεινε ο Baron (1997): «Επιθετικότητα είναι οποιασδήποτε μορφής συμπεριφοράς που έχει στόχο να προξενήσει κακό ή να βλάψει ένα άλλο έμψυχο ον το οποίο έχει κάθε λόγο να αποφύγει αυτή τη μεταχείριση» (Hewstone & Stroebe, 2007).

Μία από τις κύριες μορφές κακοποίησης είναι **η σωματική κακοποίηση**. Η **σωματική κακοποίηση** περιλαμβάνει κάθε είδους τραυματισμούς και κακώσεις που δεν οφείλονται σε ατυχήματα.

Η **ψυχολογική κακοποίηση** περιλαμβάνει τη απόρριψη, εκφοβισμό, απομόνωση, εκμετάλλευση ή υποτίμηση.

Η **ηθική κακοποίηση** περιλαμβάνει την παραμέληση και την ανεπαρκή φροντίδα που μπορεί να θέσει σε κίνδυνο την υγεία ή την ανάπτυξη του θύματος.

Τέλος, **η σεξουαλική κακοποίηση** εμπεριέχει ασελγείς πράξεις, αιμομιξία ή βιασμό με ή χωρίς σεξουαλική επαφή (<http://www.kakopoiisi.gr/index.php?page=means>).

Trafficking

Ο όρος -trafficking- είναι ένας αγγλόφωνος όρος που έχει επικρατήσει και καθιερωθεί στον χώρο της Ευρωπαϊκής Ένωσης αλλά και ανά τον κόσμο για να υποδηλώσει το κοινωνικό φαινόμενο της διεθνικής σωματεμπορίας και ετυμολογικά κατάγεται από την λέξη “traffic” δηλαδή την διαδικασία της κίνησης. Με τον όρο trafficking εννοούμε μεταφορικά, την διακίνηση ατόμων από χώρα σε χώρα. Παρακάτω θα χρησιμοποιηθεί ο όρος trafficking αλλά και ο όρος διεθνική σωματεμπορία ή εμπορία ανθρώπων ως ταυτόσημες έννοιες.

Η σωματεμπορία ως λέξη σημαίνει εμπόριο σώματος, εμπορία λευκής σάρκας αντίστοιχα και η εμπορία ανθρώπων είναι αυτό που υποδηλώνει η λέξη: άνθρωπος εμπορεύεται άνθρωπο (Λεξικό Δημοτικής Γλώσσας, 1991). Πιο συγκεκριμένα, σημαίνει πώληση του σώματος της γυναίκας και ειδικότερα των σεξουαλικών της θέλητρων με σκοπό το κέρδος (Μαγγανάς, 1994). Στο έγκλημα της σωματεμπορίας ο σωματέμπορος προσλαμβάνει γυναίκες που εκπορνεύονται ακούσια και κερδοσκοπεί από αυτό το επάγγελμα. δράστης του παραπάνω εγκλήματος μπορεί να είναι οποιοδήποτε πρόσωπο, άνδρας ή γυναίκα, το θύμα είναι όμως σε κάθε περίπτωση γυναίκα (Λάζος, 2002). Συνεπώς με τον όρο «διεθνική Σωματεμπορία» εννοούμε την στρατολόγηση και μεταφορά γυναικών κυρίως από τη μία χώρα στην άλλη με σκοπό την προώθηση τους στην πορνεία και την περαιτέρω σεξουαλική τους εκμετάλλευση. Η προώθηση και παραμονή των γυναικών στην πορνεία γίνεται με διάφορες μεθόδους όπως απαγωγή, απάτη, παραπλάνηση, βιασμός, ξυλοδαρμός, εθισμός στα ναρκωτικά. Αυτή η σύγχρονη μορφή δουλεμπορίου διενεργείται από τον σωματέμπορο με σκοπό το κέρδος και στηρίζεται-χρηματοδοτείται από τον πελάτη που συχνά χωρίς να γνωρίζει την κατάσταση αποσκοπεί στην σεξουαλική του ευχαρίστηση.

Ο επίσημος ορισμός του trafficking αντλείται διεθνώς από το Πρωτόκολλο για την Αποτροπή την Καταστολή και την Τιμωρία της Παράνομης Διακίνησης Προσώπων με σκοπό την σεξουαλική και οικονομική εκμετάλλευση, ιδιαίτερα των γυναικών και των παιδιών, που συμπληρώνει τη Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών Ενάντια στο Διεθνικό Οργανωμένο Έγκλημα (μαζί με το Πρωτόκολλο Ενάντια στη

Λαθρεμπορία των Μεταναστών μέσω ξηράς, αέρα και θάλασσας) και φαίνεται να είναι ο πιο συνεκτικός και σαφής όπου αναφέρεται ότι (United Nations, 2000):

α) Με την “Παράνομη Διακίνηση Προσώπων με Σκοπό τη Σεξουαλική-Οικονομική Εκμετάλλευση” θα εννοείται η στρατολόγηση, η μεταφορά, η μετακίνηση, η εγκατάσταση ή η παραλαβή προσώπων, μέσω της απειλής ή της χρήσης βίας ή άλλων μορφών εξαναγκασμού της απαγωγής, του δόλου, της εξαπάτησης, της κατάχρησης μιας ευάλωτης ή τρωτής θέσης, της προσφοράς ή της αποδοχής οικονομικού ή αλλού οφέλους για την επίτευξη της σύμφωνης γνώμης ενός προσώπου το οποίο ασκεί έλεγχο ή εξουσία επί άλλου προσώπου για το σκοπό της εκμετάλλευσης. Η εκμετάλλευση θα περιλαμβάνει κατ’ ελάχιστο: την εκμετάλλευση της πορνείας των άλλων ή άλλες μορφές σεξουαλικής εκμετάλλευσης, την εξαναγκαστική εργασία ή παροχή υπηρεσιών, τη διαμόρφωση συνθηκών σκλαβιάς ή παρόμοιων με αυτή πρακτικών, τη διαμόρφωση συνθηκών δουλείας ή τη λήψη σωματικών οργάνων.

β) Η σύμφωνη γνώμη του θύματος της παράνομης διακίνησης στη σκοπούμενη εκμετάλλευση, έτσι όπως η τελευταία διατυπώνεται στην υποπαράγραφο (α) αυτού του άρθρου, δεν θα λαμβάνεται υπ’ όψιν, εφόσον για την επίτευξη της έχει χρησιμοποιηθεί οποιοδήποτε από τα μέσα που αναφέρονται στην παραπάνω υποπαράγραφο (α).

γ) Η στρατολόγηση, μεταφορά, μετακίνηση, εγκατάσταση ή παραλαβή ενός παιδιού για το σκοπό της εκμετάλλευσης θα θεωρείται “παράνομη διακίνηση προσώπων” ακόμα και αν δεν συμπεριλαμβάνει κανένα από τα μέσα που διατυπώνονται στην υποπαράγραφο (α) αυτού του άρθρου.

δ) Ως “παιδί” θα εννοείται κάθε πρόσωπο ηλικίας κάτω των δεκαοχτώ ετών.

Τα δυο Πρωτοκόλλα της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών Ενάντια στο Διεθνικό Οργανωμένο Έγκλημα, το ένα ενάντια στη Διακίνηση Προσώπων με σκοπό την οικονομική-σεξουαλική τους εκμετάλλευση και το άλλο ενάντια στη Λαθρεμπορία Μεταναστών, απαγορεύουν διεθνικά εγκλήματα που διαφέρουν ουσιαστικά μεταξύ τους.

Σεξουαλική εκμετάλλευση

Η έννοια της «σεξουαλικής εκμετάλλευσης» περιλαμβάνει (Ποινική Δικονομία, 2007):

- α) τον εξαναγκασμό προσώπου σε πορνεία ή σε συμμετοχή σε πορνογραφικές παραστάσεις ή την κερδοσκοπία ή καθ' οιονδήποτε τρόπο εκμετάλλευση προσώπου για παρόμοιους σκοπούς,
- β) την εισαγωγή ή εξώθηση ή παρότρυνση ή στρατολόγηση ή οργάνωση ή κατεύθυνση προσώπου στην πορνεία ή σε συμμετοχή σε θεάματα πορνογραφίας,
- γ) τη σεξουαλική δραστηριότητα με πρόσωπο, όταν γίνεται χρήση εξαναγκασμού, βίας ή απειλής ή όταν γίνεται κατάχρηση αναγνωρισμένης θέσης εξουσίας ή επιρροής επί του προσώπου ή της κηδεμονίας ή φύλαξης προσώπου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2 – ΕΠΙΔΗΜΙΟΛΟΓΙΑ ΓΥΝΑΙΚΕΙΑΣ ΚΑΚΟΠΟΙΗΣΗΣ – ΜΟΡΦΕΣ ΚΑΚΟΠΟΙΗΣΗΣ

Εισαγωγή

Η γυναικεία κακοποίηση αναντίρρητα είναι μια μάστιγα που ταλανίζει τις κοινωνίες παγκοσμίως. Η βία εναντίον των γυναικών είναι ένα παγκόσμιο φαινόμενο παραβίασης ανθρωπίνων δικαιωμάτων, το οποίο αντί να εκλείπει διαρκώς αυξάνεται. Η κακοποίηση των γυναικών δεν έχει σύνορα. Είναι διαδεδομένη και εντοπίζεται σε όλες τις κοινωνικές τάξεις, ανεξάρτητα από την κουλτούρα, τον πολιτισμό, το επίπεδο ανάπτυξης, την πολιτική σταθερότητα και τη θρησκεία.

Καθότι η γυναίκα θεωρείται ως επί το πλείστο από τους άνδρες ως κατώτερη και πιο αδύναμη καταλήγει πολλές φορές θύμα εκμετάλλευσης και κακοποίησης ακόμη και από τα πιο κοντινά της άτομα. Η κακοποίηση που υφίσταται δεν είναι μια και μόνο μορφής. Αντίθετα μπορεί να ναι σωματική, ψυχολογική, συναισθηματική, οικονομική, λεκτική και ηθική.

Οι θύτες μπορεί να είναι άτομα οποιασδήποτε εθνικότητας, κοινωνικής και οικονομικής τάξης καθώς και οποιασδήποτε ηλικίας. Τα άτομα αυτά συνήθως χαρακτηρίζονται από ακραία συναισθήματα ζήλιας και υπερβολικής κτητικότητας απέναντι στη γυναίκα ή τη σύντροφό τους. Όσον αφορά τα θύματα αυτά είναι άτομα εξαρτημένα από άλλους, με χαμηλή αυτοεικόνα και μηδαμινή

αυτοπεποίθηση. Έτσι, φτάνουν στο σημείο να αισθάνονται πάντοτε αδύναμοι έναντι των άλλων και ανίσχυροι.

Ας σημειωθεί όμως ότι το προφίλ θύτη και θύματος οφείλεται σε βαθύτερα αίτια, όπως κοινωνικοοικονομικούς παράγοντες αλλά και ψυχολογικούς τους οποίους αξίζει κανείς να εντοπίσει και να αναλύσει.

2.1 Επιδημιολογία της γυναικείας κακοποίησης

Η γυναικεία κακοποίηση είναι ένα φαινόμενο πολύ συχνό το οποίο αποτελεί εμπόδιο στην επίτευξη των αντικειμενικών σκοπών της ισότητας, της ανάπτυξης και της ειρήνης. Είναι γενικώς αποδεκτό ότι η βία σε βάρος των γυναικών και παραβιάζει και παρακωλύει ή εξουδετερώνει την απόλαυση από τις γυναίκες των ανθρωπίνων δικαιωμάτων τους και των βασικών τους ελευθεριών τους (Υπουργείο Δικαιοσύνης & Δημόσιας Τάξεως, 1997). Βέβαια, όπως έχει διαπιστωθεί, η μακροχρόνια παράλειψη να προστατευτούν και να προωθηθούν τα δικαιώματα και οι ελευθερίες αυτές προκαλεί μια ανησυχία σε όλα τα κράτη καθότι η συχνότητα της γυναικείας κακοποίησης κρίνεται εξαιρετικά μεγάλη.

Σε όλες τις κοινωνίες, σε μεγαλύτερο ή μικρότερο βαθμό, οι γυναίκες και τα κορίτσια υφίστανται σωματική, σεξουαλική και ψυχολογική βία η οποία καλύπτει ένα μεγάλο φάσμα εισοδηματικών, ταξικών και πολιτισμικών ομάδων. Η χαμηλή κοινωνική και οικονομική θέση των γυναικών μπορεί να είναι και η αιτία και η συνέπεια βίας σε βάρος των γυναικών.

Οι περισσότερες γυναίκες αντιμετωπίζονται σαν να κατέχουν περιθωριακή κοινωνική θέση – στο περιθώριο της εξουσίας, του γοήτρου, ακόμα και της ίδιας

της ενηλικίωσής τους. Αυτός, λοιπόν, είναι ένας από τους λόγους για τους οποίους οι γυναίκες, κρίνονται σκληρά, όταν ανταποδίδουν το «χτύπημα», στον ισχυρό βασανιστή.

Ωστόσο, αν η μέση, η καθημερινή, η «φυσιολογική» γυναίκα κρίνεται σκληρά, οι γυναίκες που ξεφεύγουν από τα πρότυπα της αποδεκτής γυναικείας συμπεριφοράς (είτε συναισθηματικά είτε επαγγελματικά είτε με κάποιον άλλο τρόπο) κρίνονται ακόμα σκληρότερα (Walker, 1997).

Τις περισσότερες φορές η φυσική βία εμφανίζεται μόνο όταν η γυναίκα αντιστέκεται στην ψυχολογική βία. Έτσι η φυσική βιαιοπραγία και όχι η προγενέστερη ψυχολογική βία είναι εκείνη που, επειδή αφήνει ορατά ίχνη, θεωρείται ως βίαιη από την ίδια τη γυναίκα και από το εξωτερικό περιβάλλον. Όταν όμως οι φυσικές βιαιοπραγίες δεν είναι συχνές, οι γυναίκες σπάνια αισθάνονται θύματα (Hirigouen, 2006).

Μετά την χειραφέτηση της γυναίκας υπήρξαν αλλαγές στο παραδοσιακό ρόλο που κατείχε η γυναίκα στην κοινωνία, διεκδικώντας πλέον ίσα δικαιώματα και ίσες ευκαιρίες σε όλους τους τομείς της δημόσιας, με αποτέλεσμα να καθίσταται κοινωνικά και οικονομικά ανεξάρτητη, κατάσταση που της επιτρέπει ευκολότερα να απαγκιστρωθεί από το βίαιο περιβάλλον στο οποίο ζει (Το Περιοδικό του Κενθέα, 2004).

Βέβαια, αναγνωρίζεται το γεγονός ότι η βία σε βάρος των γυναικών αποτελεί εκδήλωση των ιστορικά άνισων σχέσεων ισχύος μεταξύ ανδρών και γυναικών, που οδήγησαν στην καθυπόταξη και διάκριση σε βάρος των γυναικών από τους άνδρες και στην παρεμπόδιση της πλήρους ανέλιξης των γυναικών. Επιπλέον, η βία

εναντίον των γυναικών αποτελεί ένα από τους κρίσιμους κοινωνικούς μηχανισμούς μέσω των οποίων οι γυναίκες υποχρεώνονται σε υποτελή θέση σε σύγκριση με τους άνδρες.

Αυτό που ανησυχεί όμως είναι ότι μερικές ομάδες γυναικών, όπως γυναίκες που ανήκουν σε μειονοτικές ομάδες, ιθαγενείς γυναίκες, γυναίκες πρόσφυγες, γυναίκες μετανάστριες, γυναίκες που ζουν σε απόμακρες αγροτικές κοινότητες, ενδεείς γυναίκες, γυναίκες σε ιδρύματα ή υπό κράτηση, κορασίδες, γυναίκες με αναπηρίες, γυναίκες προκεχωρημένης ηλικίας και γυναίκες που βρίσκονται σε καταστάσεις ένοπλων συγκρούσεων είναι ιδιαίτερα ευάλωτες στη βία (Υπουργείο Δικαιοσύνης & Δημόσιας Τάξεως, 2001).

Όπως συμπεραίνεται η γυναικεία κακοποίηση είναι ένα απευκταίο φαινόμενο το οποίο ταλανίζει τις γυναίκες. Είναι γενικά ένα παγκόσμιο φαινόμενο το οποίο έχει πάρει τρομακτικές διαστάσεις τα τελευταία χρόνια και έχει πια χαρακτηριστεί ως ένα σοβαρό κοινωνικό πρόβλημα. Ένα κοινωνικό πρόβλημα που χρήζει άμεσης αντιμετώπισης.

Η έκταση και η συχνότητα του φαινομένου ίσως να μην μπορεί να εκτιμηθεί πλήρως μόνο με τα στατιστικά στοιχεία που είναι απλώς ενδεικτικά γιατί ένας μεγάλος αριθμός περιπτώσεων κακοποίησης δεν υποκύπτει ποτέ στην αντίληψη των διαφόρων υπηρεσιών αφού δεν καταγγέλλονται. Παρόλα αυτά οι αριθμοί που αναφέρονται στις διάφορες στατιστικές έρευνες για τη συχνότητα των περιστατικών βίας εναντίον των γυναικών συγκλονίζουν και ταυτόχρονα προβληματίζουν.

Το Υπουργείο Δικαιοσύνης των ΗΠΑ, σε έκθεση του το 1993, αναφέρει ότι στη χώρα αυτή κάθε 15 δευτερόλεπτα μια γυναίκα ξυλοκοπείται (ΚΕΝΕΚ 2005). Τα

τελευταία χρόνια παρατηρείται μια αυξητική τάση αναφορών/καταγγελιών βίας στα αστυνομικά τμήματα από γυναίκες που κακοποιούνται. Γενικά οι γυναίκες είναι τα κύρια θύματα της ιδιωτικής και δημόσιας κακοποίησης σε παγκόσμια κλίμακα. Το ζήτημα της κακοποίησης των γυναικών δεν είναι "γυναικείο θέμα" αλλά έχει ευρύτατες επεκτάσεις όπως ψυχολογικές, ιατρικές, νομικές και κοινωνιολογικές. Μια γυναίκα μπορεί να κακοποιηθεί από το σύζυγο της, τον εραστή της, τον αδελφό της, τον πατέρα της ή ακόμη και από άτομα που δεν γνωρίζει.

Η κακοποίηση ενός ατόμου, είτε ενήλικα είτε παιδιού, αποτελεί σήμερα μια πραγματικότητα και μια έννοια σαφώς καθορισμένη και προσδιορισμένη με βάση συγκεκριμένα στοιχεία (Κ.Ε.Ν.Ε.Κ, 2005).

Άλλωστε το πρόβλημα της βίας κατά των γυναικών τόσο σε έγγαμες όσο και σε εκτός γάμου σχέσεις γνωστοποιήθηκε από το γυναικείο κίνημα που έδωσε έμφαση στις εμπειρίες κακοποίησης των γυναικών, τη συχνότητα βίας και τη δυσκολία των γυναικών στην αναζήτηση βοήθειας. Σύμφωνα με τις φεμινίστριες η κοινωνία γενικά καταπιέζει και εκμεταλλεύεται τις γυναίκες καθώς οι άνδρες φαίνεται να υπερέχουν. Έτσι οι άνδρες βρίσκουν πρόσφορο έδαφος για επίδειξη δύναμης μέσα στο ιστορικά διαμορφωμένο καθεστώς πατριαρχίας (Λεζγή, 2010).

Αυτή η ιδεολογία της υπεροχής έναντι των γυναικών από την οποία διακατέχονται οι άνδρες, τους οδηγεί στο σημείο να φτάνουν σε υπερβολικά ακραίες καταστάσεις βίας θεωρώντας ότι αυτό είναι μια μορφή τιμωρίας για τις γυναίκες τους για κάτι που έκαναν αυτές και δεν το εγκρίνουν. (Copelon, 1994). Αυτό είναι ένα μέσο για να δείξουν τον ανδρισμό τους παρόλο που πολλά

επεισόδια βίας μπορούν να χαρακτηριστούν ως ιδιαίτερα απειλητικά για τη ζωή των γυναικών.

Μια κακοποιημένη γυναίκα είναι μια γυναίκα η οποία υφίσταται επανειλημμένως βίαιη συμπεριφορά από έναν άντρα, εξαναγκάζοντάς της να κάνει κάτι που αυτός επιθυμεί, αδιαφορώντας για τα συναισθήματά της και γενικότερα για τα όποια δικαιώματά της.

Σε δυτικού τύπου κοινωνίες, η ισότητα των δύο φύλων θεωρείται αυτονόητη και κατοχυρωμένη. Στην πράξη όμως, κατάλοιπα της ιστορικής ανισότητας που υπήρχε στις σχέσεις ισχύος μεταξύ των δυο φύλων και των διακρίσεων κατά των γυναικών, ενδυναμώνουν τη θέληση της κυριαρχίας των ανδρών επί των γυναικών. Ένας τρόπος άσκησης της κυριαρχίας αυτής είναι η βία.

Η βία που ασκείται στις γυναίκες σήμερα δεν είναι μόνο “ορατή”, όπως η σωματική κακοποίηση, η έκτρωση χωρίς τη θέληση της γυναίκας, ο ξυλοδαρμός και ο βιασμός, αλλά υπάρχουν και οι “μη ορατές” μορφές βίας, η ψυχολογική και οικονομική κακοποίηση, όπως η έλλειψη πρόσβασης σε ιατρική περίθαλψη, ο εξαναγκαστικός υποσιτισμός, η στέρηση της εκπαίδευσης, η καταναγκαστική εργασία, ο εξαναγκασμός σε πορνεία κ.α.

Το φαινόμενο της γυναικείας κακοποίησης με τη διεθνή διάσταση που έχει λάβει έχει αρχίσει να κεντρίζει το ενδιαφέρον του κόσμου αλλά και των επιστημόνων ειδικότερα αναλύοντας πρωτίστως τις μορφές κακοποίησης που παρουσιάζονται

καθώς και τις αιτίες τέτοιων βίαιων πράξεων σκιαγραφώντας έτσι και το προφίλ των θυτών και των θυμάτων.

2.2 Μορφές κακοποίησης

Λέγοντας «Βία εναντίον των γυναικών» σημαίνει οποιαδήποτε πράξη βίας βασισμένη στο φύλο. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα ή είναι ενδεχόμενο να έχει ως αποτέλεσμα σωματική, σεξουαλική ή ψυχολογική βλάβη εναντίων των γυναικών, περιλαμβανομένων απειλών για τέτοιες πράξεις, καταπίεσης ή αυθαίρετης στέρησης της ελευθερίας είτε αυτό συμβαίνει στη δημόσια είτε στην ιδιωτική ζωή.

Ωστόσο, η βία σε βάρος των γυναικών περιλαμβάνει:

α) Τη σωματική, σεξουαλική και ψυχολογική βία που ασκείται μέσα στην οικογένεια. Σ' αυτά περιλαμβάνεται και η σεξουαλική επίθεση και κακοποίηση μικρών κοριτσιών μέσα στο σπίτι, της βίας που σχετίζεται με την προίκα, το βιασμό από το σύζυγο, τη παραμόρφωση των γεννητικών οργάνων των κοριτσιών καθώς και άλλων παραδοσιακών πρακτικών επιβλαβών για τις γυναίκες, της μη συζυγικής βίας και της βίας που σχετίζεται με την εκμετάλλευση.

β) Τη σωματική, σεξουαλική και ψυχολογική βία που ασκείται μέσα στην κοινότητα, όπως βιασμός, της σεξουαλικής κακοποίησης, της σεξουαλικής παρενόχλησης και του εκφοβισμού στην εργασία, σε εκπαιδευτικά ιδρύματα και αλλού, της εμπορίας γυναικών και της υποχρεωτικής πορνείας.

γ) Τη σωματική, σεξουαλική και ψυχολογική βία που ασκείται ή γίνεται ανεκτή από το κράτος (Παγκόσμια Διάσκεψη για τις Γυναίκες, 1997).

Η βία, λοιπόν, είναι ένας τρόπος που πληγώνει είτε σωματικά είτε ψυχικά το άτομο που το υφίσταται. Υπάρχουν τρεις μορφές βίας που είναι η ψυχολογική βία που μπορεί να είναι λεκτική, κοινωνική, οικονομική, σωματική βία, σεξουαλική βία, συναισθηματική, βιασμός ακόμη και ηθική βία (Γεωργίου 2006).

2.2.1 Σωματική

Η σωματική κακοποίηση του θύματος αποτελείται από ξυλοδαρμό, κλωτσιές, μπουιές και οποιαδήποτε άλλη ενέργεια μπορεί να θέσει σε κίνδυνο τη σωματική ακεραιότητα, τη ζωή και την υγεία του ατόμου. Πολλές φορές είναι δυνατόν να χρησιμοποιηθούν και αντικείμενα για την κακοποίηση του θύματος, όπως μαχαίρια, πέτρες κ.α. (Γεωργίου, 2006).

Επίσης, η σωματική βία περιλαμβάνει κάθε είδους τραυματισμούς ή κακώσεις που δεν οφείλονται σε ατυχήματα. Οι κακοποιήσεις κυμαίνονται από πολύ μικρές (σε σωματικές βλάβες) μέχρι πολύ μεγάλες. Στην πρώτη κατηγορία ανήκουν: ένα χαστούκι στο πρόσωπο, ένα σπρώξιμο, μια τσιμπιά στο μάγουλο ή στο χέρι, μια ελαφριά γροθιά ή τράβηγμα των μαλλιών.

Οι μεγαλύτερες σωματικές κακοποιήσεις περιλαμβάνουν χαστούκια και γροθιές στο πρόσωπο και στο κεφάλι, κλωτσιές και γροθιές σε όλο το σώμα, φράξιμο της αναπνοής μέχρι λιποθυμίας, στραμπούληγμα ή σπάσιμο των χεριών, καψίματα με τσιγάρο, ηλεκτρικό σίδερο ή άλλο ανάλογο αντικείμενο, τραύματα από πέταγμα με δύναμη στο πάτωμα ή στον τοίχο, τραυματισμό με αιχμηρά αντικείμενα, βίαιες σεξουαλικές επιθέσεις κ.λ.π. (Κ.Ε.Ν.Ε.Κ, 2005).

Ακόμη, σωματική βία σύμφωνα με έρευνα αναφέρεται στη βίαιη συμπεριφορά μεταξύ των μελών της οικογένειας, με αποτέλεσμα να παραβιάζεται η σωματική ακεραιότητα, που μπορεί να περιλαμβάνει κάθε είδους τραυματισμούς μικρής ή μεγάλης έκτασης που δεν οφείλεται σε ατύχημα. Οι τραυματισμοί αυτοί μπορεί να περιλαμβάνουν μώλωπες, σημάδια από δυνατό σφίξιμο, εγκαύματα, ελαφρά ή σοβαρά, τραύματα λόγω βύθισης σε νερό, εγκαύματα από τσιγάρα, τραύματα οστών και κλειδώσεων, τραύματα από τράνταγμα, κούνημα, κτυπήματα, φυσικό περιορισμό, παρεμπόδιση κάλυψης βασικών αναγκών (π.χ. τροφής, φαρμάκων, ύπνου) ή ακόμα και να καταλήγουν στο θάνατο του θύματος (Το περιοδικό του Κενθέα, 2007).

Σύμφωνα με την Κατσιγαράκη (2004), η σωματική κακοποίηση ορίζεται ως η ηθελημένη, μη τυχαία χρήση βίας, που έχει σκοπό να προκαλέσει πόνο, τραύματα (εγκαύματα, κατάγματα άκρων, κ.λ.π), να καταστρέψει ή ακόμη και να θανατώσει το θύμα (Κατσιγαράκη, 2004).

Οι περισσότερες γυναίκες μετά από τα επεισόδια κακοποίησης κρύβονται. Η ικανότητα τους να αντέχουν τους πόνους χωρίς άμεση ιατρική βοήθεια είναι αξιοθαύμαστη. Γιατροί που έχουν εξετάσει τέτοιες περιπτώσεις αμέσως μετά από τα επεισόδια κακοποίησης σχολιάζουν αυτή την ικανότητα των γυναικών, να ελαχιστοποιούν τους σοβαρούς πόνους τους. Συνήθως χρειάζεται η γυναίκα να υποστεί κάποια σωματική κακοποίηση για να παραδεχτεί πως κακοποιείται.

2.2.2 Ψυχολογική

Η ψυχολογική βία μπορεί να είναι λεκτική, η οποία εκφράζεται με ύβρεις, προσβολές, υποτιμητικές και μειωτικές εκφράσεις, επικρίσεις, απειλές, εκβιασμούς. Μπορεί ακόμη να είναι και οικονομική. Αυτή ,λοιπόν, εκφράζεται με πλήρης οικονομική εξάρτηση του θύματος. Ο θύτης σε αυτή την περίπτωση του απαγορεύει να έχει τα δικά του χρήματα, ακόμα και αν το θύμα εργάζεται και κερδίζει τα δικά του χρήματα, αυτά του αφαιρούνται από το θύτη. Επιπρόσθετα, υπάρχει και η κοινωνική έκφανση της ψυχολογικής βίας, στα πλαίσια της οποίας ο σκοπός του θύτη είναι να απομονώσει το θύμα. Του απαγορεύει λοιπόν να έχει οποιαδήποτε σχέση με συγγενείς, φίλους και γνωστούς. Του απαγορεύει επίσης και να εργάζεται (Κουράκης, 1989).

Σύμφωνα με το περιοδικό του Κενθέα (2007), η ψυχολογική βία περιλαμβάνει απόρριψη, ανασφάλεια, έλλειψη αλληλοσεβασμού, εξευτελισμό, παραμέληση, τρομοκρατία, φωνές. Μέσα στο υπόβαθρο της ψυχολογικής βίας εμπεριέχονται και οι μορφές της συναισθηματικής, της λεκτικής και της οικονομικής βίας. Η ψυχολογική βία, λοιπόν, σε πολλές περιπτώσεις δημιουργεί το έδαφος για τη εκδήλωση σωματικής ή σεξουαλικής βίας, ενώ στις περισσότερες περιπτώσεις συνυπάρχει με τη σωματική κακοποίηση.

Η Hirigoyen (2005), σε έρευνα της αναφέρει ότι η ψυχολογική βία είναι άμεσα συνδεδεμένη με τη συμπεριφορά εκείνου/εκείνης που επιτίθεται με ύβρεις ή εχθρική στάση και στην αρνητική συγκινησιακή επίπτωση που έχει αυτή η συμπεριφορά στο θύμα. Ωστόσο, υπάρχουν τα λόγια όπως απειλές, κραυγές, ύβρεις, που αποβλέπουν στη δημιουργία έντασης και ανασφάλειας και ο τρόπος

να τα λες όπως για παράδειγμα ο τόνος και το ύφος που είναι μια διαδικασία που αποσκοπεί να θέσει τον άλλο υπό κυριαρχία.

Επομένως, οι πρώτες λεκτικές επιθέσεις είναι λεπτές και δυσδιάκριτες. Αυξάνουν σταδιακά μέχρι να τις θεωρήσει η γυναίκα φυσικές. Στο ζήτημα της φωνής ορισμένοι άντρες συνήθως για να τρομάξουν τη σύντροφο τους, σηκώνουν τον τόνο και κραυγάζουν, αντίθετα άλλοι υιοθετούν έναν τόνο βελούδινο, απειλητικό. Εξωτερικά αυτές οι αλλαγές τόνου μπορεί να φαίνονται χωρίς συνέπειες, για τη γυναίκα όμως απηχούν προγενέστερες απειλές ή και χτυπήματα (Hirigoyen, 2005).

Επιπρόσθετα, η ψυχολογική κακοποίηση περιλαμβάνει πράξεις, παραλείψεις και συμπεριφορές οι οποίες εμπεριέχουν συστηματική απόρριψη, εκφοβισμό με φωνές και απειλές για εγκατάλειψη, εκφοβισμό κατά της σωματικής ακεραιότητας, οικονομική αποστέρηση, εκμετάλλευση, απομόνωση, υποτίμηση, παραμέληση, αποθάρρυνση, όπως και ποικίλες κοινωνικά αποκλίνουσες πράξεις.

Αξίζει να επισημανθεί ότι έρευνες που έγιναν σε Ισπανία και Καναδά έδειξαν ότι αυτές που δέχονται ψυχολογική πίεση από το σύντροφο τους έχουν αρνητικές επιπτώσεις στην πνευματική τους υγεία, αναπτύσσοντας κατάθλιψη και άγχος (Pico-Alfonso et al, 2006). Αυτό πιθανόν να οφείλεται στο γεγονός ότι η γυναικεία φύση είναι πιο συνδεδεμένη με τον εκφραστικό και κοινωνικό-συναισθηματικό τομέα, κάτι που κάνει την αυτοεκτίμηση του γυναικείου φύλου πιο ευάλωτη (Grandin et al, 1998).

Παρόλο που οι έρευνες αυτές τονίζουν την αυξητική τάση άσκησης της ψυχολογικής βίας και στα δύο φύλα, είναι σημαντικό να αναφερθεί ότι η

ψυχολογική βία από το σύντροφο δεν λαμβάνει την απαραίτητη προσοχή σε σχέση με τη σωματική βία, από γιατρούς, δικηγόρους, νομοθέτες και ερευνητές (Pico-Alfonso et al, 2006).

2.2.3 Συναισθηματική

Η διερεύνηση λοιπόν, του φαινομένου της κακοποίησης οδηγεί αναπόφευκτα και στην εξέταση της μορφής της συναισθηματικής κακοποίησης, που είναι ίσως η πιο διαδεδομένη και άκρως επικίνδυνη, διότι μεταξύ άλλων είναι η περισσότερο δυσδιάκριτη και η πιο κοινωνικά αποδεκτή. Πέρα από την άσκηση σωματικής βίας, υπάρχει και η συναισθηματική σκληρότητα, που πολλές φορές αναδεικνύεται σε σοβαρότερη κατάσταση.

Η συναισθηματική κακοποίηση, η οποία αποτελεί το 4% των αποδεδειγμένων περιπτώσεων παιδικής κακοποίησης, προσδιορίζεται ως η «συστηματική κατεδάφιση» μιας άλλης ανθρώπινης ύπαρξης. Αυτή η μορφή συμπεριφοράς αξίζει να αναφερθεί ότι διαταράσσει σοβαρά την άρτια και θετική ανάπτυξη του παιδιού. Ως συναισθηματική κακοποίηση ορίζεται επίσης, «η συστηματική ψυχολογική κακομεταχείριση ενός παιδιού, που επηρεάζει ή και αναστέλλει τη φυσιολογική του ανάπτυξη» (Χατζηφωτίου, 2005).

Συναισθηματική βία μπορεί επίσης να οριστεί ως ένα σύνολο επιζήμιων συμπεριφορών ελέγχου που ασκούνται από τον σύντροφο μιας γυναίκας με στόχο να την εξουσιάσουν. Το αποτέλεσμα τέτοιων συμπεριφορών είναι το να ζει μια γυναίκα μέσα στο φόβο, να διαστρέφονται οι σκέψεις, τα συναισθήματα και η

συμπεριφορά της και να αρνείται τις ανάγκες της ώστε να αποφύγει την κακοποίηση (http://www.femnetsalonica.gr/emotional_abuse.htm).

Επίσης, η συναισθηματική κακοποίηση είναι η μεγαλύτερη προένδειξη φυσικής κακοποίησης, για αυτό και οι γυναίκες που την έχουν υποστεί έχουν τον κίνδυνο να εμπλακούν σε φόνο ή αυτοκτονία. Ενδείξεις συναισθηματικής κακοποίησης σε μια γυναίκα μπορούν να αναγνωριστούν από τους τρόπους και της συμπεριφορές της. Μια σταθερή, λοιπόν, ένδειξη είναι ο φόβος. Η κακοποιημένη γυναίκα ζει μέσα στο φόβο, διαστρέφονται οι σκέψεις, τα συναισθήματα, η συμπεριφορά της και αρνείται τις ανάγκες της προκειμένου να αποφύγει την κακοποίηση. (http://www.femnetsalonica.gr/emotional_abuse.htm).

Συνήθως οι γυναίκες που έχουν υποστεί συναισθηματική κακοποίηση έχουν λιγότερη εμπιστοσύνη και δυσκολεύονται να μιλήσουν για τον εαυτό τους. Μειώνουν εύκολα τον εαυτό τους ή την θετική ανατροφοδότηση για αυτό που είναι. Κατηγορούν τον εαυτό τους αναλαμβάνοντας πάντα την ευθύνη των πραγμάτων που δεν έχουν πάει καλά και ειδικά αυτών που αφορούν την σχέση τους. Οι γυναίκες αυτές συνεχώς αναφέρουν ότι το μεγαλύτερο πρόβλημα που συναντούν ζητώντας βοήθεια είναι ότι κανείς δεν παίρνει την συναισθηματική κακοποίηση σοβαρά (http://www.femnetsalonica.gr/emotional_abuse.htm).

Για τις γυναίκες, η συναισθηματική κακοποίηση είναι η επαναλαμβανόμενη χρήση ελέγχου και η βλαπτική συμπεριφορά από τον σύντροφο ή σύζυγο με σκοπό να ελέγχει μια γυναίκα. Ως αποτέλεσμα, επομένως της συναισθηματικής κακοποίησης είναι, μια γυναίκα να ζει τη ζωή της συνεχώς στο φόβο και επανειλημμένα να αλλοιώνει – απαρνιέται τις απόψεις και τις σκέψεις της, τα

αισθήματα και τις συμπεριφορές της. Αρνούμενη συνήθως τις ανάγκες της και τις συμπεριφορές της. Αρνούμενη τις ανάγκες της για να αποφύγει περαιτέρω κακοποίηση.

Επομένως, η κακοποίηση μπορεί να συμβεί σε κάθε γυναίκα ανεξαρτήτως ηλικίας, κουλτούρας, σεξουαλικού προσανατολισμού, φυλής, κατάσταση υγείας ή κοινωνικό – οικονομικό υπόβαθρο. Συχνά αν μια γυναίκα δέχτηκε σωματική επίθεση, κατά πάσα πιθανότητα να έχει κακοποιηθεί και συναισθηματικά. Η συναισθηματική κακοποίηση είναι ο προθάλαμος της σωματικής βίας. Η κακοποιημένη γυναίκα αναγνωρίζει ότι οι μακροπρόθεσμες συνέπειες της συναισθηματικής κακοποίησης είναι σοβαρότερες από όποια άλλη μορφή κακοποίησης συμπεριλαμβανομένης της σωματικής βίας (http://sxeseis-alkmini.blogspot.com/2011/03/blog-post_5730.html).

Η *συναισθηματική κακοποίηση* περιλαμβάνει συμπεριφορά επιβλαβή για την αίσθηση του εαυτού ενός προσώπου, βάζοντας το σε κίνδυνο σοβαρών συμπεριφοριστικών, γνωστικών, συναισθηματικών ή διανοητικών διαταραχών. Ακόμη, επίθεση σε ένα πρόσωπο προφορικά – παραδείγματος χάριν, φωνές, κραυγές, επονομασία, επικρίσεις, απειλές ή εκφοβισμοί.

Χρησιμοποίηση της κριτικής, των λεκτικών απειλών, της κοινωνικής απομόνωσης, του εκφοβισμού ή της εκμετάλλευσης για να εξουσιαστεί κάποιος συνήθεις αδικαιολόγητες απαιτήσεις ποινικά καταδικαστές, παρενοχλήσεις ή «καταδιώξεις» – που μπορούν να περιλάβουν απειλές προς ένα πρόσωπο ή τους αγαπημένους του, την καταστροφή των περιουσιών ή τη βλάβη

των κατοικίδιων ζώων, τρομοκράτηση ενός προσώπου και την έκθεση ενός παιδιού στην οικογενειακή βία (<http://www.cyprusfreethinkers.org/archives/195>).

2.2.4 Οικονομική

Πολλοί άνθρωποι θεωρούν πως ο ακρογωνιαίος λίθος στη μετατροπή των κακοποιημένων γυναικών σε θύματα είναι οικονομικός. Ομάδες όπως οι φεμινίστριες και οι αστυνομικοί, πιστεύουν πως αν οι γυναίκες ήταν ανεξάρτητες δεν θα παρέμεναν στις σχέσεις κακοποίησης. Το χρήμα όμως δεν προστατεύει τις γυναίκες από την κακοποίηση (Seith, 2002).

Σπάνια η γυναίκα αισθάνεται την οικονομική σταθερότητα, ακόμα και όταν είναι οικονομικά ανεξάρτητη. Τα οικονομικά λοιπόν μπορούν να χρησιμοποιηθούν με δυο τρόπους σε μια σχέση κακοποίησης. Ένας τρόπος είναι να παγιδευτεί η γυναίκα στη σχέση από το φόβο πως θα γίνει φτωχή. Ο δεύτερος τρόπος είναι να χρησιμοποιηθεί το χρήμα σαν όπλο καταναγκασμού. Η οικονομική αποστέρηση είναι μια μορφή ελέγχου, της οποίας η φύση μπορεί να είναι είτε ψυχολογική, είτε σωματική. Ο πόνος και το πλήγμα από αυτή τη στέρηση είναι πραγματικά δυνατά, ανεξάρτητα από το επίπεδο εσόδων του και ανεξάρτητα από το αν η στέρηση αφορά έναν καινούργιο καναπέ ή ένα φόρεμα ή την πληρωμή του γιατρού. Αυτή η αποστέρηση είναι ιδιαίτερα οδυνηρή για τις γυναίκες που ασχολούνται με τα οικιακά και δεν έχουν δικά τους έσοδα. Αλλά ακόμα και αν έχουν δικά τους έσοδα, τα χρήματά τους δεν ξοδεύονται για τις ίδιες αλλά για τις οικογένειές τους (Seith, 2002).

Από την μία το φεμινιστικό κίνημα υποστηρίζει ότι η κυριαρχία του άντρα στην γυναίκα είναι η μεγαλύτερη μορφή καταπίεσης και πρέπει να εξαλειφθεί οπωσδήποτε. Οι γυναίκες πρέπει να έχουν τα ίδια δικαιώματα με τους άντρες και να αντιμετωπίζονται ως ίσο προς ίσο.

Στην σημερινή κοινωνία η ισότητα της γυναίκας με τον άντρα είναι ένα θέμα για το οποίο αγωνίζεται ο λαός, η εργατική τάξη και κυρίως οι γυναίκες που εργάζονται επειδή εκείνες κυρίως επωμίζονται τις επιπτώσεις των ανισοτήτων. Σημαντικό σ' αυτή την περίπτωση είναι ότι οι γυναίκες δεν ασκούν τα ίδια επαγγέλματα με τους άντρες, δεν αμείβονται το ίδιο με τους άντρες ακόμη και αν έχουν κοινό επάγγελμα και δεν ανεβαίνουν τόσο εύκολα στην ιεραρχική κλίμακα (<http://gonis.gr/index.php?>).

Η οικονομική πίεση, λοιπόν, είναι μια ιδιαίτερη μορφή ψυχολογικής βίας, σαν μια επιπρόσθετη παγίδα ή εκβιασμός που εμποδίζει τις γυναίκες να βγουν από την αλλοτριωτική σχέση.

Συχνά, παρουσιάζεται η περίπτωση όπου ο φόβος των οικονομικών δυσχερειών, συνέπεια της οικονομικής εξάρτησής τους, εμποδίζει τις γυναίκες να εγκαταλείψουν ένα βίαιο σύντροφο. Φοβούνται συνήθως μήπως μείνουν άφραγκες, μήπως δε βρουν δουλειά, κατοικία.

Η οικονομική πίεση ασκείται διαφορετικά ανάλογα με το περιβάλλον, αλλά σε κάθε περίπτωση πρόκειται για αφαίρεση από τη γυναίκα της αυτονομίας της, με

σκοπό να οδηγηθεί σε μια κατάσταση όπου δε θα έχει περιθώριο κινήσεων αν εκδηλώσει επιθυμία χωρισμού.

Ο άντρας, για να διασφαλίσει την οικονομική εξουσία, μπορεί να αρχίσει ελέγχοντας συστηματικά όλους τους λογαριασμούς, αρνούμενος να δώσει αρκετά χρήματα ή δίνοντας τα με μέτρο, και όλα αυτά γίνονται υπό τη συνοδεία ενοχοποιητικών παρατηρήσεων. Κάποιες φορές μια εργαζόμενη γυναίκα φτάνει στο σημείο να μην μπορεί να έχει πρόσβαση ούτε καν στις καταθέσεις της.

Τέλος, η *οικονομική ή χρηματική κακοποίηση* περιλαμβάνει κλοπή ή υπεξαίρεση, παρακράτηση χρημάτων που προορίζονται για την αγορά τροφίμων ή την ιατρική θεραπεία, χειρισμός ή εκμετάλλευση κάποιου για το οικονομικό κέρδος, άρνηση της πρόσβασης στους οικονομικούς πόρους, αποτροπή ενός προσώπου από το να απασχοληθεί, ή έχει τον έλεγχο της επιλογής επαγγέλματός τους (<http://www.cyprusfreethinkers.org/archives/195>).

Συχνά η χρήση των οικονομικών ως εργαλείου καταπίεσης έχει ως αποτέλεσμα την άρνηση των βασικών αναγκών. Οι άντρες θυμώνουν με τις γυναίκες τους και αρνούνται να δώσουν χρήματα για το νοίκι ή για τα φάρμακα. Ο φόβος των γυναικών να μην έχουν χρήματα για τις στοιχειώδεις ανάγκες της ζωής προκαλεί αυτό το είδος της ψυχολογικής καταπίεσης (Walker, 1989).

2.2.5 Λεκτική

Συνήθως η ψυχολογική βία μπορεί να είναι λεκτική. Η λεκτική κακοποίηση εκφράζεται με ύβρεις, προσβολές, υποτιμητικές και μειωτικές εκφράσεις, επικρίσεις, απειλές, εκβιασμούς. Ακόμη, με εξευτελισμούς, απειλές και τρομοκράτηση με στόχο το ίδιο το θύμα ή και οικείους του.

Συχνά γίνονται απειλές για καταγγελίες στις αρχές που θα θέσουν σε κίνδυνο κάτι σημαντικό για το θύμα (πχ. επιμέλεια παιδιών, κλπ.) ή και αντίστοιχων αναφορών που επίσης μπορεί να κοστίσουν στο θύμα.. πχ. κατηγορίες στην οικογένεια, στη δουλειά, κλπ. Έτσι εξαναγκάζονται οι γυναίκες μέσα από διάφορες απειλές και εκφοβισμούς να πράττουν ενάντια στη θέληση τους (<http://www.sappho.gr.net/support/via/morfes.html>, μορφές βίας).

2.2.6 Βιασμός

Μια λιγότερο γνωστή μορφή βίας είναι ο συζυγικός βιασμός. Ο βιασμός αυτός προϋποθέτει εξώγαμη συνουσία και επομένως δεν παρέχεται προστασία σε περίπτωση αναγκαστικής συνουσίας που επιβάλλει ο σύζυγος στη γυναίκα του. Αυτό όμως δεν σημαίνει ότι η μορφή αυτού του βιασμού δεν είναι το ίδιο προσβλητική για την αξιοπρέπεια της συζύγου, που γίνεται σκεύος ικανοποιήσεων των σεξουαλικών επιθυμιών του άντρα της. Με το γάμο ο σύζυγος αποκτάει το δικαίωμα της αποκλειστικής χρήσης του σώματος της γυναίκας του και η ερωτική πράξη αποτελεί στα πλαίσια του γάμου, «συζυγικό καθήκον». (Τσιγγής Α, 1996:263)

Βιασμός είναι η συνειδητή μέθοδος με την οποία όλοι οι άνδρες κρατούν όλες τις γυναίκες σε κατάσταση φόβου. Είναι η άσκηση σωματικής, ψυχικής ή και σεξουαλικής βίας σε μία γυναίκα από το σύζυγο, ή τον ερωτικό σύντροφο της, νυν ή πρώην, με στόχο την επιβολή ελέγχου (ΚΕΘΙ, 2000).

Ωστόσο, είναι μια μορφή βίας για την οποία οι γυναίκες δυσκολεύονται περισσότερο να μιλήσουν. Η σεξουαλική βία περιλαμβάνει από τη σεξουαλική παρενόχληση που φτάνει μέχρι τη σεξουαλική εκμετάλλευση, περνώντας από το συζυγικό βιασμό (Hirigoyen,2005).

Μπορεί να είναι ο εξαναγκασμός σε επικίνδυνες ή εξευτελιστικές σεξουαλικές δραστηριότητες και σε δυσάρεστες σκηνοθεσίες, τις πιο πολλές φορές όμως πρόκειται για εξαναγκασμό σε μια μη επιθυμητή σεξουαλική σχέση, είτε με την υποβολή είτε με την απειλή. Όμως, η σεξουαλική βία είναι ένα μέσο να κυριαρχείς στον άλλο. Δεν έχει καμία σχέση με τον πόθο, είναι για τον άντρα απλώς ένας τρόπος για να πει «Μου ανήκεις» (Hirigoyen,2005).

Σημαντικό είναι ότι η σεξουαλική κακοποίηση διαδραματίζει συχνά μείζονα ρόλο στις περιπτώσεις κακοποιημένων γυναικών που σκοτώνουν. Ορισμένες γυναίκες λοιπόν που έχουν βιαστεί με τόση ορμή, υφίστανται ανεπανόρθωτες βλάβες στα γεννητικά τους όργανα. Με αποτέλεσμα, πολλές απ' αυτές να αναγκάζονται να υποβληθούν σε υστερεκτομή σε νεαρή ηλικία, ενώ πολύ συχνά εμφανίζονται περιπτώσεις μετάδοσης σεξουαλικών και άλλων νοσημάτων (Walker,1997).

Επομένως, ο βιασμός είναι μία από τις πιο σημαντικές μορφές κακοποίησης του άντρα προς την γυναίκα. Δεν αποτελεί μόνο ένα απλό έγκλημα «κατά της γενετήσιας ελευθερίας» αλλά προσβάλλει όλη την δομή της ύπαρξης της.

Στο παρελθόν όπου η γυναίκα ήταν ιδιοκτησία του πατέρα ή του συζύγου ο βιασμός θεωρείτο ως κλοπή σεξουαλικής ιδιοκτησίας. Ήταν κλοπή ξένης περιουσίας και για αυτό τον λόγο η ποινή ήταν ο λιθοβολισμός του δράστη από τον νόμιμο ιδιοκτήτη της γυναίκα. Επίσης, μία άλλη ποινή ήταν η αποζημίωση όχι του θύματος αλλά του ατόμου που κατείχε το θύμα δηλαδή του πατέρα ή του συζύγου.

Στην σημερινή κοινωνία ο βιασμός μπορεί να οριστεί ως πρωκτική, κολπική ή λεκτική παρενόχληση χωρίς την συγκατάθεση του θύματος αλλά με την παρέμβαση της βίας, της απειλής για φυσική κακοποίηση ή της σιγουριάς ότι το θύμα δεν είναι ικανό να αντιδράσει. Αυτή η παρενόχληση μπορεί να προκληθεί είτε από κάποιον άγνωστο σε ένα απομονωμένο δρόμο είτε από κάποιον γνωστό όπως τον σύζυγο του γυναίκας μέσα στο ίδιο το σπίτι της.

Στην Αμερική βρέθηκε ότι περίπου το 14% και το 25% των γυναικών που είτε φοιτούσαν σε κολέγιο είτε όχι είχαν βιαστεί σε κάποια φάση της ζωής τους. Από αυτούς αναφέρθηκε στην αστυνομία ένα ποσοστό περίπου από 10% έως 50%.

Σε μία έρευνα που διεξήχθη στον Καναδά βρέθηκε ότι 24% των γυναικών με ηλικία άνω των 18 ετών είχαν αναφέρει ότι δέχτηκαν ανεπιθύμητη σεξουαλική δραστηριότητα με την χρήση βίας. Επιπλέον, το 25% των φοιτητριών στο

πανεπιστήμιο του Orantio δήλωσαν ότι είχαν δεχτεί σεξουαλική παρενόχληση τον προηγούμενο χρόνο.

Τα αίτια του βιασμού αναζητούνται άλλοτε σε ατομικούς παράγοντες από ψυχοπαθολογικές θεωρίες και άλλοτε σε κοινωνικούς παράγοντες από τις κοινωνιολογικές θεωρίες.

Σύμφωνα με την πρώτη θεωρία ο δράστης είναι ένα ψυχικά διαταραγμένο άτομο και η συμπεριφορά του έχει συμπτώματα σχιζοφρένειας, νευρώσεων και ψυχώσεων. Από την άλλη μεριά βρίσκονται οι κοινωνιολογικές απόψεις που ενοχοποιούν τις κοινωνικές συνθήκες που περιβάλλουν τον δράστη.

Για παράδειγμα, οι στερήσεις που έχουν κοινωνικές ομάδες, όπως είναι οι Μαύροι της Αμερικής, τους οδηγούν σε σεξουαλικές επιθέσεις για να αυξήσουν το κοινωνικό γόητρο και την δύναμη που έχει εκμηδενιστεί με την εξαθλίωση που περνάνε. Οι κοινωνικές τάξεις με στοιχειώδη μόρφωση, χαμηλή επαγγελματική καριέρα και μικρό οικογενειακό εισόδημα είναι πιο πιθανό να διαπράξουν ένα τέτοιο έγκλημα για να νιώσουν ότι έχουν κάποια κυριαρχία.

Αυτό που συμβαίνει βέβαια στην Ελλάδα είναι ότι ενώ όλα τα κακούργηματα διώκονται αυτεπάγγελτα ο βιασμός μέχρι το 1983 ήταν το μόνο κακούργημα που δεν συνέβαινε κάτι τέτοιο. Με την νομοθετική ρύθμιση του 1983 καθιερώθηκε η αυτεπάγγελτη δίωξη του βιασμού. Ωστόσο η ελληνική νομοθεσία δεν φαίνεται πρόθυμη να σταθεί στο πλευρό των θυμάτων και να κατανοήσει τις ανάγκες τους.

Δεν διαθέτει τα απαραίτητα μέσα ώστε σταθεί δίπλα στην γυναίκα και να την βοηθήσει να το ξεπεράσει.

Οι συνέπειες του βιασμού είναι δραματικές για μία γυναίκα. Ένα τέτοιο γεγονός μπορεί να τις προκαλέσει τόσο σωματικές βλάβες με την χρήση βίας όσο και ψυχολογικές διαταραχές που μπορούν να οδηγήσουν στην τρέλα αλλά και στην αυτοκτονία. Όλες οι γυναίκες που βιάζονται περνούν από ένα αρχικό σοκ κατά την διάρκεια του οποίου νιώθουν τρομαγμένες, αναστατωμένες, συντετριμμένες και ανήσυχες.

Μετά από αυτό το γεγονός οι γυναίκες αισθάνονται συναισθήματα όπως φόβο, ανησυχία, θυμό τα οποία εκφράζουν είτε με κλάματα είτε με εκδίκηση προς τους υπόλοιπους άντρες. Πολλές μάλιστα απομονώνονται τις πρώτες μέρες στην οικία τους και δεν θέλουν να συναντήσουν κανένα άτομο από το κοινωνικό περιβάλλον γιατί νιώθουν ντροπή για ότι τους συνέβη και γιατί φοβούνται μη τους ξανασυμβεί.

Επίσης, τα θύματα αισθάνονται υποτίμηση και ανικανότητα γιατί δεν μπόρεσαν να αποτρέψουν τον βιασμό και τώρα υποφέρουν. Με αυτό τον τρόπο ρίχνουν την ευθύνη πάνω τους ενώ στην πραγματικότητα δεν έφταιξαν σε τίποτα. Ακόμη η γυναίκα που βιάζεται νιώθει ανυπεράσπιστη μετά τον βιασμό. Πιστεύει ότι είναι ευάλωτη μέσα σε ένα κόσμο στον οποίο μπορεί να της συμβεί κάτι τραγικό από την μία στιγμή στην άλλη.

Οι επιπτώσεις στον ψυχισμό του θύματος δεν είναι μόνο άμεσες αλλά συνεχίζουν για πολύ καιρό να το βασανίζουν. Είναι γνωστό το μετατραυματικό

άγχος που δεν αφήνει την γυναίκα να ξεχάσει τον βιασμό της γιατί τις έρχονται συνεχώς στο μυαλό οι τρομαχτικές στιγμές του βίαιου επεισοδίου. Ακόμη πολλές γυναίκες κατηγορούν τον εαυτό τους, επειδή οι σύζυγοι τους χρησιμοποίησαν βία προκειμένου να τις εξαναγκάσουν να εμπλακούν στη σεξουαλική πράξη. Πολλές από αυτές πιστεύουν ότι ο βιασμός συμβαίνει επειδή δεν ανταποκρίνονται σεξουαλικά ή επειδή δεν καταφέρνουν να ελκύουν τους άνδρες. Άλλες πάλι έχουν την πεποίθηση ότι ο βιασμός πραγματοποιείται λόγω της άρνησης τους να συμμετάσχουν σε οποιαδήποτε δραστηριότητα ή λόγω έλλειψης φροντίδας προς το σύντροφό τους. Έτσι, καταλήγουν να αναρωτιούνται αν είναι αυτές που ευθύνονται και εθελουφλούν, αρνούμενες να αντιληφθούν την πραγματικότητα (Davidson & Moore, 1992)

Πολλές, λοιπόν, από αυτές τις γυναίκες αναγκάζονται να επισκέπτονται για πολύ καιρό κάποιο ψυχολόγο και να ακολουθούν μία δεδομένη ιατρική θεραπεία ώστε να επέλθει ψυχική ευεξία. Πέρα, όμως, από τις ψυχολογικές συνέπειες μπορεί να υπάρξουν και σωματικά συμπτώματα όπως μώλωπες, γυναικολογικές δυσλειτουργίες και πόνος σε όλο το κορμί από τα χτυπήματα του δράστη.

Μαζί με αυτά τα συμπτώματα υπάρχει ο κίνδυνος προσβολής από τον υιό του AIDS καθώς και η πιθανότητα εγκυμοσύνης. Για αυτό τον λόγο είναι απαραίτητες οι συχνές ιατρικές εξετάσεις του θύματος που του θυμίζουν όσα πέρασε. Είναι το μόνο έγκλημα που το θύμα είναι πιο στιγματισμένο από τον θύτη και αυτός είναι ένας λόγος που σπάνια μία γυναίκα καταγγέλλει το γεγονός.

Τις περισσότερες φορές η γυναίκα αυτή πιστεύει ότι μετά από μια τέτοια αναφορά όλος ο κοινωνικός περίγυρος θα γνωρίζει τι της συνέβη και θα την αντιμετωπίζει διαφορετικά. Άλλοι θα την περιφρονούν γιατί θα θεωρούν ότι αυτή τον προκάλεσε και άλλοι θα την λυτούνται επαναφέροντας συνεχώς στην μνήμη της το βίαιο επεισόδιο. Ακόμη και στο δικαστήριο αναγκάζεται να περάσει ένα δεύτερο βιασμό καθώς οι δικαστές και οι δικηγόροι την πιέζουν να μιλήσει για αυτό (<http://gonis.gr/index.php?>).

Κατά προέκταση, η κακοποίηση και η σωματική βλάβη της γυναίκας από τον άνδρα αποτελεί έκφραση της κατοχής και της εξουσίας του πάνω σ' αυτή. Χαρακτηριστικό λοιπόν της σεξουαλικής βίας είναι ότι το θύμα στιγματίζεται περισσότερο από το δράστη (Σωτήρης Δημητρίου, 2003).

2.2.7 Ηθική

Η Ηθική κακοποίηση: περιλαμβάνει την παραμέληση και την ανεπαρκή φροντίδα που μπορεί να θέσει σε κίνδυνο την υγεία ή την ανάπτυξη του θύματος (<http://www.kakopoiisi.gr/index.php?page=means>).

2.3 Χαρακτηριστικά θύτη

Σύμφωνα με έρευνα της Γενικής Γραμματείας Ισότητας, μορφωμένοι, εργαζόμενοι και νηφάλιοι, αλλά αυταρχικοί είναι κατ' εξακολούθηση βίαιοι σύζυγοι. Δεν είναι ούτε χαμηλού οικονομικού επιπέδου, ούτε άνεργοι, ούτε χρήστες ουσιών

οι δράστες της βίας κατά των γυναικών, της ενδοοικογενειακής βίας, όπως θέλει ο μύθος και το ευρύ κοινωνικό σύνολο να τους παρουσιάζει (Σιμώνη-Λιολιου, 2006). Πρόκειται για άτομα όλων των εθνικοτήτων, κοινωνικοοικονομικών τάξεων και ηλικιών (Russell, 1990).

Αυτά τα άτομα συχνά εμφανίζονται να ζηλεύουν παθολογικά τις γυναίκες τους, τις αντιμετωπίζουν σαν ιδιοκτησίες τους και πιστεύουν ότι έχουν δικαιώματα πάνω σ' αυτές. Ακόμη ότι έχουν το δικαίωμα να κάνουν έρωτα μαζί τους, όποτε αυτοί το επιθυμούν. Εμφανίζονται, λοιπόν, να έχουν σοβαρά προβλήματα με το σεβασμό της προσωπικής ζωής του άλλου και των ορίων και μεγάλες δυσκολίες στις διαπροσωπικές σχέσεις. Εκδηλώνουν τη ζήλια τους με υπερβολική καχυποψία και ελεγκτικότητα σε σημείο που να αγγίζει τα όρια της παράνοιας (Dutton, 1994, στο Jukes, 1999). Συχνά φαίνεται να δείχνουν μη ευχαριστημένοι από τη ζωή τους, τόσο στο σπίτι όσο και στη δουλειά τους, γίνονται επιθετικοί και συχνά εμφανίζουν συμπτώματα κατάθλιψης, χαμηλή ανεκτικότητα, σωματικές ενοχλήσεις (Sonkin et al., 1985, στο Viano, 1992).). Είναι ιδιαίτερα παρορμητικοί και δεν έχουν μάθει να ελέγχουν ή ακόμα και να διαχειρίζονται το θυμό τους. Αρκετές φορές μάλιστα αντιμετωπίζουν κατηγορίες και για άλλα αδικήματα.

Επιπλέον, τα άτομα αυτά αντιμετωπίζουν προβλήματα εξάρτησης από αλκοόλ και ναρκωτικές ουσίες. Οι σύζυγοι – βιαστές χρησιμοποιούν το σεξ, είτε ως μέσο εκτόνωσης της επιθετικότητας τους και άσκησης βίας, είτε για να τονώσουν τη χαμηλή τους αυτοεκτίμηση (Walker, 1997). Το σεξ και η βία είναι τρόποι τους

οποίους ένας άνδρας μπορεί να χρησιμοποιήσει για να εκφοβίσει τη γυναίκα του και να της επιβληθεί, χωρίς τον κίνδυνο παρέμβασης του κοινωνικού περιβάλλοντος (Gelles, 1997). Όπως προκύπτει εμπλέκουν τη σεξουαλική διέγερση με τη βία (Maiuro et al.,1988, στο Viano, 1992). Ο θύτης πιθανόν να χρησιμοποιεί το βιασμό σαν μέσο για να αποδείξει σ' αυτήν την ανωτερότητά του, παρά το γεγονός ότι μπορεί να έχει, για παράδειγμα, φτωχή μόρφωση ή να είναι άνεργος. Γι' αυτό το λόγο, επιδεικνύει σωματική δύναμη. Ο Lederer (Martin,1981) υποστηρίζει ότι οι άνδρες που κακοποιούν τις γυναίκες τους δεν ανέχονται να είναι αυτές ανώτερες τους και να αισθάνονται ισάξιες με εκείνους.

Ο Bowker (1983), υποστηρίζει ότι οι σύζυγοι που κακοποιούν σεξουαλικά τις γυναίκες τους, εκτός σπιτιού, επιδεικνύουν περισσότερα επιθετικά στοιχεία απ' ότι οι σύζυγοι που τις κακοποιούν μόνο σωματικά. Αν και δυστυχώς μια τέτοια συμπεριφορά σπάνια γίνεται αντιληπτή.

Ωστόσο, ο δράστης είναι δυνατόν να χρησιμοποιήσει σωματική βία ή τεχνικές εξαναγκασμού, προκειμένου να επιτύχει το σκοπό του, αγνοώντας βέβαια τα συναισθήματα του θύματος (Haley and Brann – Haley, 2000). Ο σκοπός, λοιπόν, του δράστη είναι να εξευτελίσει ή και να εκδικηθεί τη σύζυγο του. Το κίνητρο του είναι η ανάγκη που νιώθει για έλεγχο και κυριαρχία και όχι η φυσιολογική σεξουαλική επιθυμία. Και αυτό ακριβώς το κίνητρο διαφοροποιεί το βιασμό από το φυσιολογικό σεξ, που είναι μια έκφραση αγάπης και εγγύτητας (Finkelhor & Yllo,1985. Walker, 1997).

Γενικότερα, στην βιβλιογραφία ο δράστης ή θύτης της κακοποίησης περιγράφεται ως άτομο με χαμηλή αυτοεκτίμηση και τρωτή αυτοεικόνα (Neidig, Friedman & Collins, 1986, Pagelow, 1984, στο R. Gelles, 1997), παθολογικά παθητική και εξαρτητική συμπεριφορά απέναντι στη σύντροφό του (Margolin, Sibner & Gleberman, 1988, στο R. Gelles, 1997), και συχνά εμφανίζεται να αισθάνεται ανίσχυρος και ανεπαρκής (Ball, 1977, Weitzman & Dreen, 1982, στο R. Gelles, 1997), χρησιμοποιεί τη βία ως μέσο επίδειξης ισχύς και ελέγχου (Dutton & Golant, 1995, στο R. Gelles, 1997), πιστεύει στην παραδοσιακή υπεροχή των ανδρών και στους στερεότυπους ανδρικούς και γυναικείους ρόλους ζηλεύει παθολογικά και είναι ιδιαίτερα ελεγκτικός, παρουσιάζει μια διπλή προσωπικότητα, οι κοινωνικές του σχέσεις έχουν επιφανειακό χαρακτήρα, έχει έντονες αντιδράσεις στο στρες, συχνά χρησιμοποιεί το σεξ προκειμένου να τονώσει την αυτοπεποίθησή του και δεν πιστεύει ότι η βίαιη συμπεριφορά του θα έχει επιπτώσεις (Walker, 1989, 1997).

Οι παράγοντες που αναδεικνύονται από τις έρευνες ως καθοριστικοί για την μελλοντική ανάπτυξη και συμπεριφορά του δράστη σχετίζονται με τις εμπειρίες και τον τρόπο ζωής του. Έτσι, εάν το άτομο αυτό είχε βιώσει την κακοποίηση ως παιδί ή ως ενήλικα ή εάν ζούσε σε βίαιο οικογενειακό περιβάλλον όπου ο πατέρας κακοποιούσε τη μητέρα ή/και άλλα μέλη της οικογένειας, τότε οι πιθανότητες να εκδηλώσει και το ίδιο βίαιη συμπεριφορά προς τους «αγαπημένους» είναι μεγάλες. Επιπροσθέτως, φαίνεται από τις έρευνες να υπάρχει υψηλή συσχέτιση μεταξύ σωματικής και σεξουαλικής βίας.

Έτσι, οι άνδρες που ασκούν σωματική βία στη σύντροφό τους τις περισσότερες φορές ασκούν και σεξουαλική (Λεζγή, 2010)

2.4 Χαρακτηριστικά θύματος

Όπως, περιγράφεται στη βιβλιογραφία, η κακοποιημένη γυναίκα περιγράφεται ως άτομο που εξαρτάται από άλλους, με χαμηλή αυτοπεποίθηση και αισθήματα κατωτερότητας και πολλές φορές ανικανότητας (Walker, 1979).

Από κλινικές στατιστικές φαίνεται να υποφέρει από κατάθλιψη, έντονη ανησυχία (Hilberman, 1980, παρατίθεται στο Gelles, 1997) και ψυχοσωματικά συμπτώματα (Walker, 1989). Επιπλέον, διατηρεί παραδοσιακές αντιλήψεις για την οικογένεια και το ρόλο της γυναίκας σε αυτή (Λεζγή, 2010), δέχεται την ευθύνη για τη βίαιη συμπεριφορά του συντρόφου της, αρνείται το φόβο και το θυμό που νιώθει και δείχνει παθητικότητα. Όπως έχει διαπιστωθεί, χρησιμοποιεί το σεξ ως μέσο για τη διατήρηση της σχέσης, ενώ πιστεύει ότι κανείς δεν μπορεί να βοηθήσει στην επίλυση του προβλήματος. Συχνά, η γυναίκα παραμένει για χρόνια στη σχέση πιστεύοντας ότι η κατάσταση θα αλλάξει προς το καλύτερο και ότι η ίδια μπορεί να βοηθήσει το σύντροφό της. Για το λόγο αυτό υιοθετεί μια αυτουποτιμητική και συντηρητική στάση προς το σύντροφό της, ο οποίος την λαμβάνει ως αποδοχή της ευθύνης, πράγμα που ενισχύει τη βίαιη συμπεριφορά του. Το ίδιο ακριβώς αποτέλεσμα έχει και η ανοχή, η σύμπλευση με

το δράστη και η συνεχής απομάκρυνση από συναναστροφές με το ευρύτερο κοινωνικό και οικογενειακό περιβάλλον (Walker, 1989).

Μάλιστα, όσο η κοινωνική απομόνωση μεγαλώνει τόσο η γυναίκα αισθάνεται περισσότερο αβοήθητη και ανίσχυρη. Μετά από περίοδο τέτοιας ολοκληρωτικής αδυναμίας, ακόμα κι αν γυναίκα διαλύσει το σπίτι της εξακολουθεί να νιώθει αδύναμη να δράσει μόνη της. Μισεί τον εαυτό της γιατί δεν μπορεί να κάνει τίποτα και ερμηνεύει την κατάθλιψή της ως τεμπελιά. Το μόνο που προσπαθεί να κάνει είναι να ελαχιστοποιήσει τους πόνους και τα βάσανά της. Υπάρχουν και κάποιες φορές που αγωνίζονται εναντίον της κατάθλιψής τους μέχρι τέλους. Σε πολλές περιπτώσεις η αυτοκτονία μοιάζει να είναι η μόνη εναλλακτική δυνατότητα ενώ άλλες φορές η παραμονή σε τέτοιες βίαιες καταστάσεις έχει τη μορφή της αυτοκαταστροφής (Walker, 1989).

Οι περισσότερες γυναίκες δεν το εκμυστηρεύονται σε κανέναν όταν ο σύντροφός τους αρχίζει να τις σπρώχνει, να τις βρίζει και να τις χτυπά. Ενώ σύμφωνα με την έρευνα των Dobash & Dobash (1997) το 50% των γυναικών αυτών εξακολουθεί να μην μιλάει για την κακοποίηση ακόμη κι όταν τα επεισόδια της γίνονται πολύ πιο σοβαρά και συστηματικά. Αυτή η αρχική σιωπή σχετίζεται με το γεγονός ότι σε αυτή τη φάση οι περισσότερες κακοποιημένες γυναίκες δεν θεωρούν ότι αντιμετωπίζουν κάποιο σοβαρό πρόβλημα το οποίο θα συνεχιστεί. Κάτι τέτοιο είναι λογικό για μια γυναίκα να το πιστεύει στο πρώτο επεισόδιο. Στη συνέχεια, όταν αυξάνονται οι βίαιες επιθέσεις η γυναίκα αρχίζει να αντιλαμβάνεται τα σοβαρά προβλήματα βίας στη σχέση της.

Παρόλα αυτά, όλες σχεδόν οι κακοποιημένες γυναίκες διακατέχονται από αισθήματα ντροπής, αποτυχίας, προσωπικής ευθύνης και στιγματισμού τα οποία πηγάζουν από τις κοινωνικές πεποιθήσεις και υπαγορεύσεις για τη φύση ενός καλού γάμου και για την ευθύνη της γυναίκας να εξασφαλίζει την επιτυχία της συντροφικής σχέσης (Dobash & Dobash, 1997). Αυτή η συναισθηματική κατάσταση της γυναίκας καταλήγει σε σύγχυση σχετικά με το πόσο υπεύθυνη είναι για τη βία που υφίσταται, σε δισταγμό για το τι πρέπει να κάνει, σε απροθυμία να αναζητήσει βοήθεια και σε φόβο μήπως κάποιος μάθει το μυστικό της οικογένειάς της. Η σιωπή της ενθαρρύνεται και από τη πεποίθηση πως ό,τι συμβαίνει στη σχέση αποτελεί προσωπική υπόθεση του ζευγαριού.

Δεν είναι, όμως, όλες οι γυναίκες παθητικοί δέκτες της κατάστασής τους. Αντιθέτως γίνονται πολύ δραστήριες, προσπαθούν και βρίσκουν τρόπους να αντιμετωπίσουν την οργή και τις εκρήξεις του συντρόφου τους. Για μερικές γυναίκες τη στιγμή της απόγνωσης, όπου οι επιθέσεις είναι πλέον συχνές και οξύτατες φτάνοντας στο σημείο να είναι δυσβάσταχτες, αποφασίζουν να σπάσουν τη σιωπή τους και να παραμερίσουν το φόβο και τις ενοχές τους και να αναζητήσουν βοήθεια.

Αναμφίβολα κάθε περίπτωση θύματος, εμπεριέχει μεμονωμένα και εξειδικευμένα χαρακτηριστικά πριν τη θυματοποίηση. Αυτό λοιπόν οφείλεται στη ξεχωριστή δομή της προσωπικότητας και της εμπειρίας του ατόμου που είναι ευάλωτο στη θυματοποίηση, όσο και στο είδος της εγκληματικής συμπεριφοράς του συντρόφου. Συγκεκριμένα, η ψυχολογία του θύματος πριν την εγκληματική

πράξη διαφοροποιείται ανάλογα με το επίπεδο της ψυχικής και φυσικής υγείας του κάθε ατόμου, τη δομή της προσωπικότητας του και από το ιστορικό της θυματοποίησής του. (Αρτινοπούλου & Μαγγανά, 1996· Αρτινοπούλου & Φαρσεδάκη, 2003).

Ωστόσο, στο χώρο της οικογένειας, γυναίκες που ζουν σε αυταρχικό, εσωστρεφές και άκαμπτο οικογενειακό περιβάλλον, καθίστανται περισσότερο ευάλωτες σε πιθανή θυματοποίηση, καθώς αναπτύσσουν χαρακτηριστικά όπως: χαμηλή αυτοεκτίμηση, δυσκολία στην ανάπτυξη μηχανισμών ψυχολογικής θωράκισης, αίσθημα προσωπικής και κοινωνικής ανεπάρκειας, ενοχικά συμπλέγματα, κλπ. (Αρτινοπούλου & Μαγγανά, 1996. Αρτινοπούλου & Φαρσεδάκη, 2003).

Έτσι, η χρόνια ψυχολογική και σωματική κακοποίηση, ο φόβος, η απομόνωση και το αίσθημα της απελπισίας, φέρνουν τις κακοποιημένες γυναίκες σε μια τέτοια ψυχοσωματική, διανοητική και συναισθηματική κατάσταση που οι ειδικοί θεωρούσαν ότι είχαν σοβαρά προβλήματα ψυχοπαθολογίας, ενώ αργότερα τονίστηκε η σημασία της κακοποίησης, που δημιουργεί το λεγόμενο σύνδρομο της κακοποιημένης γυναίκας (Walker, 1989).

Η κακοποιημένη γυναίκα λοιπόν παρουσιάζει έντονη καταθλιπτική συμπτωματολογία (αϋπνία, κόπωση, έλλειψη όρεξης ή αντίθετα βουλιμία και υπνηλία), η οποία να υποκρύπτει την επιθετικότητα, το φόβο, τη σύγχυση, την αδυναμία. Συχνά επίσης εμφανίζει ψυχοσωματικές ενοχλήσεις ή ασθένειες (πονοκεφάλους, ημικρανίες, λιποθυμίες, ζαλάδες, άσθμα ή προβλήματα στο αναπνευστικό, προβλήματα με την καρδιά ή την πίεση, κρύο ιδρώτα), διαταραχές

άγχους (πανικό, φοβίες), αδυναμία συγκέντρωσης, προσοχής, χαλάρωσης, τα οποία επιδεινώνονται όσο επιδεινώνεται και η κακοποίηση (Gelles & Straus 1979).

Ο κύκλος της βίας λαμβάνει χώρα όταν ο θύτης σιγά-σιγά, απευαισθητοποιείται και έχει ανάγκη να δικαιολογήσει τη βίαιη συμπεριφορά του με το να ταπεινώνει το θύμα. Η υποτίμηση του θύματος οδηγεί σε περισσότερη βία καθώς ο θύτης θεωρεί ότι το θύμα «αξίζει» αυτή τη βίαιη συμπεριφορά. Το θύμα τελικά σταματά ν' αντιδρά στην κακοποίηση.

Η κακοποιημένη γυναίκα, ανήμπορη ν' αλλάξει τη συμπεριφορά του συζύγου της και απελπισμένη από τη συνεχή κακοποίηση, έχει πολύ λίγες επιλογές ν' αλλάξει τη ζωή της. Γίνεται όλο και πιο παθητική και συγκαταβατική, καθώς βιώνει συνεχώς καταστάσεις τις οποίες δεν μπορεί να προβλέψει ή να ελέγξει. Με τον καιρό αποδέχεται το ρόλο του θύματος ως αναπόφευκτο στοιχείο της σχέσης κακοποίησης. Οπότε, η θυματοποίηση γίνεται τόσο έντονη, οδηγώντας τη γυναίκα σταδιακά σε συναισθηματική παράλυση.

Η αβεβαιότητα για το μέλλον και ο τρόμος που παραλύει, κατακλύζουν μόνιμα το μυαλό της κακοποιημένης γυναίκας. Κατά τη διάρκεια της επίθεσης, η γυναίκα χάνει την αίσθηση του εαυτού της. Αναπτύσσει την ικανότητα ν' αποστασιοποιείται συναισθηματικά. Καθώς είναι ανήμπορη να ελέγξει τη βία ή να υπερασπιστεί τον εαυτό της, απομονώνεται ψυχο-σωματικά από την εμπειρία που βιώνει.

Αυτή η διαδικασία επιτρέπει στη γυναίκα ν' αρνείται το φόβο, την οργή και την έλλειψη κάθε ελπίδας και να συνειδητοποιεί μόνο τα συναισθήματα αγάπης προς το θύτη. Η αποσύνδεση απ' το συνειδητό εμποδίζει την ικανότητα της κακοποιημένης γυναίκας ν' αντιδρά κατάλληλα στα σημάδια του κινδύνου. Η

αποσύνδεση αυτή, ενισχύει την τάση για άρνηση και τη «μαγική» πεποίθηση ότι η κακοποίηση δε θα επαναληφθεί. Αυτός ακριβώς ο τρόπος σκέψης αποτελεί αξεπέραστο εμπόδιο για τη θεραπεία.

Με το πέρασμα του χρόνου, η κακοποιημένη γυναίκα αποδέχεται τον τρόπο που ο θύτης αντιλαμβάνεται την πραγματικότητα και βλέπει τον εαυτό της όπως ο θύτης τον περιγράφει δηλαδή, πιστεύει και η ίδια ότι είναι άχρηστη, ηλίθια, άσχημη ή ανεπιθύμητη. Καθώς η αυτο-εκτίμησή της κλονίζεται, η ικανότητα να παίρνει πρωτοβουλίες και ν' αποφασίζει η ίδια για τον εαυτό της μειώνεται και αρχίζει ν' αποδέχεται τον σύντροφό της σαν παντοδύναμο και παντογνώστη. Μια γυναίκα που ζει μ' ένα σύντροφο-θύτη, θέλει να πιστεύει ότι κατά βάθος, ο ίδιος λυπάται πολύ για τη συμπεριφορά του, ότι θ' αλλάξει κι ότι η περίοδος που λέγεται «μήνας του μέλιτος» και που συνήθως ακολουθεί μια πράξη κακοποίησης, θα συνεχίσει για πάντα.

Η αμφιθυμία, ένας κυρίαρχος παράγοντας στην ψυχολογία της κακοποιημένης γυναίκας, εκφράζεται ως αναποφασιστικότητα σχετικά με το να μείνει ή να φύγει απ' τη συγκεκριμένη σχέση. Αυτή η αμφιθυμία ενισχύεται εν μέρει απ' τα αισθήματα αδυναμίας, έλλειψης εμπιστοσύνης στον εαυτό της και το φόβο της αλλαγής.

Επιπλέον, η έλλειψη οικονομικής ανεξαρτησίας είναι ένα πρακτικό πρόβλημα που αυξάνει τις δυσκολίες και τα εμπόδια για να φύγει. Επίσης, η μειωμένη αυτοπεποίθηση και το αίσθημα της ντροπής μπορούν ν' αποτρέψουν μια γυναίκα απ' το να ζητήσει βοήθεια από φίλους, συγγενείς ή επαγγελματίες. Ντροπιασμένη απ' την εικόνα του εαυτού της μετά από ένα επεισόδιο κακοποίησης και απρόθυμη

να συζητήσει την κατάστασή της, η γυναίκα αναγκάζεται να υποχωρήσει και να απομονωθεί.

Η απομόνωση μπορεί να επιβληθεί και από την παθολογική ζήλια του βίαιου συντρόφου, η οποία μπορεί ν' απομακρύνει τη γυναίκα ακόμα και απ' την απλή καθημερινή επαφή μ' άλλους ανθρώπους. Οι φίλοι και οι συγγενείς, φοβισμένοι από τη βία και απρόθυμοι ν' αντιμετωπίσουν την αμφιθυμία του θύματος, παύουν να το στηρίζουν. Η απομόνωση που πλέον, χαρακτηρίζει τις κοινωνικές σχέσεις του θύματος, ενδυναμώνει ακόμη περισσότερο τη θέση του καταπιεστή.

Ο κύκλος της βίας ισχυροποιεί την πεποίθηση της γυναίκας ότι δεν μπορεί να ελέγξει τη ζωή της. Η εξάρτηση και η απώλεια του ελέγχου μπορεί να ενισχυθούν ακόμα περισσότερο και από τους κοινωνικούς θεσμούς – την αστυνομία, το νομικό σύστημα ή υπηρεσίες πρόνοιας – οι οποίοι ενδέχεται ν' αποδειχθούν αναποτελεσματικοί ή αδιάφοροι στις ανάγκες της (http://eureka.lib.teithe.gr/8080/bitstream/handle/10184378/toup_pap_c3.pdf;sequence=8).

2.5 Αίτια γυναικείας κακοποίησης

Κοινωνικοπολιτισμικοί παράγοντες

Οι κοινωνιολογικές προσεγγίσεις έχουν ως πρωταρχικό σκοπό να αποκαλύψουν και να διερευνήσουν, τα αίτια που οδηγούν στην εκδήλωση βίας. Οι θεωρίες αυτές αναζητούν τα αίτια της βίας σε όρους του κοινωνικού περιβάλλοντος, του ατόμου που κακοποιεί. Οι παράγοντες που ερμηνεύουν την

οικογενειακή βία μπορεί να είναι, συγκρούσεις, ανεργία, απομόνωση και διαταραγμένες διαπροσωπικές σχέσεις (Τσιγγής, 1996).

Το χαμηλό εισόδημα, η ανεργία και οι περιορισμένες εκπαιδευτικές ευκαιρίες είναι άνισα κατανομημένα στην κοινωνία, αρκετές κοινωνικές ομάδες δεν μπορούν να έχουν τους κοινωνικούς και οικονομικούς πόρους, για να ανταποκριθούν στα κοινωνικά πρότυπα, στους φίλους τους και στους εαυτούς τους. Αυτές οι ελλείψεις σε συνδυασμό με τα πολιτιστικά πρότυπα, που προάγουν τη βία, οδηγούν πολλά μέλη της οικογένειας να υιοθετήσουν βίαιες συμπεριφορές προκειμένου να αντεπεξέλθουν στο δομικό stress, το οποίο έχει άμεση σχέση ανάμεσα στο χαμηλό εισόδημα και στην οικογενειακή βία (Antman, 1990).

Σύμφωνα με τον Gelles (1977), αναλύοντας τη δομή της οικογένειας, υπάρχουν εννέα λόγοι γιατί η οικογένεια βιώνει τόσο μεγάλο ποσοστό βίας και συγκρούσεων. Πρώτον, υπάρχει ένας μεγάλος χρόνος "σε κίνδυνο" για την εκδήλωση της οικογενειακής βίας γιατί τα μέλη μιας οικογένειας περνούν πολύ χρόνο μαζί. Επομένως, είναι πιο πιθανή η όποια προστριβή και ρήξη με επακόλουθο τη βία. Δεύτερον, ένας μεγάλος αριθμός δραστηριοτήτων που πραγματοποιούνται μέσα στην οικογένεια δύναται να οδηγήσουν στην εκδήλωση βίας. Τρίτον, πολλές από τις δραστηριότητες αλληλοκαλύπτονται. Τέταρτον, ο μεγάλος αριθμός της συναισθηματικής εμπλοκής, η ένταση και οι απογοητεύσεις που δοκιμάζει η οικογένεια. Πέμπτον η ενδοοικογενειακή βία θα μπορούσε να αποδοθεί και στο υποτιθέμενο δικαίωμα των μελών της οικογένειας να επηρεάζουν το ένα το άλλο. Ο αλκοολισμός για παράδειγμα μπορεί να ενταχθεί εδώ. Έκτον, η σύγκρουση σε μια οικογένεια μπορεί να προέλθει γιατί η οικογένεια αποτελεί την αντανάκλαση δύο

φύλων και δύο γενεών. Έβδομον, σύμφωνα με τον Gelles (1977), είναι ότι οι ρόλοι σε μια οικογένεια προσδιορίζονται και σε ένα μεγάλο μέρος από την ηλικία και το φύλο. Όγδοον, η εθελοντική ή ημιεθελοντική βάση της συμμετοχής σε μία οικογένεια μπορεί να δημιουργήσει περισσότερο αρνητικά αισθήματα και απόρριψη, από ότι σε μία εθελοντική οργάνωση. Όπως έχει διαπιστωθεί είναι πιο οδυνηρό να διακόψεις μια έγγαμη συμβίωση παρά να σταματήσεις να είσαι μέλος μίας εθελοντικής οργάνωσης. Τέλος, παρατηρείται ότι η ιδιωτικότητα της οικογενειακής ζωής δεν επιτρέπει την προσφυγή σε βοήθεια τρίτου ή παρέμβαση. Βέβαια, διάφοροι ερευνητές αποδίδουν την ενδοοικογενειακή βία στη σύγκρουση που αναπτύσσεται σε μία οικογένεια.

Με βάση τη παραπάνω θεωρία, μια εξήγηση που προσφέρεται σχετικά με την ενδοοικογενειακή βία αλλά και την άσκηση βίας μεταξύ συντρόφων, και γίνεται ευρέως αποδεκτή, είναι ότι οι άνθρωποι που μεγαλώνουν μέσα σε βίαιο οικογενειακό περιβάλλον μαθαίνουν να είναι βίαιοι. Η οικογένεια είναι ο χώρος όπου το άτομο μαθαίνει τους γονεϊκούς και τους συντροφικούς ρόλους, εκεί που μαθαίνει πως να εκφράζει και να διαχειρίζεται τα αρνητικά συναισθήματα του άγχους και του θυμού αλλά και εκεί όπου το άτομο είναι πιο πιθανό να βιώσει για πρώτη φορά τη βία. Έρευνες έχουν δείξει ότι η βίαιη συμπεριφορά μεταβιβάζεται από γενιά σε γενιά, ωστόσο αυτό, δεν σημαίνει ότι κάθε άτομο που πέφτει θύμα ενδοοικογενειακής βίας γίνεται και το ίδιο αργότερα αλλά ότι αυξάνουν οι πιθανότητες να εκδηλώσει και το ίδιο βίαιη συμπεριφορά. Τέλος, τα άτομα δεν μαθαίνουν μόνο τρόπους άσκησης βίας αλλά και τρόπους δικαιολόγησης της,

ηθικής ή/και κοινωνικής. Έτσι, δεν είναι σπάνιο φαινόμενο να ακούς γονείς που χτυπούν τα παιδιά τους να λένε ότι το κάνουν το καλό τους (Gelles, 1997).

Επίσης, σύμφωνα με τη θεωρία της κοινωνικής μάθησης, οι άνθρωποι μαθαίνουν με το να μιμούνται πρότυπα (Ιγγλέση, 1997). Παρατηρούν τους άλλους και παίρνουν ιδέες για το πως να εφαρμόζουν καινούριες συμπεριφορές. Αυτές οι παρατηρήσεις αποτελούν οδηγούς για μετέπειτα πράξεις. Με αυτά που μαθαίνουν καθημερινά οι άνθρωποι πετυχαίνουν μια κοντινή με την παρατηρούμενη συμπεριφορά, η οποία τελικά διαμορφώνεται μέσα από τις αυτοδιορθωτικές προσαρμογές που γίνονται με βάση τις συμπεριφορές που παίρνουν από τις αντιδράσεις των άλλων στη δική τους συμπεριφορά. Επομένως, οι άνθρωποι αποκτούν μια συμπεριφορά μέσω της μίμησης προτύπων. Από αυτό προκύπτει ότι οι άνθρωποι μαθαίνουν να είναι βίαιοι, όταν μεγαλώνουν σε βίαιες οικογένειες. Όπως έχει ήδη αναφερθεί, η οικογένεια αποτελεί καθοριστικό πλαίσιο στο οποίο μαθαίνουμε πως να χειριζόμαστε το άγχος και τα διάφορα προσωπικά προβλήματα αλλά συνάμα είναι ένα πλαίσιο όπου οι άνθρωποι έχουν περισσότερες πιθανότητες να υποστούν βία.

Βέβαια, ο συντηρητισμός της κακοποιημένης γυναίκας είναι ιδιαίτερα φανερός από τον τρόπο που αντιμετωπίζει τον ρόλο της μέσα στο γάμο. Η κακοποιημένη γυναίκα θεωρεί τον άντρα της κεφαλή της οικογένειας. Κάνει τα πάντα ούτως ώστε ο άντρας της να αισθάνεται ότι είναι ο αρχηγός της οικογένειας, ακόμη και στις περιπτώσεις που η χρηματική προσφορά του είναι μηδαμινή έως ανύπαρκτη (Λεζγή, 2010). Είναι πολύ σημαντικό να σημειωθεί ότι η χρησιμοποίηση της βίας, υπηρετεί την επιβεβαίωση μεταξύ των συζύγων και την αυτοεπιβεβαίωση της

ανδρικότητας. Άλλωστε, ο αυταρχισμός, η φιλαυτία και η αυταρέσκεια που εκδηλώνεται στην ανθρωπότητα, έχουν την αρχή τους στις υπάρχουσες σχέσεις μεταξύ των δύο φύλων.

Η κοινωνία μας διαπαιδαγωγεί από μικρή τη γυναίκα με τέτοιο τρόπο ώστε μεγαλώνοντας να σχηματίσει τη σωστή γυναικεία εικόνα. Επειδή οι άντρες κατέχουν τις θέσεις της εξουσίας, της επιστήμης, της νομικής και γενικά ισχύουσες και με κύρος θέσεις, δεν ήταν δυνατό να δημιουργήσουν μια εικόνα της πραγματικότητας που να είναι αντίθετη μ' αυτό και να αποκλίνουν από τις επικρατούσες σχέσεις. Η κοινωνική υποτίμηση της γυναίκας επιτείνεται και περιπλέκεται από το γεγονός ότι δεν της προσφέρεται άλλος τρόπος εκδήλωσης, παρά μόνο της προσφυγής σε "συστήματα ανδρικής αντιπροσωπευτικότητας" που απαλλοτριώνουν την ίδια και καθορίζουν τη σχέση της προς τον ίδιο τον εαυτό της και τις άλλες γυναίκες.

Την υποτίμηση της γυναίκας όμως διαιωνίζουν και τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης (Λεζγή, 2010) τα οποία κατέχουν μια ισχυρή δύναμη στο κοινό. Χρησιμοποιώντας την ισχυρή δύναμη που έχουν, δηλαδή τη διαφήμιση, στον τηλεθεατή αποπλανούν και ωθούν τη γυναίκα να μεταβάλλει τη θηλυκότητά της στο πιο ισχυρό όπλο για την κατάκτηση της κοινωνικής επιτυχίας, της ευημερίας και της ευτυχίας. Με αυτόν τον τρόπο, η γυναίκα, μετατρέπεται σε προϊόν όπου προβάλλεται και μέσα από έντυπα, περιοδικά και εφημερίδες. Όλες αυτές οι μορφές της κοινωνικής κουλτούρας παρουσιάζουν την εικόνα μιας γυναίκας όπου ο μοναδικός προορισμός της είναι να ικανοποιεί τις ευδαιμονικές ευχαριστήσεις του ανδρικού γένους.

Κανείς όμως δεν μπορεί να αμφισβητήσει το γεγονός ότι τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης αντανakλούν την κρατούσα άποψη και προβάλλουν και αναπαράγουν τη βία και την επιθετικότητα. Η ενδοοικογενειακή βία παρουσιάζεται στην τηλεόραση και τον κινηματογράφο ως κάτι το επουσιώδες και όχι ως κάτι το σημαντικό. Η κοινωνική παραδοχή του άνδρα ως αρχηγού της οικογένειας επιτρέπει την προσδοκία της άσκησης δικτατορικού τύπου εξουσίας σε βάρος των γυναικών. Μια μορφή αυτής της εξουσίας είναι και η βία αφού γι' αυτούς είναι ένα τρόπο ελέγχου της γυναίκας. Όπως γίνεται αντιληπτό η εκδήλωση βίαιης συμπεριφοράς επηρεάζεται άμεσα από την κοινωνική αποδιοργάνωση και τον προσανατολισμό προς τους ρόλους του φύλου.

Η ενδοοικογενειακή βία όμως επιδέχεται διάφορες ερμηνείες. Το μοντέλο του Bronfenbrenner (1977), συνοψίζει τις ερμηνείες της ενδοοικογενειακής βίας μέσα σε τέσσερα επίπεδα ανάλυσης: τα ατομικά χαρακτηριστικά (δηλαδή προσωπικότητα, ηλικία, προβλήματα χρήσης ουσιών), το άμεσο περιβάλλον (πιέσεις, μέγεθος της οικογένειας), το ευρύτερο οικολογικό περιβάλλον (κοινωνική απομόνωση, προσβασιμότητα σε υπηρεσίες, ανέχεια, ανεργία) και το κοινωνικό και πολιτιστικό περιβάλλον (πεπαιθίσεις για τη βία, κτλ.). Είναι ανάγκη να μελετηθούν και να διερευνηθούν τα επίπεδα αυτά καθώς η συσχέτιση μεταξύ τους μπορεί να αποδειχθεί πολύ σημαντική και ισχυρή.

Ψυχολογικοί παράγοντες

Οι ψυχολογικές θεωρίες, όπως και οι κοινωνιολογικές, έχουν ως μέλημά τους την αποκάλυψη και τη διερεύνηση των αιτιών που οδηγούν στην εκδήλωση μορφών βίας και κακοποίησης. Σύμφωνα με τις ψυχολογικές θεωρίες, τα άτομα που κακοποιούν είναι ψυχολογικά απροσάρμοστα και υποφέρουν από συναισθηματικές διαταραχές. Επίσης, η συμπεριφορά του είναι μια έκφραση ψυχοπαθολογικής προσωπικότητας (Malcolm, 2002).

Πιο συγκεκριμένα, το άτομο που κακοποιεί ίσως πάσχει από απωθημένο σύμπλεγμα ανεπάρκειας ή πάσχει από ενδοψυχικές συγκρούσεις, εσωτερική δυσαρμονία και κοινωνική απομόνωση. Άλλη πιθανότητα είναι ένα άτομο που φτάνει στα όρια κακοποίησης να έχει λανθάνουσες ομοφυλοφιλικές τάσεις όπου προσπαθεί να τις συγκαλύψει με τη βίαιη συμπεριφορά. Συνήθως, τα άτομα που κακοποιούν υπήρξαν οι ίδιοι θύματα κακοποίησης στην παιδική τους ηλικία ή βίωσαν μια αντιφατική σκληρή και ερωτική μητρική συμπεριφορά.

Το φαινόμενο της βίας μπορεί να συνδεθεί με τα συναισθήματα μίσους που νιώθουν οι άνδρες για τις γυναίκες. Υποστηρίζεται ότι, η κατηγορία που μισούν τις γυναίκες είναι μια ομάδα υψηλής επικινδυνότητας, για την εκδήλωση βίαιης συμπεριφοράς. Οι άνδρες που ανήκουν σ' αυτή την κατηγορία αντιμετωπίζουν τις γυναίκες υποτιμητικά και απαξιωτικά, σαν να πρόκειται για αντικείμενα και όχι για ανθρώπους. Φτάνουν στο σημείο μάλιστα να τις μειώνουν σε αφάνταστο βαθμό, καταλήγοντας να τις εξευτελίζουν. Υπάρχει, όμως και η άποψη που υποστηρίζει ότι το άτομο που κακοποιεί μπορεί να έχει απωθημένα συναισθήματα εχθρότητας προς τη μητέρα του (Τσιγγρής, 1996).

Όπως έχει διαπιστωθεί, οι άνδρες που κακοποιούν είναι πολύ πιθανό και σύνηθες να προέρχονται από οικογένειες όπου υπήρχε βία μεταξύ των μελών είτε συζυγική είτε γονέα προς το παιδί. Στα σπίτια αυτά όπου υπήρχε βιαιότητα, ήταν φανερή η έλλειψη σεβασμού για τις γυναίκες. Οι άνδρες αυτές στις πλείστες περιπτώσεις έχουν βιώσει συναισθηματική εγκατάλειψη. Παιδιά που γίνονταν συνήθως μάρτυρες κακοποίησης, μεγαλώνοντας γίνονται δράστες κακοποίησης (Λεζγή, 2010). Πολλοί από τους δράστες είχαν μια ασυνήθιστη σχέση με τη μητέρα τους. Η σχέση αυτή συχνά χαρακτηρίζεται από μια ανάμειξη αγάπης – μίσους. Η μητέρα του δράστη φαίνεται να έχει μια σοβαρή επιβολή πάνω στη συμπεριφορά του, παρόλο που πολλές φορές είναι και η ίδια θύμα κακοποίησης.

Αρκετές θεωρίες ψυχολογικής κατεύθυνσης εξηγούν το φαινόμενο της βίας ως μια συμπεριφορά που εκφράζει μια απάντηση σε μια κατάσταση αποστέρησης και συναισθημάτων ανικανοποίητων. Άλλες πάλι υποστηρίζουν ότι η βία είναι αποτέλεσμα της επιθυμίας του ατόμου να επενεργήσει στο περιβάλλον του. Η επιθυμία του αυτή έχει ως επακόλουθο τη δημιουργία έντονου άγχους, αποστέρησης και απόρριψης. Αυτά τα συναισθήματα βρίσκουν πολύ συχνά έκφραση στην επιθετικότητα και τη βία. Άλλη θεωρία υποστηρίζει ότι η βία προέρχεται από την επιθυμία αναγνώρισης του εαυτού. Σύμφωνα με αυτή την άποψη, η βία είναι το αποτέλεσμα μιας ψυχικής αποσύνθεσης του ατόμου που προέρχεται από την απόρριψη του από τα κοινωνικά μέλη. Το άτομο δεν μπορεί να ζήσει χωρίς την αναγνώριση και η απόρριψη του προκαλεί αγωνία η οποία ελκύει τη βία (Τσιγγής, 1996).

Μάλιστα σε περιπτώσεις όπου οι κακοποιημένες γυναίκες νιώθουν οι ίδιες αδύναμες και δεν βλέπουν τις δυνατότητες των επιλογών τους αυξάνουν την αυτοδικαιολόγηση του δράση (Λεζγή, 2010). Το αίσθημα αδυναμίας που νιώθουν τις καθιστά παθητικές και υπάκουες. Παραιτούνται από κάθε αξίωση καλύτερων και ποιοτικότερων σχέσεων. Το αίσθημα αυτό της αδυναμίας συμμετέχει στα αίτια εμφάνισης και στους λόγους διατήρησης της βίαιης συμπεριφοράς.

Σύμφωνα με τον Herman (1996), υπάρχουν διάφορες θεωρήσεις για τους λόγους που ένα άτομο μπορεί να φτάσει στο σημείο της κακοποίησης. Καταρχάς, είναι η θεωρία της αποπροσωποποίησης του άλλου. Σ' αυτή την περίπτωση, το πρωταρχικό κίνητρο του ατόμου που κακοποιεί είναι η αποπροσωποποίηση και η ακύρωση της γυναίκας – θύματος. Έτσι, ο δράστης με την αποπροσωποποίηση του θύματος δικαιολογεί την πράξη του. Στη συνέχεια, είναι η θεωρία της νοσταλγίας μιας συμπαγούς ταυτότητας. Το άτομο που κακοποιεί έχει σαν στόχο του την καταστροφή του θύματος έτσι ώστε να αισθανθεί ολόκληρος, γεμάτος και ισχυρός. Υπάρχει ακόμη η θεωρία της αγωνίας για επιβεβαίωση. Η εκδήλωση βίας απέναντι στις γυναίκες αποτελεί την επιβεβαίωσή του από αυτές. Είναι μια εναγώνια αναζήτηση που θα παρέχει επιβεβαίωση στον δράστη κάνοντας τον να νιώσει ότι έχει την εξουσία. Εδώ υπάρχει συσχέτιση και με τη θεωρία του φόβου του απειλητικού άλλου. Ο φόβος είναι μια αντίδραση του άνδρα απέναντι στο αρχαιογόνο πρότυπο της πανίσχυρης γυναίκας. Αυτό το πρότυπο επιδρά απειλητικά απέναντι στην ανδρική υπόσταση κάνοντας τον άνδρα να αισθάνεται ανασφάλεια για την κυριαρχία του και φόβο μήπως καταρρεύσει το ανδρικό του πρότυπο.

Γενικά, όπως παρουσιάζουν οι ψυχολογικές θεωρίες το άτομο που κακοποιεί τις γυναίκες, πρόκειται για μια ιδιαίτερη ψυχοπαθολογική προσωπικότητα. Τέτοια άτομα, συνήθως, αδυνατούν να ελέγξουν τις πράξεις και συμπεριφορές τους και ακόμη πιθανόν να είναι διανοητικά διαταραγμένο ή απομονωμένο με επακόλουθο τη βίαιη συμπεριφορά.

Ανακεφαλαίωση

Όπως είναι λοιπόν αντιληπτό η γυναικεία κακοποίηση είναι ένα φαινόμενο που παρατηρείται σε όλες τις κοινωνίες, σε όλες τις μορφές. Έρευνες άλλωστε έχουν αποδείξει ότι οι διάφορες μορφές βίας εμφανίζονται πολύ συχνά είτε μέσα στην οικογένεια είτε εκτός οικογένειας. Η κακοποίηση γυναικών αναφέρεται στην άσκηση σωματικής, ψυχικής, οικονομικής ή σεξουαλικής βίας σε μια γυναίκα από τον σύζυγο της ή τον ερωτικό της σύντροφο, νυν και πρώην με στόχο την επιβολή ελέγχου.

Πολλές φορές όμως οι γυναίκες αδυνατούν να ξεφύγουν από αυτό τον κλοιό της γυναικείας κακοποίησης είτε γιατί αρνούνται να δεχτούν και να αποδεχτούν την κατάσταση στην οποία βρίσκονται είτε από φόβο απέναντι στο άτομο που τις κακοποιεί. Μάλιστα πολλές φορές αισθάνονται ντροπή στην περίπτωση που γίνει ευρύτερα γνωστό το πρόβλημά τους.

Όσον αφορά τους άνδρες αυτοί θεωρούν ότι υπερέχουν από τις γυναίκες και για να δείξουν τον ανδρισμό τους και ότι αυτοί έχουν την εξουσία προβαίνουν σε αποτρόπαιες πράξεις βίας. Η συμπεριφορά τους αυτή κρύβει βαθύτερα αίτια. Πολλές φορές τέτοιοι τύποι ανδρών πιθανόν να πέρασαν και οι ίδιοι σε παιδική

ηλικία ανάλογες εμπειρίες βίας είτε οι ίδιοι είτε παρακολουθώντας την μητέρα τους να είναι η ίδια θύμα. Επίσης, στην προσπάθεια τους να διατηρήσουν αυτή την υπεροχή τους και η επιθυμία τους για αναγνώριση εαυτού τους οδηγεί σε μια συμπεριφορά γεμάτη βία απέναντι στη γυναίκα τους. Γενικά, είναι άτομα με μια ψυχοπαθολογική προσωπικότητα τα οποία αδυνατούν να ελέγξουν τις πράξεις και τις συμπεριφορές τους.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3 – ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΗΣ ΓΥΝΑΙΚΕΙΑΣ

ΚΑΚΟΠΟΙΗΣΗΣ

Εισαγωγή

Οι γυναίκες παρόλο που συχνά γίνονται θύματα κακοποίησης από τους άνδρες του, δυσκολεύονται να αναγνωρίσουν το πρόβλημα που υπάρχει και να συνειδητοποιήσουν ότι χρειάζεται άμεση αντιμετώπιση. Αυτό συμβαίνει είτε γιατί αποδέχονται αυτές τις καταστάσεις φτάνοντας αρκετές φορές στη δικαιολόγηση του δράστη είτε από φόβο είτε γιατί νιώθουν ντροπή απέναντι στην κοινωνία σε περίπτωση που ένα τέτοιο πρόβλημα γίνει γνωστό.

Οι γυναίκες είναι ανάγκη να συνειδητοποιήσουν και να αντιληφθούν τι ακριβώς είναι αυτό που βιώνουν ώστε να αρχίσουν να απομακρύνονται από το χώρο και τα άτομα που ασκούν βία εναντίον τους. Επιπρόσθετα, χρειάζεται να αναγνωρίσουν την αξία του εαυτού τους ως ισότιμα μέλη μιας κοινωνίας με όλα τα αναφαίρετα δικαιώματα που διέπουν κάθε ανθρώπινη ύπαρξη.

Όταν λοιπόν οι γυναίκες καταλάβουν τι είναι αυτό που ζουν και θελήσουν να το πατάξουν τότε θα μπορέσουν να θεραπεύσουν όλα τα κατάλοιπα που άφησε στη ψυχή τους και στο σώμα τους αυτή η κακοποίηση που υφίσταντο.

3.1 Αντιμετώπιση της γυναικείας θυματοποίησης

Μέρα με τη μέρα αυξάνονται τα περιστατικά που η γυναίκα γίνεται θύμα κακοποίησης. Για να αποφευχθεί η γυναικεία αυτή θυματοποίηση, αρχικά πρέπει να συνειδητοποιηθεί το πρόβλημα. Ωστόσο, για να λύσεις ένα πρόβλημα πρέπει πρώτα να αναγνωρίσεις ότι υπάρχει. Οι γυναίκες λοιπόν πρέπει να εμπιστεύονται η μια την άλλη και να μιλάνε μεταξύ τους. Αν μιλάνε τότε θα φτάσουν να μιλήσουν και για τη βία που έχουν υποστεί και έτσι θα καταλάβουν ότι δεν είναι απλά άτυχες, αλλά μέλη μιας κοινωνίας που το ένα φύλο κυριαρχεί επί του άλλου.

Έπειτα θα πρέπει να διεκδικούν ελεύθερο χώρο μακριά από εκεί που ασκείται η βία. Για να μπορέσει λοιπόν να δει πέρα από αυτό που της συμβαίνει τη συγκεκριμένη στιγμή, πρέπει να ξεφύγει από το χώρο που υφίσταται κακοποίηση (<http://www.femnetsalonica.gr/march2010/kakopoihsh-ades-kin-gyn.htm>).

Επίσης, οι γυναίκες να αυτοοργανώνονται. Καμιά, ωστόσο, γυναίκα δεν μπορεί να λογαριαστεί μόνη της με την καταπίεση από τους άντρες. Η αυτοοργάνωση των γυναικών πέρα από οποιαδήποτε άλλη ένταξη της καθεμιάς είναι βασική διαδικασία αλλαγής της μοίρας της.

Ακόμη, η γυναικεία θυματοποίηση μπορεί να αντιμετωπιστεί με τη ανατροπή του κοινωνικού πλαισίου που αναπαράγει τη βία. Στην διαδικασία αυτή οι γυναίκες θα πρέπει να αναγνωρίσουν τον εαυτό τους ως ιδιαίτερη κοινωνική κατηγορία και όχι απλά ως βιολογικό φύλο, δηλαδή να αναγνωρίσουν τον εαυτό τους ως κοινωνικό φύλο. Η αναγνώριση του ότι το φύλο τους είναι βιολογικά

προσδιορισμένο, αλλά και κοινωνικά κατασκευασμένο τους δίνει τα ιδεολογικά και πολιτικά όπλα να παλέψουν αυτόνομα για την ανατροπή των εξουσιαστικών σχέσεων μεταξύ των δύο φύλων, αλλά ταυτόχρονα τις υποχρεώνει να αναγνωρίσουν, ότι όπως καταπιέζονται αυτές, καταπιέζονται και πολλές άλλες κοινωνικές κατηγορίες. Η αναγνώριση, ότι η καταπίεση δεν θα πάψει να υπάρχει, αν δεν την αρνηθούν σε όλες τις μορφές της και για λογαριασμό όλων όσων την υφίστανται είναι η προϋπόθεση του αγώνα των γυναικών. Για να μπορέσουν να ανατρέψουν την κατάσταση, που συντηρεί την ανισότιμη σχέση ανάμεσα στα φύλα, πρέπει να καταλάβουν και να απορρίψουν και κάθε άλλη μορφή ανισότητας που υπάρχει στην κοινωνία. Δεν μπορείς να παλέψεις για την καταπίεση που υφίστασαι μόνο εσύ (<http://www.femnetsalonica.gr/march2010/kakopoihsh-ades-kin-gyn.htm>).

Επιπρόσθετα, ο «πλέον κοινωνικός» χαρακτήρας του διαλόγου των γυναικών που αποφάσισαν να εμπλακούν στο μηχανισμό της δικαιοσύνης είναι διαφορετικός. Η απόφαση αυτή της γυναίκας δείχνει ότι βαδίζει προς την ανάκτηση της (χαμένης) κυριαρχίας.

Ωστόσο, η διαπίστωση ότι υπάρχει μεγαλύτερη κατανόηση, υποστήριξη και επιθυμία πληροφόρησης από τους παράγοντες του δικαστικού μηχανισμού αποτελεί μια νίκη για τα φεμινιστικά κινήματα και τις γυναίκες γενικότερα. Όμως, η νίκη αυτή είναι πρόσκαιρη. Διότι η ποινική δίκη αποτελεί μια εμπόλεμη κατάσταση μεταξύ θύματος και δράστη, ως επακόλουθο οι επιμέρους αυτές (πολεμικές) πράξεις να αποτελούν νίκες για το ένα μέρος και ήττες για το άλλο.

Σύμφωνα λοιπόν με τη Snider (1992) – φεμινίστρια – «Τα φεμινιστικά κινήματα ανέκαθεν στόχευαν να χρησιμοποιήσουν τον κρατικό μηχανισμό ώστε να απλωθεί το δίκτυο του κοινωνικού ελέγχου σε όσο το δυνατό περισσότερους (άνδρες) παραβάτες με στόχο να τιμωρούνται συχνότερα και με αυστηρότερες ποινές». Θεωρήθηκαν δηλαδή λανθασμένες οι στρατηγικές εγκληματοποίησης ότι τείνουν στη λύση του προβλήματος και όχι ως μέρος του προβλήματος. Η θεώρηση αυτή ενίσχυσε σε τελική ανάλυση την ποινική απάντηση και είναι γνωστό ότι μια τυφλή επέκταση του ελέγχου δεν οδήγησε μέχρι σήμερα την κοινωνία να γίνει πιο δίκαιη, πιο ανθρώπινη ή πιο ασφαλής. Η Snider (1992) θεωρεί ότι μια τέτοια στρατηγική είναι κακή στην πράξη στη θεωρία και από ηθική άποψη. Το να υποχρεώσεις τις γυναίκες να εξαρτώνται από την αστυνομία, τους δικηγόρους και τα δικαστήρια δεν οδηγεί παρά στην αποδυνάμωση και την απογοήτευσή τους, αφού γίνονται με τον τρόπο αυτό θύματα της Διοίκησης (όπως εξάλλου και εκείνων που τις κακοποιούν).

Επί πλέον, η μόνη γνωστή «επιτυχία» του συστήματος της ποινικής δικαιοσύνης είναι να κάνει αυτούς που το υφίστανται πιο καχύποπτους, πιο επικίνδυνους, πιο οριακούς οικονομικά και πιο μισογύνεις. Ο ποινικός νόμος δεν αποτελεί λύση για τις γυναίκες. Το ενδιαφέρον της αστυνομίας και των δικαστηρίων είναι ελάχιστο και διαλύεται τελείως από τη στιγμή που θα ληφθεί η κατάθεση του θύματος (Snider, 1992).

Επομένως, οι λύσεις πρέπει να βρεθούν στην κατεύθυνση της επανορθωτικής δικαιοσύνης, των εναλλακτικών μεθόδων μεταχείρισης, της ελεγχόμενης φαρμακοθεραπείας και των προσπαθειών για αλλαγή συμπεριφοράς από μέρους

των (ανδρών) δραστών. Μέχρι όμως να εφαρμοστούν αυτές οι μέθοδοι, οι γυναίκες – θύματα πρέπει να τυγχάνουν του απόλυτου σεβασμού των δικαιωμάτων τους σε όλα τα στάδια της διαδικασίας.

3.2 Θεραπευτικοί μέθοδοι θυμάτων

Σχετικά με τις «θεραπευτικές μεθόδους» των θυμάτων που εφαρμόζονται από ειδικούς επαγγελματίες, ο καθηγητής Fattah εκφράζει τη δυσπιστία του. Θεωρεί ότι οι μέθοδοι αυτές θα έχουν την ίδια τύχη με εκείνες για την αποκατάσταση, επανένταξη και μεταχείριση του εγκληματία, οι οποίες μετά από μια περίοδο δημοτικότητας θεωρούνται σήμερα αναξιόπιστες. Ο E. Fattah πιστεύει ότι: «Οι φυσικοί μηχανισμοί επούλωσης που διαθέτει η ψυχή του ανθρώπου θα κάνουν έντονη την παρουσία τους. Οι εναλλακτικές μέθοδοι επούλωσης που διαθέτει η ψυχή του ανθρώπου θα κάνουν έντονη την παρουσία τους. Οι εναλλακτικές μέθοδοι επούλωσης οι οποίες ανταγωνίζονται στις μέρες μας την παραδοσιακή ιατρική στη θεραπεία των σωματικών και ψυχικών πόνων θα αποδειχθούν πιο αποτελεσματικές, λιγότερο επιβλαβείς και με λιγότερο κόστος από ότι οι επαγγελματικές θεραπείες. Η ενδυνάμωση των φυσικών δυνάμεων επούλωσης, η ισχυροποίηση του οικογενειακού και του κοινωνικού ιστού των θυμάτων θα προτιμηθούν για να απαλύνουν τον πόνο σε συγκεκριμένες περιπτώσεις. Στη σύγχρονη κοινωνία λαμβάνουν χώρα συνεχείς αλλαγές. Οι έννοιες του κινδύνου και της βλάβης θα αποκαταστήσουν σταδιακά εκείνες του κακού και της

εγκληματικής πρόθεσης. Οι μελλοντικές πολιτικές ελέγχου του εγκλήματος θα στηρίζονται σε ευρεία έκταση στην αποδοχή, διαχείριση, κάλυψη, μείωση και πρόληψη των κινδύνων. Η επιμέτρηση της βλάβης (σωματικής, ψυχικής και υλικής) θα αποτελέσει μια σημαντική παράμετρο στο σχεδιασμό της αντίδρασης στο έγκλημα. Οι κύριοι στόχοι της αντεγκληματικής πολιτικής θα είναι: «αποκατάσταση, επανόρθωση και αποζημίωση» (Μαγγανάς, 1999· Μαγγανά, 2002).

Ωστόσο, παρά το ότι υπάρχουν πάντοτε θύματα τα οποία κάτω από το σοκ που τους προκάλεσε το έγκλημα θα αποζητούν τη σκληρότερη τιμωρία για το δράστη, η πλειοψηφία των θυμάτων ενός εγκλήματος δεν σκέφτεται με αυτόν τον τρόπο (Μαγγανά, 2000).

Ο συγγραφέας λοιπόν υποστήριξε την «αποδραματοποίηση» της θυματοποίησης προτιμώντας να αφήσει να δράσουν οι φυσικοί μηχανισμοί επούλωσης από το να παραδώσει το θύμα ως «βορά» στους διάφορους «επαγγελματίες» της επούλωσης στους οποίους έτρεφε μια δυσπιστία. Θεωρούσε ότι κάτι τέτοιο διογκώνει τις συνέπειες θυματοποίησης και διαιωνίζει μια πολεμική κατάσταση με στόχους όχι πάντοτε το πραγματικό συμφέρον του θύματος.

Ωστόσο, ο κίνδυνος από την «επαγγελματοποίηση» των διαφόρων «μηχανισμών επούλωσης» (κρατικών και μη) είναι υπαρκτός και σημαντικός και μπορεί να οδηγήσει σε ακραίες καταστάσεις όπου το συμφέρον του θύματος έρχεται σε δεύτερη μοίρα. Όμως, οι φυσικοί μηχανισμοί επούλωσης στους οποίους στηρίζεται ο καθηγητής Fattah, δεν μπορούν να λειτουργήσουν αποτελεσματικά στην απρόσωπη και ατομοκεντρική κοινωνία του σήμερα. Οι σχέσεις της

οικογένειας του σήμερα έχουν αλλάξει έτσι είναι αναπόφευκτη και απαραίτητη προσφυγή σε ειδικούς σε ορισμένες περιπτώσεις (Μαγγανά, 2002).

Η εγκληματική βία στους κόλπους της οικογένειας, δεν μπορεί να είναι μια μεμονωμένη πράξη και ο δράστης-σύντροφος κάποιος που θα κριθεί από τα δικαστήρια αθώος ή ένοχος. Η ενδοοικογενειακή βία, ως προβληματική κατάσταση είναι η απόληξη διαφόρων παραγόντων που «κατασκεύασαν» ορισμένα άτομα ή καταστάσεις. Δεν μπορεί να μας ικανοποιεί πλέον η αντιμετώπιση «αθώος» ή «ένοχος». Δεν είναι μόνο απλουστευτική, αλλά και καταστροφική για πολλούς ανθρώπους (Μαγγανά, 2002).

3.3 Φορείς Κύπρου

Ως γνωστό τα περισσότερα άτομα που καταφεύγουν στο Σύνδεσμο για βοήθεια είναι γυναίκες. Η ίδρυση του Συνδέσμου, το 1990, αποτέλεσε τη φυσιολογική εξέλιξη της πορείας των γεγονότων που επέφεραν οι αλλαγές που άρχισαν ήδη να συντελούνται, από τις αρχές της δεκαετίας του ' 70, στις κοινωνίες του δυτικού κόσμου, με την παράλληλη εμφάνιση των φεμινιστικών κινημάτων.

Η αυξημένη εγκληματικότητα και μια σειρά από φόνους με θύματα γυναίκες, στις αρχές της δεκαετίας του 80, ώθησε, το 1983, την Παγκύπρια Κίνηση «Ίσα Δικαιώματα, Ίσες Ευθύνες», να οργανώσει σεμινάριο με θέμα «Η βία μέσα στην κυπριακή κοινωνία». Μεταξύ των θεμάτων που συζητήθηκαν ήταν και η βία στην κυπριακή οικογένεια. (Το περιοδικό του Κενθέα, 2004).

Κρατικές Υπηρεσίες

Μερικές από τις Κρατικές Υπηρεσίες που συμμετέχουν ενεργά στο θέμα της βίας είναι:

i. Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας. Έχουν εξειδικεύσει το πρόγραμμα της βίας στην οικογένεια με το διορισμό 10 Οικογενειακών Συμβούλων παγκύπρια οι οποίοι διερευνούν όλα τα περιστατικά βίας με βάση τις αρμοδιότητες τους, όπως προνοεί η νομοθεσία.

ii. Αστυνομία. Έχει λειτουργήσει το Γραφείο χειρισμού θεμάτων πρόληψης / κακοποίησης της Βίας στην Οικογένεια και κακοποίηση ανηλίκων.

Έργο της είναι:

1. Να προστατεύει τους πολίτες από κάθε μορφή βίας και οδηγεί όσους παρανομούν ενώπιον της δικαιοσύνης.
2. Διερευνά κάθε περιστατικό που καταγγέλλεται λαμβάνοντας μέτρα εναντίον του προσώπου που ασκεί βία, εφόσον υπάρχουν επαρκή στοιχεία και μαρτυρίες για κάτι τέτοιο.
3. Μεριμνά για την προστασία των θυμάτων.
4. Πληροφορεί τους ενδιαφερόμενους για τις διαδικασίες που ακολουθούνται σε τέτοιες περιπτώσεις από την Αστυνομία και από άλλες υπηρεσίες που ασχολούνται με την εφαρμογή της σχετικής νομοθεσίας.

5. Παρέχει πληροφορίες για άλλες Υπηρεσίες στήριξης θυμάτων βίας στην οικογένεια.

iii. Υπουργείο Δικαιοσύνης και Δημόσιας Τάξεως (μέσω του εθνικού μηχανισμού για τα δικαιώματα της γυναίκας).

Μη Κυβερνητικές Υπηρεσίες:

i. Σύνδεσμος Πρόληψης και Αντιμετώπισης της Βίας στην Οικογένεια.

Το Κέντρο Άμεσης Βοήθειας (Κ.Α.Β) λειτουργεί ανοιχτή τηλεφωνική γραμμή και προσφέρει άμεση βοήθεια και ψυχολογική υποστήριξη στο θύμα, συμβουλευτική καθοδήγηση, πληροφορίες σχετικά με τα βασικά δικαιώματα του ατόμου και ενημέρωση για την ύπαρξη άλλων Υπηρεσιών στις οποίες θα μπορούσε να απευθυνθεί για βοήθεια. Εκτός της τηλεφωνικής επικοινωνίας, παρέχεται η δυνατότητα του προσωπικού ραντεβού με Ψυχολόγο του Συνδέσμου.

Ο χώρος Φιλοξενίας προσφέρει προσωρινή στέγη (μέχρι και 8 βδομάδες), προστασία και ασφάλεια σε κακοποιημένες γυναίκες και τα ανήλικα παιδιά τους που βρίσκονται σε άμεσο σωματικό ή συναισθηματικό κίνδυνο από πρόσωπο του οικογενειακού τους περιβάλλοντος.

ii. Γραμμή 1440.

Η Γραμμή 1440, παρέχει στήριξη σε κακοποιημένα άτομα. Λειτουργεί σε 24ωρη βάση και χωρίς τέλος κλήσης, τα θύματα έχουν τη δυνατότητα να μιλήσουν για το πρόβλημα που αντιμετωπίζουν και να ζητήσουν βοήθεια. (Κ.Ε.Ν.Ε.Κ., 2005).

Την ίδια χρονιά ιδρύθηκε και το Ταμείο Νομικής Αρωγής, για την κάλυψη των εξόδων και των νομικών διαδικασιών που χρειάζονται τα κακοποιημένα άτομα.

Από το 1994 ο Σύνδεσμος πέτυχε την προώθηση και την ψήφιση νόμου για την πρόληψη της βίας στην οικογένεια και την προστασία των θυμάτων. Στον τομέα της πρόληψης, ο Σύνδεσμος αναπτύσσει έντονη διαφωτιστική δραστηριότητα, με στόχο την ευαισθητοποίηση του κοινού και την αλλαγή της παραδοσιακής αντίληψης για τη βία στην οικογένεια (Το περιοδικό του Κενθέα, 2004).

3.4 Φορείς Ελλάδος

Επίσημοι φορείς:

i. Η «Γενική Γραμματεία Ισότητας».

Η Γενική Γραμματεία Ισότητας του Υπουργείου Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης είναι αρμόδια για την προώθηση και πραγματοποίηση της νομικής και ουσιαστικής ισότητας των δυο φύλων σε όλους τους τομείς – πολιτικό, οικονομικό, κοινωνικό και πολιτιστικό. Οι Γ.Γ.Ι για την

πληρέστερη ενημέρωση του κοινού θεωρεί αναγκαίο το καταμερισμό των υπηρεσιών που παρέχονται από τα τμήματα και τις μονάδες της Γ.Γ.Ι στα οποία μπορούν να απευθυνθούν οι πολίτες. Στόχος της υπηρεσίας είναι η ενδυνάμωση των γυναικών- θυμάτων βίας και η επανάκτηση της αυτοεκτίμησης τους ώστε να μπορέσουν να αναλάβουν την ευθύνη της επαγγελματικής, προσωπικής και οικογενειακής τους ζωής και να πάρουν οι ίδιες τις καλύτερες αποφάσεις για το μέλλον.

ii. Το «Κέντρο Ερευνών για θέματα Ισότητας».

Το Κ.Ε.Θ.Ι ιδρύθηκε το 1994 και λειτουργεί με έδρα την Αθήνα και έχει παράρτημα στη Θεσσαλονίκη, την Πάτρα, το Βόλο και μέσα στους βασικούς άξονες δραστηριότητας του συμπεριλαμβάνει και την υποστήριξη των γυναικών που υφίστανται κακοποίηση, περιθωριοποίηση και κοινωνικό αποκλεισμό. Το 2000 στο πλαίσιο πανευρωπαϊκής εκστρατείας για τη βία κατά των γυναικών, το Κ.Ε.Θ.Ι., με την χρηματοδότηση Ευρωπαϊκής Επιτροπής και της Γενικής Γραμματείας Ισότητας, οργάνωσε εκστρατεία ευαισθητοποίησης της κοινής γνώμης και των αρμοδίων φορέων για τη βία κατά των γυναικών μέσα στην οικογένεια.

iii. Ο «Δήμος Αθηναίων».

Το Γραφείο αυτό ασχολείται με τη συστηματική μελέτη και έρευνα των προβλημάτων των γυναικών του Δήμου Αθηναίων καθώς και με την πληροφόρηση με στόχο την απάλειψη των προκαταλήψεων στα θέματα που

αφορούν την ισότητα των δύο φύλλων. Επίσης απευθύνεται σε κάθε γυναίκα που υφίσταται βία, προσφέροντας ψυχολογική και κοινωνική υποστήριξη.

iv. Το «Εθνικό Κέντρο Κοινωνικής Αλληλεγγύης».

Σκοπός του κέντρου αυτού είναι ο συντονισμός της παροχής δικτύου υπηρεσιών κοινωνικής στήριξης σε άτομα, οικογένειες και πληθυσμιακές ομάδες που διέρχονται έντονη συναισθηματική κρίση ή περιέρχονται σε κατάσταση έκτακτης ανάγκης. Ειδικότερα οι υπηρεσίες που παρέχει περιλαμβάνουν συμβουλευτική πληροφόρηση και ενημέρωση για θέματα πρόνοιας, ψυχολογική υποστήριξη σε άτομα, οικογένειες και ομάδες, προσωρινή φιλοξενία σε ξενώνες σε άτομα που βιώνουν κάποια κρίση ή περιέχονται σε κατάσταση έκτακτη ανάγκης, συντονισμό και διαμεσολάβηση για πρόσβαση σε υπηρεσίες κοινωνικής αλληλεγγύης που προσφέρονται από άλλους φορείς, μη κερδοσκοπικές εταιρίες και μη κυβερνητικές οργανώσεις.

v. Η «Τηλεφωνική Γραμμή Άμεσης Κοινωνικής Βοήθειας 197».

Η Τηλεφωνική Γραμμή Άμεσης Κοινωνικής Βοήθειας 197 αποτελεί το κεντρικό, καθοδηγητικό σημείο αναφοράς ολόκληρου του συστήματος παροχής υπηρεσιών άμεσης κοινωνικής βοήθειας. Λειτουργεί σε 24ωρη βάση, επτά μέρες την εβδομάδα, παρέχει συμβουλευτική και ψυχολογική στήριξη και πληροφόρηση, κινεί τους μηχανισμούς άμεσης κοινωνικής παρέμβασης, παραπέμπει στις υπόλοιπες υπηρεσίες του δικτύου του Ε.Κ.Κ.Α, καθώς και σε άλλες κοινωνικές υπηρεσίες και φορείς για περαιτέρω βοήθεια.

vi. Το «Δίκτυο Γυναικών Ευρώπης».

Το Δίκτυο Γυναικών Ευρώπης είναι μια γυναικεία οργάνωση βάσης με εθελοντικό χαρακτήρα που λειτουργεί στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Μέλη του είναι ομάδες γυναικών και οργανώσεις που λειτουργούν σε ευρωπαϊκό επίπεδο και συμμετέχουν σε εκστρατείες που έχουν ως στόχο να επηρεάσουν την ευρωπαϊκή πολιτική για τα θέματα ισότητας.

vii. «Γραμμή SOS(8011188881)».

Στις 24 Μαρτίου 2003 ξεκίνησε η λειτουργία της τηλεφωνικής γραμμής SOS «Δίπλα σου» για θύματα οικογενειακής βίας που οργανώνεται από το Δίκτυο Γυναικών Ευρώπης. Στόχος της γραμμής SOS είναι να ακούει το άτομο που καλεί και να το συμβουλεύει εφόσον αυτό το ζητήσει, για τις δυνατότητες που δίνονται να αντιμετωπίσει το πρόβλημα του.

viii. «Ιατρικό Κέντρο Αποκατάστασης Θυμάτων Βασανιστηρίων» και η «Γυναικεία Ομάδα Αυτοάμυνας».

Η Γυναικεία Ομάδα Αυτοάμυνας είναι προσανατολισμένη σε μια διαφορετική αντιμετώπιση του προβλήματος της βίας. Δίνει ιδιαίτερη βαρύτητα στην πρόληψη της μέσω αυτοπροστασίας των γυναικών και της αντιμετώπισης του κινδύνου αν και όταν εκδηλωθεί. Μέσα από συνεχή πρακτική και προπόνηση οι γυναίκες μαθαίνουν να αντιδρούν στην ενόχληση και στον κίνδυνο, να είναι ενεργητικές και να κρατούν τη θέση τους. Επίσης μέσα από τη λεκτική αυτοάμυνα χωρίς βία μόνο με το λόγο, την κίνηση, το βλέμμα και τη στάση του σώματος, τις μαθαίνει να

αντιμετωπίζουν καθημερινές καταστάσεις στην οικογένεια, στην εργασία και στις κοινωνικές σχέσεις.

ix. «Δίκτυο για την καταπολέμηση της αντρικής βίας κατά των γυναικών» και το «Φεμινιστικό Δίκτυο» feminestet@hotmail.com.

Το Φεμινιστικό Δίκτυο λειτουργεί μέσω internet ως δίκτυο αλληλοπληροφόρησης και αλληλεγγύης μεταξύ των γυναικών. Προέκυψε από το Δίκτυο για την καταπολέμηση της ανδρικής βίας κατά των γυναικών και συγκεντρώνει στους κόλπους του ελληνικές και ξένες γυναικείες οργανώσεις και ομάδες, δίκτυα, αυτόνομες φεμινίστριες, οργανώσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων, ανθρωπιστικές οργανώσεις και άτομα που ενδιαφέρονται για τα γυναικεία ζητήματα.

Η «Γυναικεία Ομάδα Αυτοάμυνας» διοργανώνει ανοικτά σεμινάρια αυτοάμυνας στην περιοχή της πρωτεύουσας και στην επαρχία. - έχει διαμορφώσει ειδική κατάσταση συμβουλών αυτοάμυνας που διακινεί δωρεάν στις γυναίκες. Το 2009-10 σε συνεργασία με την Κίνηση Δημοκρατικών Γυναικών οργανώνουν συζητήσεις, σεμινάρια & προβολές για πολλά θέματα σχετικά με γυναικεία ιστορία, συνειδητοποίηση, πνευματικότητα, αυτογνωσία, το φεμινιστικό κίνημα, τα δικαιώματα των γυναικών, όλες τις μορφές βίας κατά των γυναικών, στον χώρο του Δικτύου για την Καταπολέμηση της Αντρικής Βίας Κατά των Γυναικών.

χ. «Δίκτυο Γυναικών Ευρώπης»

Λειτουργεί την τηλεφωνική γραμμή υποστήριξης ΣΟΣ «δίπλα σου» για θύματα οικογενειακής βίας & για θύματα σωματεμπορίας.

Υποστηρίζει ξενώνες φιλοξενίας κακοποιημένων γυναικών και των παιδιών τους. Υποστήριξε τη μοναδική γραμμή που υποστηρίζει κάθε γυναίκα που έχει μεγάλη ανάγκη : με εθελοντική εργασία, με δωρεές ρούχων που δεν χρειάζεσαι για τις γυναίκες και τα παιδιά τους, ή με μικρές χρηματικές δωρεές.

χι. «Αδέσμευτη Κίνηση Γυναικών»

Δραστηριοποιείται για το πρόβλημα της πορνείας, ερευνώντας και δημοσιοποιώντας το, καταγγέλλοντας τη λειτουργία των παράνομων κυκλωμάτων, ασκώντας πίεση για τη λήψη σοβαρών μέτρων αντιμετώπισής του προβλήματος και διαμορφώνοντας δομές συμπαράστασης και αλληλεγγύης προς τις γυναίκες.

Ανακεφαλαίωση

Η γυναικεία κακοποίηση είναι ένα γεγονός το οποίο σημαδεύει κάθε γυναίκα και σωματικά και ψυχικά. Μέσα από την κακοποίηση προσβάλλεται η ανθρώπινη υπόσταση της μειώνοντας την σαν άτομο και υποβιβάζοντας τη στην κοινωνία. Ακόμη διαταράσσονται οι ισορροπίες μέσα στην κοινωνία και προσβάλλονται σε μέγιστο βαθμό τα ανθρώπινα της δικαιώματα.

Βέβαια όταν η γυναίκα αντιληφθεί και συνειδητοποιήσει τι πραγματικά συμβαίνει στη ζωή της τότε μπορεί σιγά σιγά να αρχίσει να ξεπερνά κάθε τραυματική και επώδυνη εμπειρία είχε. Είναι τότε σε θέση να αποθεραπεύσει τη ψυχή και το σώμα

της. Επειδή, λοιπόν, η κακοποίηση γυναικών έχει αυξηθεί σε ανησυχητικό βαθμό έχουν συσταθεί ανάλογοι φορείς και σε Κύπρο και σε Ελλάδα που μπορούν αυτές οι ταλαιπωρημένες και ψυχικά διαλυμένες γυναίκες να καταφύγουν ψάχνοντας για στήριξη, καθοδήγηση και φροντίδα. Τα διάφορα κέντρα στήριξης, τα καταφύγια και οι ξενώνες έχουν ως πρωταρχικό σκοπό τους να παράσχουν βοήθεια στις κακοποιημένες γυναίκες προκειμένου να ξεπεράσουν τον εφιάλτη που ζουν. Επίσης συμβάλλουν στη λήψη σοβαρών μέτρων αντιμετώπισης του προβλήματος και παρέχουν συμπαράσταση και αλληλεγγύη στις γυναίκες και τις βοηθούν στη διαφύλαξη και διεκδίκηση των δικαιωμάτων τους.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4 – ΤΟ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟ ΤΟΥ TRAFFICKING

Εισαγωγή

Στις μέρες μας, όπως έχει διακριβωθεί μέσα από έρευνες, η σωματεμπορία (trafficking) έχει επεκταθεί σε παγκόσμιο επίπεδο φτάνοντας σε ένα τρομακτικό αριθμό θυμάτων. Σε παγκόσμιο επίπεδο εκτιμάται ότι 700 000 με 2 000 000 γυναίκες και παιδιά το χρόνο πέφτουν θύματα οργανωμένου δικτύου εμπορίας ανθρώπων. Τα αίτια είναι πολλά και ποικίλα. Ενδεικτικά μπορούμε να αναφέρουμε το μεταναστευτικό ρεύμα που παρατηρείται από χώρες με χαμηλό βιοτικό επίπεδο καθώς και η έλλειψη δικαιωμάτων και ελευθεριών για τις γυναίκες.

Οι περισσότερες χώρες προέλευσης θυμάτων διεθνικής σωματεμπορίας έχουν υποστεί σοβαρές οικονομικές και κοινωνικές μεταπτώσεις. Η ανεργία, ο πληθωρισμός, τα μικρά εισοδήματα και η φτώχεια αυξήθηκαν. Μέσα σε όλη αυτή την κατάσταση η πιο ευάλωτη ομάδα είναι οι γυναίκες και τα παιδιά. Στην προκειμένη περίπτωση οι γυναίκες αναγκάζονται να μεταναστεύσουν για μια καλύτερη ζωή όπως οι ίδιες θεωρούν.

Οι σωματέμποροι μέσα από ένα σύστημα εξαπάτησης βρίσκουν την εύκολη λεία ώστε να εξασφαλίσουν τα συμφέροντα τους. Γενικά στη διεθνική σωματεμπορία δεν υπάρχει ελεύθερη βούληση. Τα θύματα έχουν υποστεί κάποια μορφή εξαναγκασμού ή εξαπάτησης. Πολλές φορές τα θύματα έχουν συναινέσει ή και ενεργήσει αυτοβούλως με τη μετανάστευση ή την εργασία τους, αλλά εξαναγκάστηκαν ή και εξαπατήθηκαν μετέπειτα.

4.1. Επιδημιολογία του trafficking

Όπως έχει διαπιστωθεί τις τελευταίες δεκαετίες η διεθνής κοινότητα ήρθε αντιμέτωπη με την απεχθέστερη μορφή του οργανωμένου εγκλήματος, την παράνομη δηλαδή διακίνηση και εμπορία ανθρώπων, γνωστή με τον όρο trafficking. Ο ορισμός της εμπορίας ανθρώπων ποικίλλει από χώρα σε χώρα. Ο ευρύτατα αποδεκτός ορισμός είναι αυτός που χρησιμοποιήθηκε στο "Πρωτόκολλο του Παλέρμο" το 2000, το οποίο είναι συμπληρωματικό της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών ενάντια στο Διεθνικά Οργανωμένο έγκλημα.

Σύμφωνα, λοιπόν, με αυτό το πρωτόκολλο, η εμπορία ανθρώπων (trafficking) σημαίνει την στρατολόγηση, μεταφορά, μετακίνηση, εγκατάσταση ή παραλαβή προσώπων, μέσω απειλής ή χρήσης βίας ή άλλων μορφών εξαναγκασμού, απαγωγής, δόλου, εξαπάτησης, κατάχρησης της δύναμης, κατάχρησης μιας ευάλωτης ή τρωτής θέσης, προσφοράς ή αποδοχής οικονομικού ή άλλου οφέλους ώστε να επιτευχθεί η σύμφωνη γνώμη ενός προσώπου, το οποίο ασκεί έλεγχο ή εξουσία επί άλλου προσώπου με σκοπό την εκμετάλλευση. Η εκμετάλλευση περιλαμβάνει, κατ' ελάχιστο: την εκμετάλλευση της πορνείας των άλλων ή άλλες μορφές σεξουαλικής εκμετάλλευσης, την εξαναγκαστική εργασία ή παροχή υπηρεσιών, τη διαμόρφωση συνθηκών σκλαβιάς ή παρόμοιων με αυτήν πρακτικών, τη διαμόρφωση συνθηκών δουλείας ή τη λήψη σωματικών οργάνων (<http://www.nath.gr/nostos/istoriko%20trafficking.html>).

Το απεχθές και καταδικαστέο αυτό έγκλημα έχει μετεξελιχθεί σε επιχειρηματική δραστηριότητα. Έχει μετατραπεί σε μια κερδοφόρα επιχείρηση με οργανωμένη υποδομή η οποία χρησιμοποιεί σύγχρονα τεχνολογικά μέσα, στην οποία μετέχουν

περισσότερα πρόσωπα με διαφορετικούς ρόλους και καθήκοντα και τα κέρδη ξεπερνούν πια αυτά που προέρχονται από το εμπόριο όπλων και ναρκωτικών. Έχε χαρακτηριστεί από τις Αρχές ως το έγκλημα χαμηλού κινδύνου και υψηλού κέρδους για τους δράστες και ο στόχος των αρχών, που το αντιμετωπίζουν πλέον σε επίπεδο διακρατικών συνεργασιών, είναι να το μετατρέψουν σε έγκλημα υψηλού κινδύνου και χαμηλού κέρδους για τους δράστες (<http://www.panathinaikinm.gr/trafficking.html>). Άλλωστε από στοιχεία του ΟΗΕ προκύπτει ότι περίπου "4 εκατομμύρια άνθρωποι πέφτουν κάθε χρόνο θύματα του εμπορίου ανθρώπων, το οποίο θεωρείται η τρίτη πιο επικερδής δραστηριότητα οργανωμένου εγκλήματος μετά το εμπόριο ναρκωτικών και όπλων" (Συμεωνίδου – Καστανίδου, 2003).

Επομένως, όπως έχουν καταδείξει οι έρευνες, το πρόβλημα αυτό προσέλαβε τεράστιες διαστάσεις. Η εμπορία ανθρώπων και ιδιαίτερα γυναικών και παιδιών αποτελούν την πιο σκοτεινή πλευρά των σύγχρονων μεταναστευτικών ρευμάτων. Όσον αφορά τις γυναίκες, αυτές κατανοούν θύματα σεξουαλικής εκμετάλλευσης.

Το φαινόμενο της σωματεμπορίας γυναικών με στόχο τη σεξουαλική εκμετάλλευση είναι και άμεσα συνδεδεμένο με το ζήτημα 'πορνεία' και δεν σχετίζεται ούτε με τη σεξουαλικότητα ούτε με τις ανθρώπινες επιλογές. Είναι κυρίως οικονομικό φαινόμενο, ένα από τα τρία πιο κερδοφόρα είδη παράνομου εμπορίου σε παγκόσμια κλίμακα, μαζί με το λαθρεμπόριο όπλων και αυτό των ναρκωτικών. Εφόσον είναι παράνομη δραστηριότητα, δεν μπορούμε να έχουμε ακριβείς στατιστικές αλλά υπολογίζεται πως περίπου 1.800.000 άτομα πέφτουν κάθε χρόνο θύματα του trafficking παγκοσμίως. Στην Ελλάδα υπολογίζεται πως

40.000 γυναίκες και παιδιά κάθε χρόνο διακινούνται παράνομα με στόχο την σεξουαλική εκμετάλλευση ενώ τα ετήσια έσοδα του σωματέμπορου για κάθε ένα από αυτά τα άτομα υπολογίζονται σε περισσότερα από 67.000 δολάρια ετησίως (Σπυροπούλου, 2009).

Βέβαια, η εμπορία γυναικών είναι αποτέλεσμα διάφορων παραγόντων. Η φτώχεια αλλά και η παγκοσμιοποίηση των αγορών επιταχύνουν την εξάπλωση του φαινομένου της εμπορίας ανθρώπων γενικά αλλά και την εξαναγκαστικής εκπόρνευσης των γυναικών συγκεκριμένα. Πίσω όμως από τη φτώχεια και την ανέχεια υπάρχει ένα υπόστρωμα συστηματικών προκαταλήψεων που λειτουργούν εις βάρος της γυναίκας θυματοποιώντας τη και μετατρέποντας τη σε εύκολο στόχο.

Και όταν αναφερόμαστε στις γυναίκες που γίνονται θύματα εμπορίας για σεξουαλική εκμετάλλευση εννοούμε γυναίκες οι οποίες με την χρήση βίας είτε σωματική είτε ψυχολογική ή ακόμη και με δόλο έχουν μεταφερθεί από την πατρίδα τους σε μια άλλη χώρα όπου εξαναγκάζονται στην πορνεία. Μάλιστα οι συνθήκες κάτω από τις οποίες υποχρεώνονται να εργασθούν είναι συνθήκες δουλείας.

Γενικά, η διεθνική διακίνηση προσώπων με σκοπό την εκμετάλλευση είναι ένα από τα πιο σύνθετα και δύσκολα κοινωνικά προβλήματα που αναγνωρίζεται ως σοβαρή μορφή παραβίαση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Αφορά παγίδευση και εκμετάλλευση ανθρώπων, στέρηση της ελευθερίας τους, άσκηση κάθε μορφής βίας ενάντια στα θύματα και γενικά τη χειρότερη μορφή συνολικής προσβολής και καταπάτησης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

4.2. Αίτια trafficking

Το φαινόμενο του trafficking αποτελεί ένα πρόβλημα πολυσύνθετο και πολυδιάστατο. Τα αίτια ποικίλλουν και διαφέρουν από περιοχή σε περιοχή αλλά και από εποχή σε εποχή. Ωστόσο, υπάρχουν κάποια τα οποία μπορούν να γενικευτούν όπως το κέρδος, το φύλο, οι πολιτισμικές ιδιαιτερότητες και η κουλτούρα κατανάλωσης. Εδώ δεσπάζει και ο παράγοντας χρήμα όπου πυροδοτεί τις εξελίξεις μέσα στο πλαίσιο των αλλαγών και της παγκοσμιοποίησης.

Οικονομικοί παράγοντες

Το δουλεμπόριο του σεξ αποτελεί την πιο κερδοφόρα εκδοχή της πορνείας, αλλά και γενικότερα την πιο επικερδή μορφή εμπορίας (Καρά, 2010). Η υψηλή του κερδοφορία στηρίζεται στην αφομοίωση δύο βασικών νόμων της αγοράς. Κατά πρώτον, η αύξηση του κέρδους της επιχείρησης απαιτεί μείωση του λειτουργικού της κόστους. Έτσι, στην περίπτωση της σωματεμπορίας όσο λιγότερο κοστίζει μια

"εργαζόμενη" στο σωματέμπορα τότε έχει μεγαλύτερα περιθώρια κέρδους. Επίσης, όσο η τιμή του προϊόντος υπηρεσίας κτλ. αυξάνεται, τόσο η ζήτηση μειώνεται. Η συσχέτιση του κόστους των σεξουαλικών υπηρεσιών με τις ώρες εργασίας που απαιτούνται για την αγορά τους, καθορίζουν τελικά το μέσο όρο των σεξουαλικών πράξεων που πραγματοποιούνται ημερησίως. Αυτό πρακτικά σημαίνει ότι όσο χαμηλώνει το πορνικό μίσθωμα, τόσο η αγορά σεξουαλικών υπηρεσιών γίνεται πιο προσβάσιμη σε περισσότερους "καταναλωτές". Έτσι, οι δουλέμποροι φροντίζουν να κρατούν χαμηλά το πορνικό μίσθωμα και να επωφελούνται από την αύξηση των εσόδων τους.

Το συμπέρασμα που προκύπτει είναι ότι όταν αυξάνει το κόστος της επιχείρησης αυξάνει και το πορνικό μίσθωμα. Αυτό με τη σειρά του προκαλεί μείωση της ζήτησης με επακόλουθο την πτώση της κερδοφορίας της επιχείρησης. Γι' αυτό λοιπόν, τα διεθνικά κυκλώματα σωματεμπορίας, με την προοπτική να διατηρήσουν χαμηλά το κόστος λειτουργίας, "κεφαλοποιούν" τη φτώχεια, την απελπισία και γενικότερα την εύρωτη θέση της γυναίκας και προσφέρουν φθηνό και καλή ποιότητας "προϊόν" στους "καταναλωτές – πελάτες" τους.

Σύμφωνα, λοιπόν, με τα όσα προαναφέρθηκαν, η βιωσιμότητα και η υψηλή κερδοφορία των σωματέμπορων απαιτεί την πορνολόγηση γυναικών για φθηνή ή ακόμη και απλήρωτη εργασία. Στο πρόσωπο της εξαναγκαστικά εκπορνευόμενης γυναίκας, έγινε εφικτή η μεγιστοποίηση κέρδους για το σωματέμπορα και ελαχιστοποίηση του κόστους για τον πελάτη. Τέτοιες γυναίκες, οι διεθνικοσωματέμποροι θεωρούν εύκολη λεία στις χώρες της Αφρικής, της Ασίας, της Ανατολικής Ευρώπης και της Λατινικής Αμερικής. Αυτές οι γυναίκες, είναι

άτομα χωρίς προοπτικές στις πατρίδες τους οι οποίες αναγκάζονται, εκούσια ή ακούσια να μεταναστεύσουν.

Η μετανάστευση γενικά είναι κάτι που πλήττει τους ανθρώπους. Σύμφωνα με εκτιμήσεις του ΔΟΜ (Διεθνής Οργανισμός Μετανάστευσης), το πρόβλημα προσέλαβε τεράστιες διαστάσεις λόγω του διαρκώς ογκωμένου μεταναστευτικού ρεύματος, αφού χιλιάδες άνθρωποι, ωθούμενοι από την προσδοκία για βελτίωση των συνθηκών ζωής και του βιοτικού τους επιπέδου, κατόνησαν έρμια αδίστακτων εγκληματιών, που τους εξανάγκασαν με τη βία ή και με τη συναίνεσή τους, σε εξαιρετικές βέβαια περιπτώσεις, σε αφόρητες καταστάσεις δουλείας, εκμεταλλεόμενοι την μειονεκτική του θέση και τις ανάγκες τους (<http://www.panathinaikinm.gr/trafficking.html>). Η φτώχεια, η ανεργία και η έλλειψη εκπαίδευσης στις χώρες προέλευσης των θυμάτων αποτελούν τις βασικότερες αιτίες που ενεργοποιούν το ανούσιο αυτό έγκλημα. Στις αιτίες μπορούν να προστεθούν οι πόλεμοι, η τρομοκρατία και η πολιτική αστάθεια. Αξίζει, βέβαια, να προσθέσουμε σ' αυτά τα δεδομένα και τις συνέπειες της κατάρρευσης του ανατολικού μπλοκ, καθώς η μετάβαση από την κρατική οικονομία των κομμουνιστικών χωρών στην ελεύθερη αγορά προκάλεσε μια σειρά προβλημάτων (βεβιασμένες ιδιωτικοποιήσεις, ανεργία, μείωση της αγοραστικής δύναμης, περικοπές κοινωνικών δαπανών κτλ) που όξυνε την κατάσταση και διόγκωσε το πρόβλημα (Καρά, 2010).

Σ' αυτή την επιθυμία για μετανάστευση οι άνθρωποι έρχονται συχνά αντιμέτωποι με ανυπέβλητες δυσκολίες, καθώς οι κοινωνίες της αφθονίας γίνονται φρούρια απροσπέλαστα για τους εξαθλιωμένους της γης. Η διεθνής

μεταναστευτική κίνηση γίνεται με πολλά εμπόδια, γιατί, "ενώ η διεθνοποίηση της οικονομίας απαιτεί τη διευκόλυνση της μετανάστευσης, η οικονομική ύφεση και η ανεργία στον ανεπτυγμένο κόσμο δημιουργούν ισχυρούς ελέγχους" (Παπαγεωργίου, 2008). Αυτό έχει ως συνέπεια η νόμιμη οδός της μετανάστευσης να καθίσταται δύσκολη. Η πίεση όμως "της οικονομικής δυσπραγίας και εξαθλίωσης δε μπορεί να εμποδίσει τη μετανάστευση που διεξάγεται με τρόπους παράνομους και λαθραίους (Παπαγεωργίου, 2008). Αυτά τα δεδομένα οδηγούν στην αύξηση του αριθμού των παράνομων μεταναστών, έτσι και οι περιοριστικές πολιτικές μετανάστευσης συχνά επικρίνονται ότι "ωθούν τους υποψήφιους μετανάστες να χρησιμοποιήσουν τις εναλλακτικές επιλογές που τους παρέχουν τα οργανωμένα κυκλώματα εμπορίας και διακίνησης ανθρώπων (Κυριαζή, 2010). Οι αυστηρές πολιτικές μετανάστευσης οδηγούν αυτούς που είναι αποφασισμένη να μεταναστεύσουν στην επιρροή των οργανωμένων κυκλωμάτων λαθρομετανάστευσης και εμπορίας.

Αξίζει όμως να σημειωθεί ότι συχνά ο παράνομα μεταφερόμενος δεν γνωρίζει τον προορισμό του, και έτσι συμβαίνει να πέφτει θύμα εκμετάλλευσης είτε εργασιακής είτε σεξουαλικής είτε άλλης ώστε να αποπληρώσει το κόστος του ταξιδιού. Έτσι, μετά από απειλές ή με την αναγκαστική ομηρία του, με την παράνομη κατακράτησή του, η λαθροδιακίνηση φτάνει στο σημείο της εμπορίας ανθρώπων (Συκιώτου, 2003).

Η παράνομη μετανάστευση καταντά μονόδρομος πολλές φορές και έτσι άλλοι αναλαμβάνουν να τους "βοηθήσουν" με τον δικό τους τρόπο."Μεσάζοντες" αναλαμβάνουν να τους εξασφαλίσουν πλαστά έγγραφα, αφού η διαφθορά ενδημεί

σε πρεσβείες και αρχές (Zhang, 2007). Όπως έχει διαπιστωθεί, στην νοτιοανατολική Ευρώπη, όλες σχεδόν οι χώρες έχουν προβλήματα με τη διαφθορά, τα οποία είναι άμεσα συνδεδεμένα με την εμπορία ανθρώπων. Έτσι, αυτοί οι "μεσάζοντες" εξασφαλίζουν δίοδο στη χώρα προορισμού αφού οι συνοριοφύλακες διευκολύνουν το πέρασμα των λαθρομεταναστών έναντι αμοιβής. Γενικά, αυτές οι πράξεις διαφθοράς κυμαίνονται από παθητική συμμετοχή έως ενεργητική συμμετοχή ή ακόμη και οργάνωση εμπορίας ανθρώπων. Σε πολλές χώρες, τοπικοί αστυνομικοί είναι συχνά πελάτες σε πορνεία όπου κρατούνται θύματα εμπορίας. Υπάλληλοι στα αρμόδια γραφεία για βίζα και μετανάστευση απολαμβάνουν δωρεάν σεξουαλικές υπηρεσίες με αντάλλαγμα να παραβλέπουν τα πλαστά έγγραφα που παρουσιάζουν οι traffickers (Zhang, 2007).

Εύκολα ανάγεται το συμπέρασμα ότι οι μετανάστες αποτελούν μια ευάλωτη ομάδα, οι οποίοι στην περίπτωση που δεν μπορούν να μεταναστεύσουν νόμιμα ή δε διαθέτουν τα χρήματα που απαιτούνται για να περάσουν λαθραία τα σύνορα τότε οδηγούνται κατά πάσα πιθανότητα στους δουλεμπόρους. Το πρόβλημα διογκώνεται όταν πρόκειται για τις γυναίκες που εμφανίζονται περισσότερο εξαρτημένες, λόγω του αποκλεισμού τους από τα αγαθά της μόρφωσης και της επαγγελματικής κατάρτισης. Παρόλο που βρισκόμαστε στην εποχή της παγκοσμιοποίησης και υπάρχουν πια προοπτικές για αύξηση της γυναικείας αμειβόμενης απασχόλησης, εντούτοις η γυναίκα παγκοσμίως περιορίζεται σε θέσεις επισφαλείς, με ισχνές απολαβές και χωρίς δυνατότητα επαγγελματικής ανέλιξης. Όλο και πιο πολλές γυναίκες έχουν ασταθή εργασία με χαμηλές

αποδοχές και ελάχιστη κοινωνική αναγνώριση με αποτέλεσμα οι πιθανότητες προαγωγής και σταδιοδρομίας να είναι σχεδόν ανύπαρκτες.

Η αστάθεια της και οι συγκριτικά χαμηλές απολαβές της γυναικείας απασχόλησης καθιστούν τη γυναίκα τρωτή και αντικείμενο εκμετάλλευσης από τα διεθνικοσωματεμπορικά δίκτυα και παράλληλα την οδηγούν στη μετανάστευση (Μοντσίνι, 2007). Η γυναίκα θέλοντας να βρει καλύτερες ευκαιρίες αναζητά τη λύση σε μια άλλη χώρα. Μια υποψήφια, όμως, μετανάστρια για να συγκεντρώσει τα απαιτούμενα ταξιδιωτικά έγγραφα καθώς και τα χρήματα του ταξιδιού χρειάζεται να δουλέψει αρκετά στη χώρα της, ίσως και χρόνια ή να πουλήσει κάποιο ακίνητό της ή να δανειστεί από το κοντινό της περιβάλλον ή τέλος να αποταθεί σε τοκογλύφους οι οποίοι επιβάλλουν απίστευτα υψηλό τόκο, ίσως 20%-30% μηνιαίως. Μια τέτοια έντονη οικονομική πίεση πολλές φορές μπορεί να οδηγήσει τη γυναίκα στους κύκλους της νυχτερινής διασκέδασης και της πορνείας. Η πορνεία σε ορισμένες περιπτώσεις, όπως η λήξη της άδειας παραμονής, αποτελεί προσωρινή λύση. Η πίεση του χρέους ή φόβος απέλασής της μπορεί να οδηγήσει τη μετανάστρια στο να δεχτεί προτάσεις ικανώς μεσαζόντων που θα την ωθήσουν στους κύκλους της πορνείας, προσπαθώντας να επωφεληθούν στο έπακρο από το σώμα της (Μοντσίνι, 2007).

Οι μεσάζοντες αυτοί αποτελούν επαγγελματίες στρατολόγους, δουλέμπορους, οι οποίοι αρπάζουν την ευκαιρία και στήνουν παγίδα στα ανυποψίαστα θύματά τους. Έτσι, οι γυναίκες αυτές αναγκάζονται να εργαστούν παράνομα, εννοείται, για πολλά χρόνια σε συνθήκες δουλείας προκειμένου να αποπληρώσουν τα χρέη τους. Η γυναίκα δουλεύει για να ξεχρεώσει τον επιχειρηματία και πια αφεντικό της,

όμως αυτός μπορεί να τη μεταπωλήσει ή να την νοικιάσει σε άλλους. Αξίζει να σημειωθεί ότι οι γυναίκες ξεπληρώνουν τα χρέη τους μέσα σε μερικές μέρες, ενώ στη συνέχεια οι εκμεταλλευτές μετρούν μόνο κέρδη (Παπαδοπούλου, 2008).

Συμπερασματικά, η εμπορία προσώπων είναι μια πολύ προσοδοφόρα επιχείρηση αφού με την παγκοσμιοποίηση τα πάντα μπορούν να μεταφερθούν. Βέβαια, οι άνθρωποι που επιθυμούν να μεταναστεύσουν με νόμιμο τρόπο αντιμετωπίζουν συχνά πολλούς περιορισμούς. Επομένως, όσοι δε μπορούν να μεταναστεύσουν νόμιμα ή να πληρώσουν τα ποσά που χρειάζονται για να περάσουν τα σύνορα λαθραία, καταλήγουν τις πλείστες φορές στα χέρια των δουλεμπόρων (Άντριου, 2003).

Κοινωνικοί – πολιτισμικοί παράγοντες

Το θέμα της εμπορίας και διακίνησης προσώπων μπορεί να αποδοθεί και σε πολιτισμικά, κοινωνικά και εθιμικά στοιχεία των λαών που συντηρούν το φαινόμενο αυτό. Παράμετροι όπως το φύλο, οι πολιτισμικές συνήθειες, οι θρησκευτικές πρακτικές όταν αλληλεπιδρούν συνθέτουν ένα σκηνικό τρωτότητας στο sex trafficking. Τα στοιχεία αυτά διαμορφώνουν και εξελίσσουν την κουλτούρα ενός λαού και δημιουργούν συμπεριφορές, στάσεις και αντιλήψεις (Τσιλιάκου, 2006).

Το φύλο αποτελεί ένα παράγοντα ο οποίος κρίνεται καθοριστικής σημασίας όσον αφορά το trafficking. Οι ανισότητες σε βάρος της γυναίκας, εύκολα διαπιστώνει κανείς ότι είναι πολλές επί καθημερινής βάσεως. Μάλιστα, η UNESCO αποκαλύπτει πως "600 από τα 850 εκατομμύρια αναλφάβητους ενήλικες στον κόσμο, είναι γυναίκες". Όπως έχει διαπιστωθεί η έλλειψη επαρκούς εκπαίδευσης ή

τουλάχιστον βασικής καθιστά τους ανθρώπους πιο ευάλωτους και επιρρεπείς στη φτώχεια (Καρά, 2010). Επιπλέον, όσον αφορά τις γεννήσεις υπάρχει μια ανισομέρεια με αποτέλεσμα την αριθμητική υπεροχή των ανδρών (Scarpa, 2008). Για παράδειγμα, σε χώρες όπως η Ινδία και η Κίνα, εφαρμόζεται η πολιτική του ενός παιδιού, προάγοντας τη θηλεοκτονία. Η υπεροχή, λοιπόν, των ανδρών, καθιστά τις γυναίκες αναγκασμένες να πληρώσουν το τίμημα της κατάστασης αυτής είτε με την μορφή της εξαναγκαστικής πορνείας είτε με τη μορφή ενός εξαναγκαστικού γάμου.

Ανέκαθεν, βέβαια, η κοινωνική απαξίωση της γυναίκας ήταν κάτι που επικρατούσε και διαιωνίζεται μέχρι σήμερα. Το στερεότυπο ότι η γυναίκα είναι κατώτερη και υποδεέστερη συναντάται ανά το παγκόσμιο ακόμα και σε χώρες που θεωρούνται πιο "πολιτισμένες". Η απαξίωση που υφίσταται η γυναίκα οδηγεί στη διαιώνιση της ανισότητας ακόμα και στον ερωτικό τομέα αφού η γυναίκα είναι αυτή που υφίσταται σεξουαλική βία είτε μέσα στο γάμο (Γιωτάκος & Τσιλιάκου, 2008) είτε μέσα στην οικογένεια της (Δημητρίου, 2001). Κατά συνέπεια η γυναίκα καθίσταται ευάλωτη ακόμα και στην εργασία αφού αυτή είναι που δέχεται σεξουαλική παρενόχληση και μετατρέπεται συχνά σε εμπόρευμα.

Όπως παρατηρείται όμως, τα τελευταία χρόνια, η γυναίκα έχει χειραφετηθεί και έχει κοινωνικά καταξιωθεί. Εντούτοις, οι άνδρες εξακολουθούν να καταφεύγουν στον αγοραίο έρωτα προκαλώντας μάλιστα αύξηση της ζήτησης. Ο λόγος είναι γιατί οι ανακατατάξεις που επέφερε η γυναικεία χειραφέτηση εξέπληξε τον άντρα που τη θεωρούσε ως ένα άβουλο και πειθήνιο ον και όντας πια ανασφαλής ο άντρας προτιμά μια απλή συναλλαγή παρά να μπλέκεται σε σχέσεις που ίσως του

τονίσουν την αντρική του αδυναμία. Επομένως, η αύξηση των θυμάτων του trafficking ίσως απορρέει από αυτές τις εξελίξεις.

Ένας άλλος παράγοντας του trafficking είναι και οι πολιτισμικές ιδιαιτερότητες. Πολλές φορές πολιτισμικά στοιχεία, αντιλήψεις και θρησκευτικές πρακτικές οδηγούν στην προώθηση των γυναικών στην εξαναγκαστική πορνεία. Ενδεικτικό παράδειγμα αποτελεί η ταϊλανδέζικη κουλτούρα όπου η νεαρότερη κόρη έχει καθήκον να παράσχει υλική υποστήριξη στους γηραιούς γονείς της (Καρά,2010). Με αυτό τον τρόπο οι γυναίκες αναγκάζονται να αποδεχθούν μια θέση στη βιομηχανία της διασκέδασης προκειμένου να επιτελέσουν το καθήκον τους απέναντι στους γονείς τους, αφού το αντάλλαγμα είναι οι σωματέμποροι να αποστέλλουν μηνιαία κάποια ψίχουλα για τη συντήρησή τους.

Εξίσου διάφορα έθιμα οδηγούν στο trafficking. Για παράδειγμα η πώληση των κοριτσιών με σκοπό το γάμο αποτελεί ένα μέσο εξοικονόμησης χρημάτων για τις οικογένειές τους, σύστημα το οποίο ευνοεί η παράδοση και νόμος των περιοχών. Τέτοια φαινόμενα παρατηρούνται περισσότερο στην Κεντρική και Δυτική Αφρική (Τσιλιάκου, 2008).

Ακόμη και η θρησκεία μπορεί να λειτουργήσει ως παράγοντας που προωθεί το trafficking. Υπάρχουν θρησκευτικές πρακτικές όπως τα συστήματα Devadasi, Devaki και Trokosi (Scarpa, 2008). Συγκεκριμένα, τις Devadasi, τις συναντάμε στη δυτική Ινδία. Πρόκειται για τους "θηλυκούς υπηρέτες του θεού". Αυτά τα κορίτσια είναι υποχρεωμένα να μην παντρευτούν και να γίνουν ιερόδουλες του ναού και επίσης πολύ τρωτές ώστε να διακινηθούν στο εσωτερικό μια εμπορική σεξουαλική εκμετάλλευση. Κατά τον ίδιο τρόπο τα παιδιά τους είναι ιδιαίτερα ευάλωτη ομάδα

σεξουαλικής εκμετάλλευσης και εμπορίας. Κατά ανάλογο τρόπο επικρατούν κι άλλες συνήθειες αιώνων στη συνείδηση των ατόμων θεωρούμενα ως πολιτισμικές ιδιαιτερότητες, κάτι που διαιωνίζει βέβαια το sex trafficking.

Καταλήγοντας, οικονομικές και κοινωνικοπολιτισμικές παράμετροι συνθέτουν το φαινόμενο της διακίνησης γυναικών. Τα προβλήματα των χωρών αποστολής αποτελούν τη βάση σε συνδυασμό με τη ζήτηση και της ανάγκες των χωρών υποδοχής. Είναι όμως ένα πρόβλημα που επιδέχεται ιδιαίτερη ερμηνεία καθότι τα αίτια και οι παράγοντες που οδηγούν σ' αυτό ποικίλουν ανάλογα με τη νοοτροπία της κάθε κοινωνίας, είτε αυτή αποστέλλει είτε υποδέχεται.

4.3. Συνθήκες ζωής των θυμάτων trafficking

Σύμφωνα με τα στοιχεία του Stop Now οι συνθήκες ζωής των θυμάτων σωματεμπορίας περιλαμβάνουν βιασμούς, ξυλοδαρμούς και πολλά βασανιστήρια. Τα θύματα υφίστανται εκφοβισμούς και ψυχολογική κακοποίηση. Δεν είναι λίγες οι φορές που καταλήγουν σε εξαναγκαστικές αμβλώσεις με παράλληλη απουσία ιατρικής περίθαλψης. Τα άτομα αυτά στερούνται τη βασική ανάγκη του ύπνου και διατροφής και αντιμετωπίζουν σε μεγάλο βαθμό προβλήματα υγείας και υψηλά ποσοστά σεξουαλικά μεταδιδόμενων νοσημάτων (<http://www.nath.gr/nostos/filoxeneia1.html>).

Τα θύματα της διεθνικής σωματεμπορίας υπόκεινται σε πολλαπλές παραβιάσεις των ατομικών δικαιωμάτων τους: αρχικά, σε ψυχολογική, σωματική και σεξουαλική βία, για να υποταγούν στη θέληση του διακινητή. Κρατούνται σε συνθήκες σκλαβιάς και υπόκεινται σε εξαναγκαστική εργασία. Δεν έχουν το δικαίωμα να

ελέγχουν το ίδιο τους το σώμα, τους αφαιρούνται τα νόμιμα έγγραφά τους (διαβατήρια, ταυτότητες κ.τ.λ.) και τους αφαιρούνται τα χρήματα που κερδίζουν από την εξαναγκαστική εργασία. Οι συνθήκες διαβίωσης των θυμάτων της διεθνικής σωματεμπορίας χαρακτηρίζονται από: πλημμελή και κακή διατροφή, παρατεταμένη έλλειψη και αταξία ύπνου, προβλήματα υγείας (σωματικής, ψυχικής κ.λ.π.), κατάχρηση αλκοόλ ή και ναρκωτικών, βιασμούς, ξυλοδαρμούς και εξευτελισμούς, βασανισμούς νουθεσίας ή παραδειγματισμού ακόμα και θανατώσεις (Δρούγα & Παπαδοπούλου, 2008)

Η αυτοεικόνα των θυμάτων διαμορφώνεται όχι μόνο από την εσωτερίκευση των αρνητικών προτύπων αλλά και από τις πλατιά διαδεδομένες αρνητικές παραστάσεις των φορέων του άτυπου και του τυπικού κοινωνικού ελέγχου του εγκλήματος απέναντι στο θύμα σεξουαλικής βίας. Έτσι πέρα από το τραύμα που προκαλεί το ίδιο το έγκλημα τα θύματα έχουν να αντιμετωπίσουν και τα συναισθήματα ντροπής και ενοχής που τους δημιουργούνται λόγω του κοινωνικού στίγματος που τους αποδίδεται.

Στη διεθνική σωματεμπορία δεν υπάρχει ελεύθερη βούληση. Τα θύματα έχουν υποστεί κάποια μορφή εξαναγκασμού ή εξαπάτησης από τους σωματέμπορους. Είναι, μάλιστα, δυνατό τα θύματα σε κάποιες στιγμές ή φάσεις να είχαν συναινέσει ή και ενεργήσει αυτοβούλως σχετικά με τη μετανάστευση ή την εργασία τους, αλλά να εξαναγκάστηκαν ή να εξαπατήθηκαν μετέπειτα. Τις περισσότερες φορές τα θύματα διακίνησης και εκμετάλλευσης δεν καταλαβαίνουν ότι είναι θύματα, και βιώνουν έντονα συναισθήματα ντροπής. Έχει βρεθεί ότι η διεθνική σωματεμπορία και τα βασανιστήρια έχουν παρόμοιες επιπτώσεις στα θύματα τους: υποφέρουν

από ψυχολογικά προβλήματα όπως μετα-τραυματική διαταραχή με συμπτώματα άγχους (stress), σοβαρές μορφές κατάθλιψης, φόβου, ανησυχία και φοβίες και δυσκολία ανάκλησης και έκφρασης της εμπειρίας του βιασμού. Μολονότι θύματα σωματεμπορίας είναι δυνατόν να είναι οι πάντες, οι άνδρες, γυναίκες, κορίτσια και αγόρια, η πλειονότητα των θυμάτων είναι γυναίκες και κορίτσια. Συνεπώς, η διάσταση του φύλου είναι έντονη στο έγκλημα της διεθνικής σωματεμπορίας.

Γενικά, η απομόνωση, η άγνοια της γλώσσας και των συνθηκών ζωής, δεν επιτρέπουν στα θύματα να μιλήσουν για την κατάσταση τους, ή να ζητήσουν βοήθεια. Επίσης συχνά επειδή δεν έχουν τα απαραίτητα χαρτιά φοβούνται ότι θα οδηγηθούν στη φυλακή. Επίσης τα θύματα δεν γνωρίζουν τις παροχές που μπορεί να έχουν, τροφή, στέγαση, ψυχοκοινωνική-νομική στήριξη, και ιατροφαρμακευτική περίθαλψη. Επίσης δεν γνωρίζουν σε ποιες υπηρεσίες μπορούν να απευθυνθούν για την παραπάνω στήριξη.

4.4. Λόγοι για τους οποίους τα θύματα trafficking δεν δραπετεύουν

Σύμφωνα με στοιχεία της οργάνωσης Stop Now (Stop Trafficking of People) οι λόγοι για τους οποίους τα θύματα διεθνούς σωματεμπορίας δε δραπετεύουν είναι οι εξής (www.stop-trafficking.org):

- *Εκφοβισμός και συνθήκες που δεν τους αφήνουν περιθώρια διαφυγής:* Οι ξυλοδαρμοί, τα βασανιστήρια, η κράτηση των διαβατηρίων και οι απειλές ότι θα ασκηθεί βία κατά των οικογενειών τους, κάνουν τη δραπέτευση πολύ

επικίνδυνο εγχείρημα, το οποίο μπορεί συχνά να στοιχίσει μέχρι και τη ζωή των θυμάτων.

- *Αποπροσανατολισμός*: Η απομόνωση, η άγνοια της γλώσσας και των συνθηκών ζωής στην Ελλάδα, δεν επιτρέπουν στα θύματα να μιλήσουν για την κατάστασή τους ή να ζητήσουν βοήθεια. Επίσης, συχνά καθώς δεν έχουν τα απαραίτητα χαρτιά φοβούνται ότι θα οδηγηθούν στη φυλακή (Tata et al, 2008).
- *Έλλειψη πληροφόρησης για τους πόρους και τις παροχές που θα μπορούσαν να εκμεταλλευτούν*: Τα θύματα της διεθνούς σωματεμπορίας δε γνωρίζουν τι πόρους και τι παροχές θα μπορούσαν να έχουν στη διάθεσή τους: ξενώνες, τροφή, ψυχοκοινωνική και νομική στήριξη, ιατροφαρμακευτική περίθαλψη. Επίσης, δε γνωρίζουν σε ποιες υπηρεσίες θα μπορούσαν να απευθυνθούν για την παροχή των παραπάνω υπηρεσιών υποστήριξης (Βατερλάτου, 2012 <http://psychografimata.com/3165/human-trafficking/>)
- *Έσοδα*: Τα έσοδα των δικτύων οργανωμένου εγκλήματος από τη συγκεκριμένη μορφή δουλείας ανέρχονται σε δισεκατομμύρια ευρώ. Το trafficking αποτελεί και στη χώρα μας μια από τις σημαντικότερες πηγές πλούτου. Υπεύθυνος για την εξαναγκαστική πορνεία είναι ο πελάτης, ο οποίος αποτελεί την κινητήρια δύναμη και χρηματοδοτεί τη σωματεμπορία. Υπολογίζεται ότι πάνω από ένα εκατομμύριο άντρες στην Ελλάδα πληρώνουν ετησίως για να έχουν τις υπηρεσίες γυναικών και παιδιών που έχουν πέσει θύματα αυτής της σεξουαλικής βιομηχανίας.

4.5 Χαρακτηριστικά θυμάτων του trafficking

Όπως είναι γνωστό, η πλειοψηφία των αλλοδαπών γυναικών που προωθήθηκαν στην πορνεία προέρχεται από τις χώρες της πρώην Σοβιετικής Ένωσης, της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης και τις χώρες της Βαλκανικής, λόγω των ιδιαίτερων πολιτικών, οικονομικών και κοινωνικών συνθηκών που επικράτησαν εκεί. Η προσπάθεια για εγκατάσταση σε χώρες με υψηλότερο βιοτικό επίπεδο από αυτό των χωρών καταγωγής τους και η αναζήτηση νέων ευκαιριών εργασίας σε χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης κατέστησαν τα θύματα περισσότερο ευάλωτα στη στρατολόγησή τους στην πορνεία από τα οργανωμένα δίκτυα διεθνικής σωματεμπορίας (Ποινική Δικαιοσύνη, 1999).

Το μορφωτικό, βιοτικό και οικονομικό τους επίπεδο είναι ιδιαίτερα χαμηλό, παράγοντας που διευκολύνει ακόμη περισσότερο τη στρατολόγησή τους. Ωστόσο, μόνο το 20 με 23% από τις γυναίκες που ήρθαν στην Ελλάδα γνώριζαν το σκοπό εγκατάστασής τους στη χώρα μας. Αυτό δηλώνει ότι η πλειοψηφία τους εντάχθηκε στο χώρο της πορνείας, χωρίς να έχει ελευθερία επιλογών, δηλαδή μέσω της χρήσης κάποιας μορφής βίας.

Βέβαια, το συγκεκριμένο στοιχείο αφορά στις ενήλικες αλλοδαπές γυναίκες και δεν αφορά στην περίπτωση των ανήλικων ατόμων, όπου δεν τίθεται θέμα ελευθερίας βούλησης και επιλογής.

Σε μερικές γυναίκες είχαν γίνει προτάσεις για νόμιμη εργασία και αργότερα εξαπατήθηκαν, ενώ άλλες ήταν ενήμερες για την έκδοσή τους στην πορνεία (Σκώτης, 2002). Στην τελευταία περίπτωση, βέβαια, δεν ήταν ενήμερες για τις συνθήκες κάτω από τις οποίες θα εξωθούνταν στην πορνεία. Επιπλέον, δεν κρίνεται εύκολος ο

διαχωρισμός μεταξύ εξαναγκασμού και επιλογής, εφόσον τα όρια είναι ασαφή και τα κριτήρια διαφοροποίησής τους δεν μπορούν να καθοριστούν με ακρίβεια.

Έρευνες έχουν δείξει ότι σημαντικό ποσοστό από αυτές χαρακτηρίζεται από σαφή έλλειψη της αίσθησης του χώρου και του χρόνου και πλήρη ανικανότητα κατανόησης της κοινωνικής πραγματικότητας. Πολλά θύματα έχουν ψυχολογικά προβλήματα, πάσχουν από αφροδίσια νοσήματα και ένα μικρό ποσοστό είναι εξαρτημένα από τοξικές ουσίες.

Έτσι ζώντας μέσα στο φόβο ανέχονται το καθεστώς βίας των προαγωγών και παραμένουν στον έλεγχό τους, με αποτέλεσμα τη διαιώνιση του προβλήματος. Λίγες γυναίκες μπορούν ή έχουν τη θέληση να καταγγείλουν στην Αστυνομία τις εμπειρίες τους (Ritter, 1998).

Επιπρόσθετα, τα πλείστα θύματα του trafficking δεν αντιλαμβάνονται ότι είναι θύματα εμπορίας προσώπων. Γενικά, όμως αντιδρούν με φόβο, καχυποψία, σκεπτικισμό, δυσπιστία και εχθρότητα. Ακόμη και την αστυνομία δεν την βλέπουν θετικά. Αντίθετα, καταντούν να αισθάνονται καλύτερα με την υπάρχουσα κατάσταση σε σχέση με την κατάσταση που υπήρχε στη χώρα τους παρόλο που τώρα υπάρχει εκμετάλλευση. Μάλιστα, στην σεξουαλική εκμετάλλευση τα θύματα αισθάνονται ασφάλεια και συναισθηματικό δέσιμο με τον διακινητή τους τον οποίο παρουσιάζουν ή ακόμη θεωρούν πραγματικά ως φίλο τους. Αναπτύσσουν, ως μηχανισμούς επιβίωσης, θετικά συναισθήματα για τον διακινητή τους και γενικά προσπαθούν να τον προστατεύσουν από τις Αρχές. Τα θύματα αισθάνονται φόβο για τις οικογένειες τους και γενικά για τους ανθρώπους που αγαπούν, λόγω του ότι

κάποιοι από τους διακινητές απειλούν ότι θα τους βλάψουν εάν τους καταγγείλουν ή συνεργαστούν με τις αρχές.

4.6 Συνέπειες των θυμάτων του trafficking

Η διεθνική σωματεμπορία αποτελεί ένα έγκλημα με επιβαρυντικές συνέπειες σε ατομικό επίπεδο ενώ επιφέρει αλλαγές στη δομή της κοινωνίας, στη δομή του πολιτισμού των φύλων και στο περιεχόμενο της σεξουαλικότητας. Το περιεχόμενο, η συχνότητα και η έκταση της βίας που υφίστανται οι διακινούμενες γυναίκες καταδεικνύουν την πολυπλοκότητα της κακοποίησης και των βασανισμών που δέχονται η οποία εναλλάσσει μορφές, εκδηλώνεται σε πολλά επίπεδα και θεμελιώνει το φόβο.

Οι συνέπειες των ατόμων που γίνονται αντικείμενα οικονομικής και σεξουαλικής εκμετάλλευσης σχετίζονται και με τη φυσική τους υγεία αλλά και με τη ψυχολογική τους. Στην περίπτωση μάλιστα που άτομα είναι πολύ νεαρά οι ψυχολογικές επιπτώσεις είναι ακόμη πιο βαθιές. Στις περιπτώσεις της σεξουαλικής εκμετάλλευσης η αλλοίωση του ψυχισμού είναι τόσο μεγάλη, ώστε ο φυσιολογικός τρόπος σκέψης, κατανόησης και δράσης των προβλημάτων είναι τελείως ανεπαρκής. Τα θύματα αυτών των εγκληματικών πράξεων βιώνουν συγκεκριμένες επώδυνες μετατραυματικές εμπειρίες με ένταση και ψυχολογικό βάθος που κλιμακώνονται ανάλογα με τα ποιοτικά χαρακτηριστικά της θυματοποίησης (Αντωνοπούλου, 2009). Γενικότερα όλες οι μορφές ψυχικών και σωματικών τραυμάτων προξενούν βαθιές αλλαγές στον τρόπο που τα άτομα βιώνουν τις εμπειρίες και τις διαπροσωπικές τους σχέσεις (Fisher et al, 2000).

Συγκεκριμένα, οι συνθήκες ζωής των γυναικών στην πορνεία είναι εξαιρετικά άθλιες. Απασχολούνται πολλές ώρες σε δύσκολες καταστάσεις με επακόλουθο να φθείρεται η υγεία τους. Η διατροφή τους είναι γενικά κακή, υφίστανται παρατεταμένη έλλειψη ύπνου και εξαναγκάζονται στη χρήση αλκοόλ και ναρκωτικών ουσιών.

Εκτός αυτών, δέχονται πολλές βίαιες απειλές και μάλιστα δεν είναι λίγες οι φορές που κακοποιούνται σε μεγάλο βαθμό σωματικά από τους προαγωγούς. Ακόμη, υφίστανται βιασμούς και ξυλοδαρμούς για παραδειγματισμό, μέχρι και θανατώσεις.

Τα άτομα αυτά καταλήγουν να υποφέρουν από χρόνια προβλήματα υγείας, τα οποία σχετίζονται πολλές φορές με σεξουαλικά μεταδιδόμενα νοσήματα, εφόσον δεν υπάρχει προφύλαξη των γυναικών. Επίσης, ο κίνδυνος της πρόωρης εγκυμοσύνης είναι υπαρκτός, ενώ οι συχνότερες ασθένειες από τις οποίες κινδυνεύουν είναι το AIDS, η ηπατίτιδα Β και η σύφιλη. Γενικά, κινδυνεύουν άμεσα να προσβληθούν από μολυσματικές ασθένειες με δεδομένες τις άθλιες συνθήκες, στις οποίες ζουν και τις κακοποιήσεις που δέχονται (Emke&Pouliopoulos, 2001). Αυξημένος είναι και ο κίνδυνος για τη ζωή και τη σωματική τους ακεραιότητα από οργανωμένα κυκλώματα εμπορίας οργάνων.

Αξιοσημείωτες είναι και ψυχολογικές συνέπειες των θυμάτων του trafficking. Στο χώρο της εξαναγκαστικής πορνείας το καθεστώς βίας είναι σχεδόν μόνιμο και εξαιρετικά έντονο. Υπολογίζεται ότι το 75% των αλλοδαπών γυναικών υφίστανται ψυχολογική βία, χωρίς να έχουν τη δυνατότητα άρνησης της πορνείας. Εξάλλου, το

28% περίπου των αλλοδαπών γυναικών και ανήλικων εντάχθηκε στο χώρο, μέσω της χρήσης άμεσης ψυχολογικής βίας, ενώ το 52% μετά από χρήση έμμεσης βίας.

Η σωματική βία, η σεξουαλική κακοποίηση, η λεκτική επιθετικότητα, η συναισθηματική και ψυχολογική κακομεταχείριση, ο οικονομικός έλεγχος και αποστέρηση, η κοινωνική κακομεταχείριση και απομόνωση αποτελούν ένα μόνο μέρος του συνόλου της βίας που ασκείται στις γυναίκες αυτές ποικιλοτρόπως και μέσω μιας πληθώρας βίαιων και εκμεταλλευτικών συμπεριφορών καταπατώντας τα θεμελιώδη ανθρώπινα δικαιώματα. Κατ' αυτό τον τρόπο λειτουργεί για τους έμπορους διακίνησης γυναικών ο καλύτερος και αποτελεσματικότερος τρόπος κοινωνικού ελέγχου τους. Τα αποτελέσματα της συγκεκριμένης άσκησης βίας στα άτομα που την υφίστανται επιβεβαιώνει ότι " καμιά γλώσσα δε διαθέτει μεγαλύτερη πειθώ από τη γλώσσα της βίας" (Sofky, μτφρ. Καβουλάκος, 1998).

Η βίας ασκείται από τους προαγωγούς ώστε να εξασφαλίσουν την τήρηση ενός αυστηρού κώδικα σιωπής και να υπάρχει ένας έλεγχος προκειμένου να καθίσταται αδύνατη η έξοδος τους πραγματοποιώντας αύξηση των κερδών τους. Αξίζει να αναφερθεί ότι η ένταξη των γυναικών στην πορνεία πραγματοποιήθηκε εξαιτίας της ανάγκης τους για επιβίωση. Ουσιαστικά ήταν μονόδρομος, εφόσον το δίλημμα ήταν η εκπόρνευση είτε στη χώρα καταγωγής τους, είτε σε άλλη χώρα (Λάζος, 1998).

Έτσι, το αποτέλεσμα όλων αυτών των δυσμενών και άσχημων συνθηκών είναι τα έντονα ψυχολογικά προβλήματα όπως ψυχώσεις, ψευδαισθήσεις, οπτικές ή ακουστικές καθώς και αποσύνδεση από την κοινωνική πραγματικότητα. Άλλωστε, οι δυνατότητες επανένταξης και αποκατάστασης των θυμάτων είναι πολύ δύσκολες

λόγω έλλειψης κατάλληλων κοινωνικών δομών και θεσμών που να είναι ικανοί να προσφέρουν την κατάλληλη βοήθεια και στήριξη. Η προκατάληψη που υπάρχει για τις γυναίκες που είναι στο χώρο της πορνείας καθιστά αδύνατη την ένταξη τους στην κοινωνία ωθώντας τις ξανά στην πορνεία, μη έχοντας άλλη επιλογή (Μπιλανάκης, 2003).

4.7. Η δράση της Αστυνομίας

Αναντίρρητα η αστυνομία έχει χαρακτηριστεί ως ο "φύλακας" του συστήματος ποινικής δικαιοσύνης. Είναι ο φορέας εκείνος ο οποίος είναι απαραίτητος για να τεθεί το σύστημα σε κίνηση. Οι αστυνομικοί έρχονται σε επαφή με τους παραβάτες του νόμου, συλλαμβάνουν, διερευνούν και συλλέγουν τα απαραίτητα στοιχεία ώστε μια υπόθεση να παραπεμφθεί στην δικαιοσύνη (Δασκαλάκη, 1985). Ο ρόλος της αστυνομίας είναι πολύπλοκος καθώς είναι ανάγκη να εντοπιστούν οι ύποπτοι και να προληφθεί το έγκλημα. Η αστυνομία ανήκει στους φορείς του επίσημου κοινωνικού έλεγχου, γιατί σ' αυτή είναι ανατεθειμένη η προστασία του κοινωνικού συνόλου από εγκληματικές πράξεις και η διασφάλιση της κοινωνικής ειρήνης. Βέβαια, αξίζει να επισημανθεί ότι το έργο της αστυνομίας μπορεί να αποδώσει καλύτερα αποτελέσματα σε συστήματα οργάνωσης και διοίκησης Αστυνομιών που διέπονται από τα χαρακτηριστικά της αποκέντρωσης και της υιοθέτησης σύγχρονων στρατηγικών πρόληψης του εγκλήματος με τη συμμετοχή τοπικών φορέων και πολιτών (Ζαραφωνίτου, 2003).

Ρόλος της αστυνομίας είναι να δρα πρώτον κατασταλτικά, στις περιπτώσεις που αντιλαμβάνεται την παραβίαση του νόμου και ταυτόχρονα γνωρίζει ή μπορεί

να εντοπίσει το δράστη και δεύτερον είναι ανάγκη να δρα προληπτικά. Κατ' αυτόν τον τρόπο αποτρέπονται παραβιάσεις του νόμου.

Σύμφωνα με εκτιμήσεις, η εμπορία ανθρώπων αποφέρει παγκόσμια τα μεγαλύτερα κέρδη για τους εγκληματίες, μετά το παράνομο εμπόριο όπλων και ναρκωτικών. Η εμπορία ανθρώπων είναι αναμφίβολα ένα πολυσύνθετο κοινωνικό, νομικό και αστυνομικό πρόβλημα. Η αντιμετώπισή του, λοιπόν, απαιτεί συνεργασία, συνδυασμένες και συντονισμένες δράσεις που πρέπει να εφαρμόζονται από όλους τους εμπλεκόμενους φορείς και κυρίως από τις διωκτικές αρχές, δηλαδή την αστυνομία.

Συγκεκριμένα, για την Ελληνική Αστυνομία, η αντιμετώπιση της εμπορίας ανθρώπων αποτελεί ζήτημα διαρκούς προτεραιότητας μέσα από μια διαδικασία ευαισθητοποίησης και εκπαίδευσης του προσωπικού και δραστηριοποίησης των υπηρεσιών της. Για το σκοπό αυτό έχει αναλάβει μια σειρά δράσεων για την αντιμετώπιση της διασυνοριακής εγκληματικότητας, ενώ στα πλαίσια της αστυνομικής συνεργασίας με τις όμορες χώρες, έχει καθιερώσει τακτικές συναντήσεις των Αστυνομικών Διευθυντών των παραμεθόριων. Σκοπός είναι η ανταλλαγή πληροφοριών και η εκδήλωση αντίστοιχων δράσεων για την αντιμετώπιση του φαινομένου.

Η ΕΛ.ΑΣ. συμμετέχει ενεργά στο θέμα της ανταλλαγής πληροφοριών, αφού ανταλλάσσει πληροφορίες με χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, με τον Ο.Η.Ε, την INTERPOL, καθώς και με συμμετέχοντα κράτη – μέλη σε περιφερειακές συνεργασίες. Επίσης, πραγματοποιείται αστυνομική συνεργασία με τις χώρες

προέλευσης των θυμάτων και εκφράζεται η επιθυμία συνεργασίας σε όλα τα επίπεδα (Σκώτης, 2002).

Παρόλο που αστυνομία είναι πρόθυμη, κάτι άλλωστε που είναι απαραίτητο, να βοηθήσει και να συμβάλει καθοριστικά στο θέμα της εμπορίας γυναικών, εντούτοις υπάρχουν σημαντικά προβλήματα που δυσχεραίνουν το έργο της. Παρόλο που είναι ένας μηχανισμός καταστολής, δεν μπορεί και δεν έχει την αρμοδιότητα και τα μέσα γενικά ώστε να συμβάλει στην αρωγή των θυμάτων.

Ενώ η Αστυνομία έχει τη δυνατότητα να προχωρήσει σε απελευθερώσεις των θυμάτων trafficking, δεν υπάρχουν εκείνα τα μέτρα που θα τους παρέχουν βοήθεια, φροντίδα και προστασία από την πλευρά της αστυνομία. Έτσι, τα θύματα έρχονται αντιμέτωπα με τη γραφειοκρατία και την απέλαση, η οποία αποτελεί βασική πρακτική και ουσιαστικό μέτρο καταστολής της Αστυνομίας (Καζαλόπι, 2002).

Ένα άλλο θέμα που αξίζει να σημειωθεί είναι ότι η διαφθορά πολλές φορές ενυπάρχει στους κόλπους των διωκτικών αρχών, με αποτέλεσμα οι προσπάθειες της για καταπολέμηση του φαινομένου να κρίνονται εξαιρετικά δύσκολες. Όπως έχει αποδειχθεί κατά καιρούς έρχονται στη δημοσιότητα περιπτώσεις εμπλοκής αστυνομικών σε κυκλώματα σωματεμπορίας και διευκόλυνσης των δραστών στις παράνομες δραστηριότητές τους με σκοπό το οικονομικό κέρδος (www.enet.gr).

Παρόλες τις δυσκολίες που αντιμετωπίζονται το έργο της αστυνομίας συνιστά μιας ευρείας κλίμακας εθνικές και διασυνοριακές επιχειρήσεις και συγκεντρώνει ειδικές αστυνομικές μονάδες, εισαγγελείς, υπηρεσίες επιβολής του νόμου και ΜΚΟ οι οποίοι συντονίζονται και ασχολούνται όλοι με εντοπισμό των θυμάτων trafficking, την παραπομπή, την παροχή αρωγής, τη συστηματική έρευνα και την εξάρθρωση των

εγκληματικών κυκλωμάτων. Εντολή αυτών των ειδικών μονάδων είναι η ανταλλαγή στοιχείων και πληροφοριών με εισαγγελείς, ΜΚΟ, ξενώνες και άλλους εταίρους. Οι ειδικές ομάδες συλλέγουν και διαχειρίζονται πλήρη στοιχεία σχετικά με συλλήψεις, διώξεις, καταδίκες και φυλακίσεις των δραστών. ([http://ec.europa.eu/anti-trafficking/download.action?nodeId=6ebf0e65-9e95-4c5f-9655-](http://ec.europa.eu/anti-trafficking/download.action?nodeId=6ebf0e65-9e95-4c5f-9655-69b1eb6709f7&fileName=Greece+National+Information+page_el.pdf&fileType=pdf)

69b1eb6709f7&fileName=Greece+National+Information+page_el.pdf&fileType=pdf)

Όπως προκύπτει λοιπόν, ο ρόλος της αστυνομίας κρίνεται κρίσιμος και σημαντικός για την καταπολέμηση της εμπορίας. Ίσως γι' αυτό οι αστυνομικοί εμφανίζονται περισσότερο σκληροί προς τους μετανάστες στα προσωπικά αισθήματα, αλλά είναι περισσότερο διαλλακτικοί και τηρούν ήπιες στάσεις στην αντιμετώπισή τους και είναι επικριτικοί απέναντι στους θεσμούς. Βέβαια, οι αστυνομικοί εξειδικεύονται για την καταπολέμηση του φαινομένου, δηλαδή να αναγνωρίζουν τα θύματα, την παροχή βοήθειας και την προστασία των θυμάτων. Επίσης διοργανώνονται σεμινάρια για τους αστυνομικούς ώστε να είναι σε θέση να αντιμετωπίσουν το φαινόμενο του trafficking (Σακκουλά, 2007).

Ανακεφαλαίωση

Γενικότερα το trafficking παραβιάζει τα ανθρώπινα δικαιώματα των γυναικών που περιλαμβάνουν παραβίαση αναπαραγωγικών δικαιωμάτων, όπως το δικαίωμα κάθε γυναίκας να διατηρεί τον έλεγχο του σώματός της, και να αποφασίζει ελεύθερα για θέματα που αφορούν τη σεξουαλικότητά της και την αναπαραγωγική της υγεία, χωρίς κανένα εξαναγκασμό, διάκριση ή βία.

Οι συνέπειες της σωματεμπορίας για τα θύματα είναι πολλαπλές αφού πρωτίστως παραβιάζονται τα ατομικά τους δικαιώματα. Υπάρχουν σωματικές, ψυχολογικές συνέπειες και υπόκεινται σε σεξουαλική βία προκειμένου να υποταγούν στη θέληση του διακινητή. Τα θύματα του trafficking κρατούνται σε συνθήκες σκλαβιάς και υπόκεινται σε εξαναγκαστική εργασία. Επιπρόσθετα χάνουν τον έλεγχο του σώματός τους και τους αφαιρούνται όλα τα νόμιμα έγγραφά τους καθώς και τα χρήματα που κερδίζουν από την εξαναγκαστική εργασία καθιστώντας τη διαφυγή τους από αυτές τις συνθήκες αδύνατη. Γενικά οι συνθήκες διαβίωσης των θυμάτων χαρακτηρίζονται άθλιες και απάνθρωπες.

Σχετικά με το ρόλο της αστυνομίας απέναντι σ' αυτό το φαινόμενο φαίνεται ότι γίνονται προσπάθειες πάταξης και αντιμετώπισης του φαινομένου. Γίνονται συνεργασίες σε τοπικό και διεθνές επίπεδο προκειμένου να προβούν σε διώξεις, συλλήψεις και φυλακίσεις των σωματεμπόρων. Παρόλα αυτά κάποιες φορές παρουσιάζονται δυσκολίες που παρεμποδίζουν την αποτελεσματικότητα των προσπαθειών τους.

Κεφάλαιο 5 – ΦΟΡΕΙΣ TRAFFICKING

Εισαγωγή

Όπως ήδη διαπιστώθηκε το trafficking είναι ένα σοβαρό πρόβλημα και βαρύτατη παραβίαση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Είναι ένα φαινόμενο το οποίο παρατηρείται χρόνια και προβάλλει την ανάγκη αντιμετώπισής του καθότι τα τελευταία χρόνια παρατηρείται ραγδαία αύξηση του. Έτσι, είναι απαραίτητοι οι φορείς εκείνοι που συμβάλλουν στην καταπολέμηση της σωματεμπορίας και ταυτόχρονα συμβάλλουν στην προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων των γυναικών που πέφτουν θύματα σωματεμπορίας.

Η επείγουσα φύση των προβλημάτων σωματεμπορίας σε διεθνές αλλά και σε τοπικό επίπεδο οδήγησε στη άμεση σύσταση των ανάλογων φορέων ώστε να είναι σε θέση να ελέγξουν την αυξητική τάση του φαινομένου, να το παρεμποδίσουν και συνάμα να προσφέρουν στα θύματα τις υπηρεσίες εκείνες που χρειάζονται προκειμένου να τύχουν της ανάλογης υποστήριξης, καθοδήγηση και δικαίωσης. Αυτό μπορεί να έχει να κάνει με ιατροφαρμακευτική περίθαλψη, με ψυχολογική στήριξη καθώς και νομική συμπαράσταση.

5.1. Φορείς trafficking

Τα διεθνή δίκτυα της εμπορίας γυναικών συνιστούν οργανωμένο έγκλημα, για τον περιορισμό του οποίου δραστηριοποιούνται έντονα οι διεθνείς οργανισμοί και πλήθος μη κυβερνητικών οργανώσεων (Τσακλάγκανου, 2002).

Σημαντικοί διεθνείς φορείς είναι:

i. Διεθνής Οργανισμός μετανάστευσης (Δ.Ο.Μ.)

Ο Δ.Ο.Μ. είναι Διεθνής Διακρατικός Οργανισμός με έδρα τη Γενεύη και σε συνεργασία με τις Κυβερνήσεις των Κρατών, υλοποιεί διάφορες δράσεις και προγράμματα με σκοπό τη συμπλήρωση εθνικών και διεθνικών προσπαθειών για την αποτελεσματική διαχείριση της μετανάστευσης και την ανταπόκριση, με ολοκληρωμένο και αποτελεσματικό τρόπο, τις μεταναστευτικές προκλήσεις ("Καθημερινή", 23-7-10).

Ο ΔΟΜ για να αντιμετωπίσει συνολικά τη διαδικασία της παράνομης διακίνησης δραστηριοποιείται στην πρόληψη, κυρίως στις χώρες προέλευσης, καθώς και στην παροχή αρωγής και προστασίας στα θύματα.

Ο οργανισμός αυτός διεξάγει έρευνες για τα χαρακτηριστικά και τους μηχανισμούς της εμπορίας ανθρώπων σε διάφορες χώρες. Οι δράσεις του για την Καταπολέμηση της Παράνομης Διακίνησης, σχεδιάζονται και πραγματοποιούνται σε συνεργασία με κυβερνήσεις, ΜΚΟ και άλλες διεθνείς οργανώσεις. Εάν χρειάζεται ο ΔΟΜ να συμμετέχει σε κάποιο πρόγραμμα, προετοιμάζεται με τις ΜΚΟ μέσα από δράσεις εκπαίδευσης, ομάδες εργασίας και σεμινάρια για την πληρέστερη κατανόηση του φαινομένου (Δρούγα&Παπαδοπούλου, 2008).

ii. Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης

Η Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης ενάντια στην Εμπορία Προσώπων του 2005 προνοεί ότι "η εμπορία προσώπων αποτελεί παραβίαση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και είναι αδίκημα κατά της αξιοπρέπειας και της

ακεραιότητας της ανθρώπινης ύπαρξης" και ότι η "η εμπορία προσώπων καταλήγει στη δουλεία των θυμάτων". Η Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης είναι η πρώτη ευρωπαϊκή προσπάθεια που αποβλέπει στην πρόληψη Εμπορίας Προσώπων, στην προστασία των δικαιωμάτων των θυμάτων της εμπορίας και την προσαγωγή των εμπόρων ενώπιον της δικαιοσύνης. Το Συμβούλιο της Ευρώπης έχει εμπλακεί εδώ και πολλά χρόνια στην καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων.

Η Σύμβαση είναι εφαρμόσιμη για όλες τις μορφές εμπορίας, είτε σε τοπικό είτε σε διεθνές επίπεδο είτε είναι συνδεδεμένες με το οργανωμένο έγκλημα είτε όχι. Είναι εφαρμόσιμη για οποιοδήποτε θύμα, γυναίκα, άντρας ή παιδί και για οποιαδήποτε μορφή εκμετάλλευσης: σεξουαλική εκμετάλλευση, εκμετάλλευση στην εργασία, δουλεία ή παρόμοιες πρακτικές και αφαίρεση οργάνων (www.coe.int/trafficking)

iii. Οργανισμός για την Ασφάλεια και τη Συνεργασία στην Ευρώπη (ΟΑΣΕ).

Ο ΟΑΣΕ έχει εμπλακεί σε μια σειρά από δραστηριότητες για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων, όπως και των τομέων επιβολής του νόμου, της ευαισθητοποίησης του κοινού, την έρευνα, κατάρτιση και στήριξη των ΜΚΟ.

iv. Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τα Ανθρώπινα δικαιώματα (UNHCHR)

Η Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ έχει αναλάβει ενεργό ενδιαφέρον για το πρόβλημα διακίνησης ανθρώπων, με επίκεντρο κυρίως την εμπορία γυναικών και παιδιών με σκοπό την παροχή κατευθύνσεων πολιτικής.

v. Πρόγραμμα GPAT

Το πρόγραμμα GPAT (Global Program Against Trafficking In Human Beings) σχεδιάστηκε από το Γραφείο για τα Ναρκωτικά και το Έγκλημα των Ηνωμένων Εθνών, σε συνεργασία με το Διαπεριφερειακό Ινστιτούτο των Ηνωμένων Εθνών για το Έγκλημα και τη Δικαιοσύνη το οποίο ξεκίνησε το Μάρτιο του 1999. Το πρόγραμμα αυτό παρέχει βοήθεια στις προσπάθειες των κρατών – μελών για την καταπολέμηση της παράνομης διακίνησης ανθρώπων. Τονίζει την εμπλοκή του οργανωμένου εγκλήματος στην παράνομη διακίνηση και προωθεί την ανάπτυξη καλών πρακτικών εντοπισμού των δραστών (<http://www.uncjin.org/CICP/Folder/traff.htm>).

Το πρόγραμμα περιλαμβάνει συλλογή στοιχείων των μεθόδων και των γεωγραφικών σημείων που χρησιμοποιούνται από τους λαθρεμπόρους. Συλλέγονται, επίσης, καλές πρακτικές για την καταστολή της παράνομης διακίνησης και της συμμετοχής του οργανωμένου εγκλήματος. Η βάση δεδομένων η οποία περιλαμβάνει τις νέες τάσεις της παράνομης διακίνησης καθώς και οι πληροφορίες για τα θύματα και τους εμπόρους, δημιουργήθηκε για τη διευκόλυνση όσων ασχολούνται με το φαινόμενο, όπως ΜΚΟ, ερευνητές κ.ά. Οι χώρες, που παίρνουν μέρος στο πρόγραμμα προέρχονται από την Ασία, Ευρώπη, Αφρική και Λατινική Αμερική (<http://www.uncjin.org/CICP/Folder/traff.htm>).

5.2 Φορείς στην Ελλάδα

i. ACT UP

ACT UP είναι αρχικά του Aids Coalition to Unleash Power (Συμμαχία για την αποδέσμευση της δύναμης κατά του Aids).

Η οργάνωση ιδρύθηκε στις ΗΠΑ τα πρώτα χρόνια του ξεσπάσματος του ιού και στη συνέχεια ιδρύθηκαν επιτροπές σε κάθε χώρα. Κάθε εθνική επιτροπή διατηρεί την αυτονομία της και αναπτύσσει ξεχωριστή δράση. Το Ελληνικό τμήμα της ACT UP ιδρύθηκε το 1993. Από το 2000 η οργάνωση έγινε μέλος του TAMPER, Ευρωπαϊκού δικτύου για την πρόληψη μετάδοσης ΣΜΝ στα πλαίσια της μεταναστευτικής πορνείας. Το πρόγραμμα στο χώρο των δραστηριοτήτων του ασχολείται και με το trafficking. Αυτή η μορφή σύγχρονου δουλεμπορίου που τόσο καλά αναπτύχθηκε καλύπτοντας τις 'ανάγκες' των καπιταλιστικών μας κοινωνιών και που στη χώρα μας μοιάζει να είναι μη αντιληπτή από το ευρύ κοινό υπήρξε μια πρόκληση (<http://mighealth.net/el/index>).

Η ενασχόληση της ACT UP με το trafficking συνεχίστηκε σε ένα αμιγώς νομικό πρόγραμμα για τη νομοθεσία και τα δικαιώματα μεταναστών, εκδιδομένων ατόμων και θυμάτων trafficking στην ΕΕ με το FEMMIGRATION PROJECT και την καταγραφή τους στο διαδίκτυο (femmigration.net).

ii. Κέντρο Αποκατάστασης Θυμάτων Βασανιστηρίων και άλλων μορφών κακομεταχείρισης

Το Κέντρο Αποκατάστασης θυμάτων Βασανιστηρίων και άλλων μορφών κακομεταχείρισης εδρεύει στη Θεσσαλονίκη. Ανάλογα τέτοια Κέντρα λειτουργούν ήδη σε Αθήνα και Ιωάννινα. Η αναγκαιότητα προέκυψε με την αναγνώριση της νευραλγικότητας της Βόρειας Ελλάδας για την υποδοχή προσφύγων από χώρες της Μέσης Ανατολής και των Βαλκανίων, καθώς για την ευαισθητοποίηση τοπικών φορέων.

Το Κέντρο έχει Ιατρικό Διευθυντή που συντονίζει ένα δίκτυο γιατρών, ψυχολόγους, ψυχίατρο, κοινωνική λειτουργό, δύο γραμματείς για τις καθημερινές του δραστηριότητες, αρκετούς μεταφραστές για την επαφή με τους καταφεύγοντες σ' αυτό, νομικούς, λογιστή - οικονομολόγο, καθηγήτρια για μαθήματα ελληνικών, δάσκαλο για μαθήματα αγγλικών, δημοσιογράφο για να οργανώνει τα έντυπα και αρκετούς εθελοντές.

Είναι μέλος του "Διεθνούς Συμβουλίου Κέντρων Αποκατάστασης Θυμάτων Βασανιστηρίων" (International Rehabilitation Council for Torture Victims - I.R.C.T, www.irct.org), ενός Δικτύου 200 περίπου αντίστοιχων Κέντρων σε όλο τον κόσμο. Είναι επίσης μέλος του "Βαλκανικού Δικτύου Κέντρων Αποκατάστασης Θυμάτων Βασανιστηρίων"(Balkan Network for the Prevention of Torture and Rehabilitation of Victims, www.bannet.org) και συμμετέχει στο αντίστοιχο περιφερειακό δίκτυο των χωρών της Μεσογείου (Middle East and North Africa Network).

Συνεργάζεται με όλες τις Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις που δραστηριοποιούνται στον τομέα της προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και της αποκατάστασης προσφύγων στην Ελλάδα.

Το Κέντρο Αποκατάστασης θυμάτων Βασανιστηρίων και άλλων μορφών κακομεταχείρισης είναι μία μη κυβερνητική οργάνωση που ανταποκρίθηκε στις προσκλήσεις του Τμήματος Ασφάλειας Θεσσαλονίκης για παροχή υπηρεσιών ψυχοκοινωνικής υποστήριξης σε θύματα παράνομης διακίνησης που έχουν συλληφθεί.

Ως μη κυβερνητική οργάνωση παρεμβαίνει στη διάρκεια της κράτησης των θυμάτων, κατά την οποία αναπτύσσεται σοβαρή συναισθηματική κρίση για τα θύματα, αλλά και για τις αρχές που συμμετέχουν και επομένως αποτελεί τον κατάλληλο χρόνο για τον επαναπροσανατολισμό όλων των συμμετεχόντων στη κρίση (τα θύματα, οι αστυνομικές αρχές και οι δημόσιοι φορείς). Πρωταρχικός σκοπός του Κέντρου παραμένει η ψυχοκοινωνική υποστήριξη των θυμάτων (<http://mighealth.net/el/index>).

iii. Ελληνικό Συμβούλιο για τους Πρόσφυγες-Πρόγραμμα Βοήθειας Θυμάτων Trafficking

Πρόγραμμα «Νομική Συνδρομή προς αιτούντες άσυλο θύματα trafficking». Από την 15ετή επιχειρησιακή εμπειρία του Ελληνικού Συμβουλίου για τους Πρόσφυγες στην Ελλάδα αλλά και στο εξωτερικό, έχει παρατηρηθεί ότι σημαντικός αριθμός

γυναικών, κυρίως από την Αιθιοπία, την Ερυθραία αλλά και τη Νιγηρία, οι οποίες παρουσιάζουν *prima facie* τα στοιχεία του πρόσφυγα, βάσει της Σύμβασης της Γενεύης του 1951 σχετικά με το νομικό καθεστώς των προσφύγων, καταλήγουν να χρησιμοποιούν τις υπηρεσίες κυκλωμάτων trafficking, καθώς αυτός είναι ο μόνος τρόπος προκειμένου να προστατέψουν τη ζωή και την ελευθερία τους. Κεντρικός στόχος του προγράμματος είναι η παροχή εξειδικευμένων υπηρεσιών νομικής συνδρομής, σύμφωνα με τις κείμενες διατάξεις, σε θύματα trafficking (<http://mighealth.net/el/index>).

iv. ΚΕΘΙ

Το Κέντρο Ερευνών για Θέματα Ισότητας (Κ.Ε.Θ.Ι.), Νομικό Πρόσωπο Ιδιωτικού Δικαίου, ιδρύθηκε το 1994 και λειτουργεί κεντρικά στην Αθήνα και περιφερειακά στη Θεσσαλονίκη, την Πάτρα, το Ηράκλειο και το Βόλο, υπό την εποπτεία και χρηματοδότηση της Γενικής Γραμματείας Ισότητας του Υπουργείου Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης.

Βασικός άξονας ανάπτυξης των δραστηριοτήτων του Κ.Ε.Θ.Ι. είναι η διεξαγωγή κοινωνικής έρευνας σε θέματα ισότητας των φύλων και η προώθηση των γυναικών σε όλους τους τομείς της πολιτικής, οικονομικής και κοινωνικής ζωής μέσα στο πλαίσιο της πολιτικής που καθορίζεται από τη Γενική Γραμματεία Ισότητας.

Κάποιοι από τους στόχους του Κ.Ε.Θ.Ι. είναι η διεξαγωγή ερευνών και επιστημονικών μελετών για θέματα ισότητας των φύλων και η υποστήριξη

γυναικών για την προώθηση στην αγορά εργασίας. Επίσης, στοχεύει στην ευαισθητοποίηση, εκπαίδευση και επιμόρφωση ατόμων, φορέων, ομάδων και οργανισμών σε θέματα σχετικά με την ισότητα των φύλων καθώς και στην ανάληψη πρωτοβουλιών για την προώθηση της ισότητας των φύλων, σε ιδιαίτερες συνθήκες πολυπολιτισμικότητας.

Επίσης, ο σχεδιασμός, η υλοποίηση, η παρακολούθηση και η αξιολόγηση προγραμμάτων που προωθούν τους στόχους για την ισότητα των φύλων και η ενημέρωση σε θέματα ισότητας των φύλων με την έκδοση και δημοσίευση μελετών, ερευνών και άλλου ενημερωτικού υλικού, καθώς και με παραγωγή οπτικοακουστικού υλικού αποτελούν στόχους του ΚΕΘΙ. Τέλος, στόχος είναι η δημιουργία και λειτουργία πιλοτικών θεσμών που υποστηρίζουν και προωθούν την ισότιμη συμμετοχή των γυναικών (<http://mighealth.net/el/index>).

v. Γενική Γραμματεία Ισότητας

Η Γενική Γραμματεία Ισότητας λειτουργεί Συμβουλευτικά Κέντρα για τη βία κατά των γυναικών τα οποία προσφέρουν ψυχοκοινωνική υποστήριξη και νομική συμβουλευτική στα θύματα εμπορίας ανθρώπων (<http://www.isotita.gr/index.php/docs/c61/>)

Η Γενική Γραμματεία Ισότητας συμμετέχει στην Ειδική Επιτροπή των Γενικών Γραμματέων, που συστάθηκε με πρωτοβουλία του Υπουργού Δικαιοσύνης και σκοπό έχει το συντονισμό σε πολιτικό επίπεδο των εργασιών για την εφαρμογή των διατάξεων του Νόμου 3064/2002 «Καταπολέμηση της Εμπορίας Ανθρώπων».

Στο πλαίσιο αυτής της Επιτροπής εκπονήθηκε Εθνικό Ολοκληρωμένο Πρόγραμμα Δράσεων για την αρωγή και προστασία των θυμάτων εμπορίας ανθρώπων (Αύγουστος 2004) (Γενική Γραμματεία Ισότητας - Υπουργείο Εσωτερικών, 2007).

Επίσης, η Γενική Γραμματεία Ισότητας σε συνεργασία με το Κέντρο Ερευνών για Θέματα Ισότητας (ΚΕΘΙ) και το Υπουργείο Εξωτερικών υλοποιεί προγράμματα Αναπτυξιακής Βοήθειας και Συνεργασίας σε χώρες προέλευσης οικονομικών μεταναστών και θυμάτων εμπορίας.

Από το 2005 υλοποιείται το πρόγραμμα «Εκπαίδευση - κοινωνικός αποκλεισμός- πορνεία- μετανάστευση » στην Αλβανία, Μολδαβία, Ουκρανία και Γεωργία, συνολικού κόστους 150.000 ευρώ. Σκοπός του Προγράμματος είναι η αντιμετώπιση του προβλήματος του κοινωνικού αποκλεισμού, της ανεργίας, της σεξουαλική εκμετάλλευσης και της (καταναγκαστικής) πορνείας που συνδέεται με τη μετανάστευση. Πραγματοποιήθηκαν διακρατικές συναντήσεις και σεμινάρια στην Αθήνα, Αλβανία, Γεωργία και Μολδαβία (<http://www.isotita.gr/index.php/docs/c61/>)

Προκειμένου να ενισχυθούν οι δράσεις των τοπικών φορέων για την καταπολέμηση της παράνομης διακίνησης και εμπορίας γυναικών, η Γ.Γ.Ι. σε συνεργασία με το ΚΕΘΙ, υλοποιεί το 2006 το πρόγραμμα αναπτυξιακής βοήθειας «Υποστήριξη περιφερειακών πολιτικών ενάντια στην παράνομη διακίνηση και εμπορία γυναικών» στη Βοσνία-Ερζεγοβίνη και στη Σερβία-Μαυροβούνιο, συνολικού προϋπολογισμού 100.000 ευρώ . Το πρόγραμμα εντάσσεται σε δράσεις που λαμβάνουν χώρα στο κοινωνικό τομέα και στοχεύει στην αντιμετώπιση του

φαινομένου της διεθνικής σωματεμπορίας μέσω της ενδυνάμωσης των θυμάτων, της ευαισθητοποίησης της κοινής γνώμης και την εκπαίδευση των αρμοδίων φορέων που ασχολούνται με τη αρωγή και προστασία των θυμάτων.

vi. Ελληνικό Παρατηρητήριο των Συμφωνιών του Ελσίνκι

Το Ελληνικό Παρατηρητήριο των Συμφωνιών του Ελσίνκι παρακολουθεί την τήρηση των διεθνώς αναγνωρισμένων ανθρωπίνων δικαιωμάτων, δημοσιοποιεί και υποβάλλει εκθέσεις σε αρμόδιες αρχές και διεθνείς οργανώσεις και οργανισμούς, μέσω του διαδικτύου.

vii. Διεθνής Αμνηστία-Ελληνικό τμήμα

Η Διεθνής Αμνηστία είναι ένα παγκόσμιο κίνημα περισσότερων από 3 εκατομμύρια υποστηρικτών, μελών και ακτιβιστών που αγωνίζονται για την προστασία των διεθνώς αναγνωρισμένων ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Όραμά μας είναι ένας κόσμος όπου όλοι οι άνθρωποι θα απολαμβάνουν όλα τα δικαιώματα που αναγνωρίζονται από την Οικουμενική Διακήρυξη των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και από άλλα διεθνή πρότυπα (<http://www.amnesty.org.gr/contact>)

viii. STOPNOW

Το Stop Trafficking of People Now (STOPNOW) είναι Πρόγραμμα της ΜΚΟ Κέντρο Έρευνας και Δράσης για την Ειρήνη (ΚΕΔΕ) με αποκλειστική δράση την

αντιμετώπιση και καταπολέμηση της παράνομης διακίνησης γυναικών και παιδιών με σκοπό τη σεξουαλική τους εκμετάλλευση (Διεθνική Σωματεμπορία).

Το STOPNOW δραστηριοποιείται στην Ελλάδα, τα Βαλκάνια, κυρίως στην Αλβανία, και τις χώρες της κεντροανατολικής Ευρώπης, κυρίως στην Ουκρανία και Γεωργία. Ξεκίνησε το Δεκέμβριο του 2001 στοχεύοντας στην πρόληψη του φαινομένου της διεθνικής σωματεμπορίας και στην αρωγή και κοινωνική επανένταξη των θυμάτων. Δίνει ιδιαίτερη έμφαση στον εθελοντικό επαναπατρισμό, την κοινωνική επανένταξη και προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων των θυμάτων (<http://mighealth.net/el/index.php/StopNow>)

ix. Γενική Αστυνομική Διεύθυνση Αττικής – Υπουργείο Εσωτερικών

Η Γενική Αστυνομική Διεύθυνση Αττικής και το Υπουργείο Εσωτερικών και Δημόσιας Τάξης υπάγονται στους πιο σημαντικούς κρατικούς φορείς δίωξης και καταστολής του φαινομένου του trafficking. Η Ομάδα Καταπολέμησης Εμπορίας Ανθρώπων (Ο.Κ.Ε.Α.) συστάθηκε από το Υπουργείο Δημόσιας Τάξης τον Απρίλιο του 2001, με στόχο την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων προς σεξουαλική εκμετάλλευση. Η Ο.Κ.Ε.Α. τελεί υπό την εποπτεία του Αρχηγού της Ελληνικής Αστυνομίας, ο οποίος ασκεί καθήκοντα Προέδρου. Στην Ομάδα για την Καταπολέμηση της Εμπορίας Ανθρώπων (Ο.Κ.Ε.Α.) συμμετέχουν έμπειροι Αξιωματικοί της Ελληνικής Αστυνομίας, εκπρόσωπος του Διεθνούς Οργανισμού Μετανάστευσης, κοινωνικοί επιστήμονες, καθώς και εκπρόσωποι από τα συναρμόδια Υπουργεία (Υγείας, Εργασίας, Εσωτερικών, Διοίκησης και Διοικ. Αποκέντρωσης).

Η συγκεκριμένη πρωτοβουλία ήταν απόρροια της ανάγκης εκπόνησης και εφαρμογής εθνικής στρατηγικής για την αντιμετώπιση του προβλήματος της εμπορίας ανθρώπων στα επίπεδα πρόληψης και καταστολής και εντάσσεται στο ευρύτερο πλαίσιο του λειτουργικού εκσυγχρονισμού της Ελληνικής Αστυνομίας. Βασικός στόχος του Υπουργείου Δημόσιας Τάξης μέσα από τη σύσταση της Ο.Κ.Ε.Α., ήταν η θεσμοθέτηση ενός ειδικού συντονιστικού οργάνου με αντικείμενο τη χάραξη πολιτικής για την αντιμετώπιση του φαινομένου της εμπορίας ανθρώπων, την άρθρωση πρακτικών, αλλά και την πρόταση συγκεκριμένων μέτρων που θα συμβάλλουν αποφασιστικά στην καταπολέμηση των κυκλωμάτων που διακινούν και εμπορεύονται γυναίκες και παιδιά σε εθνική και διεθνή κλίμακα. Προς την κατεύθυνση αυτή, πρωταρχικός στόχος της Ο.Κ.Ε.Α. ήταν η κατάρτιση και εισήγηση ενός νομοθετικού πλαισίου σχετικά με την πρόληψη και καταστολή εγκλημάτων που αφορούν την εμπορία ανθρώπων. Ο στόχος αυτός στέφθηκε με επιτυχία μέσα σε λίγους μήνες, με την εισήγηση του σχετικού σχεδίου νόμου. Ο επόμενος κύκλος εργασιών της Ο.Κ.Ε.Α., έχει ως κατεύθυνση την ανάληψη περαιτέρω δράσεων και πρωτοβουλιών. Επίσης, τη διεύρυνση και ενδυνάμωση της συνεργασίας με όλους τους εμπλεκόμενους φορείς, με κύριο στόχο τον εντοπισμό και την παροχή αρωγής, σε όσο το δυνατόν περισσότερα θύματα (Αρχηγείο Ελληνικής Αστυνομίας, 2006).

Για αποτελεσματική αντιμετώπιση του φαινομένου με απόφαση της Ηγεσίας της Ελληνικής Αστυνομίας, λειτουργούν 14 ομάδες anti-trafficking κεντρικά και περιφερειακά. Κεντρικά, το θέμα χειρίζεται η ομάδα anti-trafficking της Διεύθυνσης Δημόσιας Ασφάλειας από το Σεπτέμβριο του 2002. Το έργο της ομάδας είναι να

χειρίζεται ειδικά τα θέματα της εμπορίας ανθρώπων και να καθοδηγεί τις περιφερειακές επιχειρησιακές Υπηρεσίες. Στις Δ/σεις Ασφάλειας Αττικής και Θεσσαλονίκης στα λειτουργούντα εξειδικευμένα τμήματα ηθών, λειτουργούν από 1-11-2003 οι ομάδες anti-trafficking, με κατάλληλη στελέχωση σε προσωπικό και υλικοτεχνικό εξοπλισμό.

χ. Αλληλεγγύη

Η μη κυβερνητική οργάνωση «Αλληλεγγύη» , ιδρύθηκε το 2002 με πρωτοβουλία του Αρχιεπισκόπου Αθηνών και πάσης Ελλάδος Χριστόδουλου, με σκοπό την υποστήριξη των κοινωνικά αδύναμων ομάδων ανεξαρτήτως εθνικότητας ή θρησκειότητας. Είναι αστική μη κερδοσκοπική εταιρεία, που συγκροτείται από δύο νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου: το Διορθόδοξο Κέντρο της Εκκλησίας της Ελλάδος και την Ιερά Αρχιεπισκοπή Αθηνών. Σε εθνικό επίπεδο η «Αλληλεγγύη», συμβάλλει στην καταπολέμηση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού.

Η Μ.Κ.Ο. «ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΗ» συμβάλλει στην εξάλειψη αυτής της παγκόσμιας αδικίας, παρέχοντας επισιτιστική βοήθεια σε μεγάλες αποστολές και συμμετέχοντας σε διεθνείς επισιτιστικές δράσεις που σχεδιάζονται με την συνεργασία του Υπουργείου Εξωτερικών (Υπηρεσία Διεθνούς Αναπτυξιακής Συνεργασίας), του Συμβουλίου Απόδημου Ελληνισμού και τοπικών φορέων. Η Μ.Κ.Ο «Αλληλεγγύη» έχει στο ενεργητικό της διεθνείς και εθνικές δράσεις που σχετίζονται με τις κοινωνικά ευπαθείς ομάδες όλων των κατηγοριών όπου μια από αυτές είναι και η κατηγορία των κακοποιημένων γυναικών και θυμάτων

σωματεμπορίας. Τμήμα του απολογισμού αυτής της δράσης είναι και ο ξενώνας «ΣΤΟΡΓΗ», για τις κακοποιημένες γυναίκες και τα παιδιά. Ο ξενώνας αυτός είναι αποτέλεσμα της συνεργασίας της Μ.Κ.Ο. «ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΗ» και της Υπηρεσίας Διεθνούς Αναπτυξιακής Συνεργασίας (Υ.Δ.Α.Σ.) του Υπουργείου Εξωτερικών και αποτελεί ένα καταφύγιο που προσφέρει φροντίδα, περίθαλψη, ιατρική και νομική κάλυψη στα θύματα του σύγχρονου δουλεμπορίου και της οικογενειακής βίας. Αυτή τη στιγμή είναι ο πιο σημαντικός ξενώνας προστασίας και περίθαλψης θυμάτων σωματεμπορίας σε ολόκληρη την Αττική. Η μέγιστη διάρκεια παραμονής των φιλοξενουμένων, δεν υπερβαίνει το διάστημα των τριών μηνών (Δρούγα & Παπαδοπούλου, 2008).

Η Μ.Κ.Ο. «ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΗ» στα πλαίσια συμμετοχής του σε Έργο της Κοινοτικής Πρωτοβουλίας EQUAL που υλοποιείται από την Αναπτυξιακή Σύμπραξη «Α.Σ.Π.Ι.Δ.Δ.Α.» και ειδικότερα στο πλαίσιο ενεργειών επιμόρφωσης σε θέματα σχετικά με την παράνομη διακίνηση και εμπορία ανθρώπων (trafficking), διοργανώνει σειρά Επιμορφωτικών Σεμιναρίων με θέμα: «Το φαινόμενο της εμπορίας και εκμετάλλευσης ανθρώπων». Τα Σεμινάρια απευθύνονται σε ψυχολόγους, ψυχιάτρους, κοινωνικούς λειτουργούς και φοιτητές ειδικοτήτων που σχετίζονται με υπηρεσίες οι οποίες απευθύνονται, σε θύματα εμπορίας και υλοποιούνται με σκοπό την ενημέρωση και επιμόρφωση συγκεκριμένων ομάδων, πάνω σε γενικότερα και επιμέρους ζητήματα που σχετίζονται με το φαινόμενο της παράνομης διακίνησης και εμπορίας ανθρώπων και την παροχή υπηρεσιών στήριξης σε θύματα εμπορίας. Περιλαμβάνουν την θεωρητική ανάλυση, τον ορισμό και την μορφολογία του φαινομένου της εμπορίας και εκμετάλλευσης ανθρώπων.

Αντιμετώπιση του Μετατραυματικού Συνδρόμου των θυμάτων και την κλινική τους εικόνα. Αρωγή και στήριξη των θυμάτων εμπορίας στους ξενώνες φιλοξενίας και την κοινωνική τους επανένταξη όπως επίσης και το ελληνικό νομικό πλαίσιο καταπολέμησης της εμπορίας ανθρώπων, την στήριξη και αρωγής των θυμάτων.

xi. Κέντρο Έρευνας και Υποστήριξης Θυμάτων Κακοποίησης και Κοινωνικού Αποκλεισμού (Ε.Κ.Υ.Θ.Κ.Κ.Α.)

Ο ξενώνας φιλοξενίας θυμάτων trafficking του Ε.Κ.Υ.Θ.Κ.Κ.Α. παρέχει φιλοξενία, κοινωνική αρωγή (έκδοση ταξιδιωτικών εγγράφων, αδειών διαμονής κ.λπ.), ψυχολογική υποστήριξη, νομική συμβουλή και ιατρική περίθαλψη. Ανάλογα με το αίτημα τους, τα θύματα είτε επαναπατρίζονται (με τη συνδρομή του Διεθνούς Οργανισμού Μετανάστευσης), είτε παραμένουν στη χώρα μας. Στη δεύτερη περίπτωση, τα θύματα παρακολουθούν μαθήματα εκμάθησης ελληνικής γλώσσας, ενώ με τη βοήθεια του προσωπικού του ξενώνα, αναζητούν εργασία. Ο ξενώνας φιλοξενίας θυμάτων του Ε.Κ.Υ.Θ.Κ.Κ.Α, δέχεται θύματα τα οποία παραπέμπονται από διάφορα μέρη της Ελλάδας, είτε από τις κατά τόπους Εισαγγελίες είτε από άλλες Μ.Κ.Ο. με τις οποίες συνεργάζονται (Δρούγα & Παπαδοπούλου, 2008).

xii. Διεθνής Ένωση Αστυνομικών (I.P.A.)

Η Διεθνής Ένωση Αστυνομικών, είναι κοινωνική και πολιτιστική οργάνωση, η μεγαλύτερη Μ.Κ.Ο. στην Ελλάδα. Έχει μέλη Αστυνομικούς, σε 56 κράτη σε όλο τον κόσμο. Το Ελληνικό Τμήμα Διεθνούς Ένωσης Αστυνομικών,

δραστηριοποιείται έντονα τον τομέα ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης για το φαινόμενο της εμπορίας ανθρώπων, συμβάλλει αποφασιστικά στην προβολή του κοινωνικού προσώπου του Αστυνομικού και αναδεικνύει τη συμβολή και δυναμική της Ελληνικής Αστυνομίας στη μάχη κατά του οργανωμένου εγκλήματος και ειδικά στη μάχη κατά της παράνομης διακίνησης ανθρώπων (www.astynomia.gr).

Συνεργάζεται με τις Αστυνομικές Αρχές και ειδικότερα με τις Υπηρεσίες καταπολέμησης εμπορίας ανθρώπων. Η συνεργασία αυτή σε αρκετές περιπτώσεις υπήρξε πρωτοπόρα σε επίπεδο πρόληψης, ανταλλαγής πληροφοριών, συνοδείας θυμάτων και άλλων πολυεπίπεδων ενεργειών και δραστηριοτήτων της υφιστάμενης νομοθεσίας, των διαταγών και συμφωνιών με τα αρμόδια Υπουργεία (www.astynomia.gr).

5.3 Φορείς στην Κύπρο

Κατά τις τελευταίες δύο τουλάχιστον δεκαετίες η Κύπρος είναι χώρα όχι μόνο προορισμού αλλά και διέλευσης γυναικών, θυμάτων εμπορίας, που διοχετεύονται συστηματικά στην εξαναγκαστική πορνεία. Έτσι, συγκροτήθηκαν ομάδες εμπειρογνομόνων για το συντονισμό των ενεργειών και την καταπολέμηση της εμπορίας προσώπων και τη σεξουαλική εκμετάλλευση (http://www.mjpo.gov.cy/mjpo/mjpo.nsf/dmlviolence_gr/dmlviolence_gr?OpenDocument)

i. Γραφείο Καταπολέμησης Εμπορίας Προσώπων του Αρχηγείου Αστυνομίας

Το Γραφείο Καταπολέμησης Εμπορίας Προσώπων (ΚΕΠ) συστάθηκε μετά από απόφαση του Αρχηγού Αστυνομίας για την καταπολέμηση της εμπορίας προσώπων και άρχισε τη λειτουργία του στις 26 Απριλίου 2004. Υπάγεται στο Τμήμα Γ΄ του Αρχηγείου Αστυνομίας και ο υπεύθυνος ορίζεται από τον Αστυνομικό Διευθυντή Τμήματος Γ΄ με την έγκριση του Αρχηγού Αστυνομίας. Σήμερα το Γραφείο στελεχώνεται από μια γυναίκα υπαστυνόμο, 2 γυναίκες αστυφύλακες και ένα αστυφύλακα.

Αποστολή του Γραφείου είναι η προώθηση της προληπτικής και κατασταλτικής αντιμετώπισης του φαινομένου της εμπορίας προσώπων καθώς επίσης και ο συντονισμός των ενεργειών των Επαρχιακών Διευθύνσεων και άλλων Υπηρεσιών της Αστυνομίας όσον αφορά την πρόληψη και καταπολέμηση της εμπορίας προσώπων και την αναγνώριση των θυμάτων της.

ii. Μη- Κυβερνητικές Οργανώσεις

Στον τομέα της παροχής προστασίας των θυμάτων Σεξουαλικής και Οικονομικής Εκμετάλλευσης Προσώπων δραστηριοποιείται αριθμός Μη-Κυβερνητικών Οργανώσεων μεταξύ των οποίων: η Κίνηση Στήριξης Αλλοδαπών «ΚΙΣΑ» και η Οργάνωση Προστασίας Θυμάτων Σεξουαλικής Βίας και Εκμετάλλευσης «ΣΤΙΓΜΑ».

iii. Κρατικό καταφύγιο θυμάτων σεξουαλικής εκμετάλλευσης

Νεότερη εξέλιξη στον εν λόγω τομέα αποτελεί η παραχώρηση από το

Υπουργείο Δικαιοσύνης και Δημοσίας Τάξεως της οικίας που προορίζεται για το Διευθυντή Φυλακών, στο Τμήμα Υπηρεσιών Κοινωνικής Ευημερίας προκειμένου να στεγαστεί το πρώτο κρατικό καταφύγιο θυμάτων σεξουαλικής εκμετάλλευσης. Το Καταφύγιο άρχισε ήδη τη λειτουργία του υπό την ευθύνη του εν λόγω τμήματος.

Ανακεφαλαίωση

Μέσα από την έρευνα μας καταλήξαμε στο συμπέρασμα ότι οι δραματικές εκτάσεις που έχει λάβει το φαινόμενο της σωματεμπορίας (trafficking) ανησύχησε και εξακολουθεί να ανησυχεί τη διεθνή κοινότητα καθώς και τις κυβερνήσεις και οργανισμούς στην Κύπρο και την Ελλάδα. Έτσι η συγκρότηση διαφόρων φορέων οδήγησε στη δραστηριοποίηση όλων προκειμένου να αντιμετωπιστεί αυτή η σοβαρή παραβίαση των δικαιωμάτων του ανθρώπου την οποία αβίαστα μπορεί να χαρακτηρίσει κανείς ως σύγχρονη μορφή δουλείας.

Κυβερνητικές και μη οργανώσεις διεθνώς αλλά και σε Κύπρο και Ελλάδα προσπαθούν να συνδράμουν στην πρόληψη και καταπολέμηση του φαινομένου. Επιπλέον, έχουν συσταθεί οργανώσεις για προστασία των θυμάτων σεξουαλικής βίας και εκμετάλλευσης παρέχοντας τους αρωγή και στήριξη σε ξενώνες και καταφύγια φιλοξενίας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6 – ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ&ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

6.1. Συμπεράσματα

Μέσα από τη μελέτη αυτή επιχειρήθηκε να γίνει εκτενής αλλά και κατανοητή ανάλυση του φαινομένου της γυναικείας κακοποίησης, δίνοντας έμφαση στη παράνομη διακίνηση με σκοπό τη σεξουαλική εκμετάλλευση των γυναικών.

Αναπτύχθηκαν οι μορφές της κακοποίησης, τα συμπτώματα και οι συνέπειες της, σκιαγραφήθηκε το προφίλ των θυμάτων και του θύτη. Διερευνήθηκαν οι σωματικές, ψυχοσωματικές, ψυχοσυναισθηματικές, κοινωνικές και μακροπρόθεσμες επιπτώσεις της γυναικείας κακοποίησης με αναφορά στις θεραπευτικές προσεγγίσεις του φαινομένου. Τέλος, αναφέρθηκαν, οι διάφοροι κρατικοί και μη κρατικοί οργανισμοί που συμβάλλουν στην αντιμετώπιση της γυναικείας κακοποίησης και στην Ελλάδα και στην Κύπρο.

Είναι προφανές ότι η βία εναντίον των γυναικών αποτελεί ένα πολυσύνθετο και πολύπλοκο κοινωνικό φαινόμενο. Η παρουσία του είναι έντονη σε όλες σχεδόν τις κοινωνίες, τόσο στις παλαιότερες όσο και στις σύγχρονες. Η κακοποίηση των γυναικών αποτελεί ένα πολύ σημαντικό κοινωνικό πρόβλημα οι προεκτάσεις του οποίου είναι τραγικές τόσο για το ίδιο το θύμα, την υπόλοιπη δυσλειτουργική πλέον οικογένεια, όσο και για ολόκληρη την κοινωνία.

Οι επιπτώσεις της γυναικείας κακοποίησης είναι αρνητικές και καταστροφικές για όλες τις γυναίκες ανεξάρτητα με την μορφή βίας την οποία υφίστανται. Ωστόσο, πρέπει να τονιστεί ότι η σεξουαλική κακοποίηση των γυναικών είτε από τους ίδιους τους συντρόφους τους, είτε από τους συζύγους τους νυν ή πρώην τους αποτελεί

ένα τραγικό γεγονός, το οποίο σημαδεύει για πάντα τη ζωή μιας γυναίκας. Επίσης είναι πασιφανές ότι οι επιδράσεις της ενδοοικογενειακής βίας απέναντι στην ψυχολογική κατάσταση των γυναικών είναι καταλυτικές τόσο για την συγκεκριμένη φάση την οποία βρίσκονται όσο και για την μετέπειτα ζωή τους. Η βία κατά των γυναικών είναι πολύπλευρη και συνδέεται με τις ανισότητες στους ρόλους των δύο φύλων και στις κοινωνικο-οικονομικές δομές εξουσίας, τόσο στη δημόσια, όσο και στην ιδιωτική σφαίρα.

Επιπροσθέτως, στη μελέτη αναλύθηκαν ο ορισμός και οι μορφές της παράνομης διακίνησης γυναικών με σκοπό τη σεξουαλική εκμετάλλευση. Παρατέθηκαν στοιχεία για την εμφάνιση, εξέλιξη και έκταση του φαινομένου σε διεθνές και εθνικό επίπεδο. Διερευνήθηκαν τα αίτια του trafficking, τα χαρακτηριστικά των θυμάτων και οι συνθήκες ζωής τους. Έγινε αναφορά στις καταλυτικές συνέπειες των θυμάτων trafficking καθώς και στη δράση που αναλαμβάνει η αστυνομία προς αντιμετώπισή του. Τέλος, αναφέρθηκαν οι φορείς trafficking σε Κύπρο και Ελλάδα.

Πιο συγκεκριμένα, το trafficking σημαίνει δουλεμπόριο. Σύμφωνα με τα Ηνωμένα Έθνη, η εμπορία προσώπων είναι η στρατολόγηση, μεταφορά, υπόθαλψη ή αποδοχή προσώπων, που γίνεται με την απειλή ή χρήση βίας ή άλλων μορφών καταναγκασμού, με απαγωγή, παραπλάνηση, κατάχρηση εξουσίας ή εκμετάλλευσης ανάγκης με την παροχή ή λήψη οικονομικού ή άλλου οφέλους για την εξασφάλιση της συγκατάθεσης προσώπου που έχει τον έλεγχο άλλου προσώπου, με σκοπό την εκμετάλλευσή του. Η εκμετάλλευση περιλαμβάνει τουλάχιστον την εκμετάλλευση της πορνείας, άλλες μορφές σεξουαλικής

εκμετάλλευσης, εξαναγκαστική εργασία ή παροχή υπηρεσιών, δουλεία ή παρόμοιες πρακτικές, στέρηση ελευθερίας και αφαίρεση οργάνων.

Θύματα trafficking μπορούν να είναι άνθρωποι, ανεξαρτήτως, φύλου και ηλικίας και οι σκοποί της παράνομης εμπορίας ποικίλουν. Οι πιο ευάλωτες ομάδες, θύματα εμπορίας προσώπων, με σκοπό τη σεξουαλική εκμετάλλευση αποτελούν οι γυναίκες και τα παιδιά. Όπως έρευνες έχουν αποδείξει το αυστηρό μεταναστευτικό μοντέλο που απαγορεύει κατά κανόνα την αλλαγή εργοδότη και την αλλαγή του τομέα απασχόλησης καθιστά την κατηγορία γυναικών μεταναστριών ιδιαίτερα ευάλωτη στη σεξουαλική εκμετάλλευση.

Το θέμα της παράνομης διακίνησης γυναικών με σκοπό τη σεξουαλική εκμετάλλευση αποτελεί ακραία μορφή καταπάτησης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Αξίζει να σημειωθεί ότι το trafficking κατατάσσεται σύμφωνα με τον ΟΗΕ στη δεύτερη θέση των πιο προσοδοφόρων εγκλημάτων μετά το λαθρεμπόριο ναρκωτικών, εξίσου αποδοτικό με το λαθρεμπόριο όπλων.

Οι γυναίκες-θύματα που εντάχθηκαν είτε με τη θέληση τους είτε κατόπιν εξαναγκασμού είναι θύματα ενός παράνομου κυκλώματος που τις κρατάει ομήρους σε ένα καθεστώς σύγχρονης δουλείας μέσω των χρεών, τα οποία καθορίζει ο λαθρέμπορος κατά τη θέλησή του, μέσω μιας σειράς καταναγκασμών, που τις εμποδίζει να αποσυρθούν από το κύκλωμα όποτε το θελήσουν.

Αυτό που προκύπτει είναι ότι είναι αναγκαία η λήψη των απαραίτητων μέτρων από μέρους της αστυνομίας και του κράτους για αντιμετώπιση αυτού του φαινομένου.

6.2. Προτάσεις

Η γυναικεία κακοποίηση είναι ένα ζήτημα το οποίο δεν αφορά μόνο την οικογένεια στην οποία εκδηλώνεται αλλά και ολόκληρη την κοινωνία, η οποία είναι συνυπεύθυνη μέσα από την απάθεια την οποία επιδεικνύει απέναντι σε τέτοιου είδους θέματα.

Η συνδρομή της κοινωνίας στην αντιμετώπιση του προβλήματος κρίνεται απαραίτητη τόσο για την αφύπνιση των πολιτών όσο και για την «αυστηρή» αντιμετώπιση των παραβατών. Η παρέμβαση είναι αναγκαίο να είναι έγκαιρη και εφοδιασμένη με κατάλληλους επαγγελματίες. Πρέπει να γίνει απ' όλους κατανοητό ότι βία, αποτελεί εξαιρετικά σοβαρό έγκλημα, ενώ η ανοχή της εκάστοτε κοινωνίας απέναντι της πρέπει να είναι μηδενική.

Ωστόσο, η ορθή αντιμετώπιση δεν πρέπει να αποσυνδέεται από την προσπάθεια θεραπευτικής προσέγγισης. Τέλος η αντιμετώπιση των θυμάτων απαιτεί μεγάλη προσοχή, καθώς είναι άτομα που βρίσκονται σε τραγική θέση χωρίς ουσιαστικά να ευθύνονται. Η ζωή πολλών γυναικών μένει για πάντα στιγματισμένη από το φόβο, την απελπισία, την ανασφάλεια. Τις περισσότερες φορές δυστυχώς οι ανάγκες των γυναικών μένουν χωρίς απάντηση και αντιμετώπιση. Και όμως τα σιωπηλά θύματα είναι εκείνα που έχουν την μεγαλύτερη ανάγκη φροντίδας και βοήθειας!

Επιπλέον, καθοριστικός χρειάζεται να είναι ο ρόλος της αστυνομίας ώστε να προστατεύει τους πολίτες της και να διερευνά κάθε περιστατικό που καταγγέλλεται, λαμβάνοντας μέτρα εναντίον του προσώπου που ασκεί βία, εφόσον υπάρχουν επαρκή στοιχεία και μαρτυρίες για κάτι τέτοιο. Βέβαια, η αστυνομία είναι ανάγκη να

παρέχει τις απαραίτητες πληροφορίες για άλλες Υπηρεσίες βοήθειας και στήριξης θυμάτων βίας.

Κάτι άλλο που θα μπορούσε να γίνει σε πιο γενικό πλαίσιο είναι να μειωθεί ο στερεότυπος διαχωρισμός των δύο φύλων. Τα βιβλία, οι διαφημίσεις και γενικότερα τα Μ.Μ.Ε. είναι καλό να αντανakλούν την ισότητα των δύο φύλων. Η πληροφόρηση επηρεάζει τη στάση του κοινού απέναντι στις κακοποιημένες γυναίκες. Είναι καλό να μειωθεί η προβολή βίας στην κοινωνία μας αλλά και ο τρόπος κάποιες φορές που επιχειρούμε να πειθαρχήσουμε τα παιδιά. Αρκετές φορές ο λανθασμένος χειρισμός των παιδιών προκειμένου να πειθαρχήσουν αφήνει κατάλοιπά με αποτέλεσμα στην ενήλικη ζωή τους να εκδηλώνουν βίαιες συμπεριφορές.

Καθοριστικός είναι ο ρόλος των ατόμων που έχουν σχέση με κοινωνικά επαγγέλματα και εργάζονται στις κοινωνικές υπηρεσίες. Επομένως, η ανάλογη ειδική εκπαίδευση προβάλλει απαραίτητη. Θα πρέπει να ενημερωθούν για το συνολικό πρόβλημα αλλά θα πρέπει να μάθουν νέες αποτελεσματικές τεχνικές για την αντιμετώπιση των κακοποιημένων γυναικών.

Κατάλληλες παρεμβάσεις μπορούν να είναι και οι επισκέψεις στο σπίτι, τηλεφωνήματα, νομικές συμβουλές, οικονομική ενίσχυση και παροχή σχετικών πληροφοριών. Βασικός στόχος των παρεμβάσεων είναι να κατανοήσει η γυναίκα ότι είναι κακοποιημένη, ότι αυτό που της συμβαίνει δεν είναι φυσιολογικό. Όσο πιο γρήγορα το κατανοήσει, τόσο πιο επιτυχημένη θα είναι η παρέμβαση. Επίσης, είναι πολύ σημαντικό τα άτομα που θέλουν να βοηθήσουν τη γυναίκα θα πρέπει να ρωτούν εκείνη για το είδος της βοήθειας που χρειάζεται.

Τέλος, είναι πολύ σημαντικό να υπάρχουν τα κατάλληλα καταφύγια που θα μπορούν να στηρίξουν τη γυναίκα ολικά ώστε να μπορέσει να πάρει τις αποφάσεις της και να αντιμετωπίσει αυτό που της συμβαίνει.

Όσον αφορά την αποτελεσματική αντιμετώπιση του sex trafficking όλοι οι αρμόδιοι φορείς χρειάζεται να συντονίσουν τις προσπάθειές τους, να συνεργαστούν και να χαράξουν πολιτικές κινούμενες στο τρίπτυχο : πρόληψη εμπορίας, προστασία θυμάτων, δίωξη δραστών. Ειδικά για την πρόληψη απαιτείται άρση όλων εκείνων των κοινωνικοοικονομικών αδιεξόδων που αναδεικνύουν την αναγκαστική πορνεία μονόδρομο. Για να επιτευχθεί κάτι τέτοιο είναι απαραίτητο εφαρμοστούν οικονομικές πολιτικές στις χώρες προέλευσης των θυμάτων. Και αυτό μπορεί να υλοποιηθεί δημιουργώντας θέσεις εργασίας, με επαγγελματική κατάρτιση των γυναικών και αναβάθμιση της εκπαίδευσης που τους παρέχεται ώστε να ενισχυθεί το κοινωνικό και οικονομικό τους επίπεδο.

Επιπρόσθετα, επιβάλλεται να γίνεται εκτενής ενημέρωση των γυναικών, κυρίως στις φτωχές περιοχές, για τους κινδύνους που παραμονεύουν σε περίπτωση που οι ίδιες συναινέσουν να εγκαταλείψουν την πατρίδα τους για ένα αβέβαιο μέλλον.

Στα πλαίσια της πρόληψης μπορεί να ενταχθεί και η αποκατάσταση του θύματος, προκειμένου να αποφευχθεί μια νέα επαναθυματοποίηση μετά τον επαναπατρισμό του. Έτσι η εφαρμογή προγραμμάτων συνδρομής και προστασίας θυμάτων και η ανάπτυξη μηχανισμών ασφαλούς επαναπατρισμού και ομαλής επανένταξης των θυμάτων στις χώρες προέλευσής τους είναι καταλυτικής σημασίας.

Παράλληλα, η υιοθέτηση ομοιόμορφου και αυστηρού νομοθετικού πλαισίου σε όλα τα κράτη κατά της εμπορίας, η αύξηση των διώξεων κατά των δραστών και η συνεργασία μεταξύ όλων των χωρών, ειδικά των χωρών προέλευσης, διέλευσης και προορισμού των θυμάτων θα λειτουργούσαν αποτελεσματικά στην περιστολή του sex trafficking.

Τέλος, σημαντικό ρόλο μπορούν να διαδραματίσουν και η κοινωνία πολιτών μέσω των ΜΚΟ παρέχοντας έτσι τη δυνατότητα κοινωνικής παρέμβασης. Πολίτες με ενεργό συμμετοχή στα τεκταινόμενα και υψηλό αίσθημα κοινωνικής ευθύνης προσφέρουν εθελοντικά και αφιλοκερδώς ηθική στήριξη και υλική βοήθεια στις γυναίκες θύματα των διεθνικοσωματεμπόρων.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ελληνόγλωσση

- § Άντμαν, Μ. Ε. (1990). *Βία και πονηριά*, Αθήνα: Καστανιώτη.
- § Άντριου, Κ. (2003). *"Σκλάβοι του 21ου αιώνα"*, National Geographic, Ελλάδα.
- § Αρτινοπούλου, Β. & Μαγγανά, Α. (1996). *Θυματολογία και όψεις θυματοποίησης*, Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη σελ.49-51.
- § Αρτινοπούλου, Β., και Φαρσεδάκη, Ι., (2003). *Επιδημιολογική Έρευνα*, σελ.31-33.
- § Αρχηγείο Ελληνικής Αστυνομίας (2006). *Ετήσια έκθεση περιγραφής για το οργανωμένο έγκλημα στην Ελλάδα, έτους 2005*, Ανοικτή Έκδοση, Υπουργείο Δημόσιας Τάξης, Αθήνα.
- § Γενική Γραμματεία Ισότητας-Υπουργείο Εσωτερικών (2007) *Απολογισμός Έργου 2004-2007*, Αθήνα.
- § Γεωργιακάκη, Ε. Ε. (2007). *Ενδοοικογενειακή βία*, εκδόσεις Απ.Ν.Σακκουλά, Αθήνα – Κομοτηνή.
- § Γεωργίου, Μ. (2006), *Η ενδοοικογενειακή βία και η αντιμετώπιση της*, διπλωματική εργασία, Βόνιτσα.
- § Γιωτάκος, Ο. & Τσιλιάκου, Μ. (2008). *Ο κύκλος της κακοποίησης*. Αθήνα: Αρχιπέλαγος.
- § Δασκαλάκη, Η. (1985). *Η εγκληματολογία της κοινωνικής αντίδρασης*, Αθήνα - Κομοτηνή

- § Δημητρίου, Σ. (2001). "Καταγωγή και διαπραγμάτευση της ασυμετρίας των φύλων", στο Δημητρίου Σ., (επιμ.), *Ανθρωπολογία των φύλων*, εκδ. Σαβάλλας
- § Δημητρίου, Σ. (2003). *Μορφές Βίας*, Προλεγόμενα Βασίλης Χ. Καρύδης, εκδ. Σαβάλλας,
- § Δρούγα, Κ. & Παπαδοπούλου, Θ. (2008). *Οδηγός για Συμβούλους: Trafficking – Παράνομη Διακίνηση και Εμπορία Γυναικών*. Αθήνα: Κέντρο Ερευνών για Θέματα Ισότητας (Κ.Ε.Θ.Ι.).
- § Ζαραφωνίτου, Χ. (2003) *Πρόληψη της εγκληματικότητας σε τοπικό επίπεδο*, Νομική Βιβλιοθήκη.
- § Herman, Z., (1996). *Βία- επακόλουθα- ψυχικά τραύματα- θεραπεία*, Αθήνα: Θετίλη.
- § Hewstone, M. & Stroebe, W. (2007). *Εισαγωγή στην Κοινωνική Ψυχολογία*, εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα.
- § Hirigouen, M. F. (2006). *Η κακοποιημένη γυναίκα, η βία μέσα στο ζευγάρι*, μετ.Μπάμπης Λυκούδης, εκδόσεις Πατάκη.
- § Ιγγλέση, Χ., (1997), *Πρόσωπα Γυναικών, Προσωπεία της Συνείδησης*, εκδ.Οδυσσέας, Αθήνα.
- § Καζαλλότι Ελιζαμπέττα, «Η σκοτεινή βιομηχανία του σεξ –Νομοσχέδιο από το Υπουργείο Δημόσιας Τάξης για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων και της παιδικής πορνογραφίας», *Ελευθεροτυπία*, 22/9/2002.
- § Καρα, Σ. (2010). *Σεξ τράφικιν. Στο άδυτο της οικονομίας της σύγχρονης δουλείας*, μτφρ. Αριάδνη – Μαρία Αλαβάνου , Αθήνα: Ασβός.

- § Κατσιγαράκη, Ε. (2004) *Οικογένεια και Παραβατικότητα*, εκδόσεις ΑΠ.Ν. Σακκουλά, Αθήνα – Κομοτηνή.
- § Κ.Ε.Ν.Ε.Κ., (2005). *Βία και Οικογένεια*, εκδόσεις Κ.Ε.Ν.Ε.Κ)
- § ΚΕΘΙ (2000). *Σπάστε τη σιωπή*. Αθήνα: Εκδόσεις ΚΕΘΙ
- § Κλήμης, Ν. (επιμέλεια),(2002). *Εξουσία, Βία, Πόνος*, Τόμος Α, Βία και Εξουσία, Αθήνα.
- § Κουράκης, Ν. (1989). *“Περί Βίας”*. Εκδόσεις :Νομικής Θεώρησης. Αθήνα
- § Κυριαζή, Τ. (2010). *Εμπορία Ανθρώπων. Διεθνές και Ευρωπαϊκό Δίκαιο Προστασίας των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου*, Αθήνα :Νομική Βιβλιοθήκη.
- § Λάζος, Γ. (1998) «Το πρόβλημα στην Ελλάδα: Μια γενική θεώρηση των πραγματικών περιστατικών», *Ο Αγώνας της Γυναίκας*, 63/64
- § Λάζος, Γ. (2002). *Πορνεία και διεθνική σωματεμπορία στη σύγχρονη Ελλάδα, 1. Η εκδιδόμενη*, Αθήνα: Καστανιώτη.
- § Λεζγή, Ε. (2010). Γυναικεία κακοποίηση – Έννοια και ερμηνεία του όρου κακοποίηση, *Ψυχοδικαστική*, 3, 21-24
- § Μαγγανά, Α. (1994). *Τα εκδιδόμενα άτομα- πορνεία: παρέκκλιση ή παράβαση*, εκδ. Παπαζήση, Αθήνα.
- § Μαγγανά, Α., (2000). «*Η επανορθωτική δικαιοσύνη ως μέσον επίτευξης της κοινωνικής ειρήνης*», ΠοινΔικ 5/2000, σελ 553
- § Μαγγανά, Α., (2002). *Διεθνές Συμπόσιο Ουματολογίας: Προβλήματα και προοπτικές*, ΠοινΔικ. 12/2002
- § Malcolm, P. (2002). «*Σύγχρονη θεωρία της κοινωνικής εργασίας*». Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα

- § Μοντσίνι, Π. (2007). *Εμπόριο γυναικών. Πορνεία, μαστροπεία και εκμετάλλευση*, μτφρ. Φωτεινή Ζερβού, εκδ. Μελάρι
- § Μπαμπινιώτης, Γ. (1998). *Λεξικό της νέας ελληνικής γλώσσας με σχόλια για τη σωστή των λέξεων, Ερμηνευτικό, ετυμολογικό, συνωνύμων-αντιθέτων, κυρίων ονομάτων, επιστημονικών όρων, ακρωνυμίων*, Αθήνα: Κέντρο Λεξικολογίας.
- § Μπιλανάκης, Ν. (2003). εκπρόσωπος του Ε.Κ.Υ.Θ.Κ.Α, εισήγηση στο Πάντειο Πανεπιστήμιο στις 31/1/2003, στα πλαίσια του Μεταπτυχιακού Σεμιναρίου Εγκληματολογικών Σπουδών.
- § Ναυρίδης, Κ. (2002). *Εξουσία, Βία, Πόνος*, Τόμος Α, Βία και Εξουσία, Αθήνα.
- § Παπαγεωργίου, Ν. (2008). "Μετανάστες: κοινωνικές και θεολογικές διαστάσεις", στα *Πρακτικά Διεθνούς Επιστημονικού Συνεδρίου "Ξενοφοβία και φιλαδελφία κατά τον Απόστολο Παύλο"*, Βέροια.
- § Παπαδοπούλου, Χ. (2008). "Εμπορία γυναικών (trafficking). Το δουλεμπόριο του 21^{ου} αιώνα, στο Τατά Αρσέλ, Λ. Χαρίτου – Φατούρου, Μ., Αδαμάκη, Θ., (επιμ.), *Καταργώντας τα εμπόδια. Συμβουλευτική και ενδυνάμωση γυναικών*", Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.
- § Ποινική Δικαιοσύνη (1999). "Η κοινωνιολογική προσέγγιση των δικαστικών αποφάσεων. Μία συγκεκριμένη εφαρμογή", 22, 1277-286.
- § Ποινική Δικονομία (2007). Κεφ. 154, Νόμος 87 (1).
- § Πρόγραμμα Δράσης και Διακήρυξη του Πεκίνου, τέταρτη Παγκόσμια Διάσκεψη για τις Γυναίκες, Πεκίνο, Κίνα, 14 – 15 Σεπτεμβρίου, 1995, Λευκωσία, 1997
- § *Πως είσαι;* Το Περιοδικό του Κενθέα, τεύχος 5, Απρίλιος – Ιούνιος 2004.
- § *Πως Είσαι;* Το περιοδικό του Κενθέα, Τεύχος 16, 2007

- § Ritter, J. (1998). «Παράνομη διακίνηση γυναικών από την Ανατολή στη Δύση», *Ο Αγώνας της Γυναίκας*, 63/64.
- § Σακκουλά, Α. (2007). *Καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων. Προβλήματα και προοπτικές, κέντρο προάσπισης ανθρωπίνων δικαιωμάτων*, Αθήνα – Κομοτηνή.
- § Σιμώνη – Λιόλιου, Μ., (2006). *Εγκλήματα χωρίς τιμωρία - Βία, κακοποίηση, σεξουαλική εκμετάλλευση και εμπορία γυναικών και ανήλικων παιδιών*, Αθήνα, εκδ. Κηφισιά.
- § Σκώτης, Σ. (2002). Διεύθυνση Δημόσιας Ασφάλειας της Ελληνικής Αστυνομίας, εισήγηση στο Πάντειο Πανεπιστήμιο στις 16/12/2002, θέμα: “Παράνομη Διακίνηση – Εμπορία Ανθρώπων με σκοπό τη σεξουαλική τους εκμετάλλευση (trafficking) – Δράση της Ελληνικής Αστυνομίας”.
- § Sofsky, W. (1998). *Πραγματεία περί της βίας*, μτφρ. Κ. Καβουλάκος, Αθήνα: Νέα Σύνορα – Α.Α. Λιβάνη.
- § Συκιώτου, Α. (2003). *Εμπορία ανθρώπων στα Βαλκάνια*, εκδ. Σάκκουλα, Αθήνα – Κομοτηνή
- § Συμεωνίδου – Καστανίδου, Ε., Κοσμίδης & Χ., Δημήτραινας, Γ. (2003). *Ο νέος νόμος 3064/2002 για την εμπορία ανθρώπων*, Εταιρεία Νομικών Βορείου Ελλάδος, Αθήνα – Θεσσαλονίκη.
- § Snider, L. (1992). Δημοσίευση στη *Revue Criminologie*, «Les femmes et le controle penal», (1992) τόμος XXV, No 1, (βλέπε σχετ.) στο Α. Μαγγανά, Θέματα εγκληματολογικά και ποινικού δικαίου, Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, 1999, σελ. 244.

- § Tata Arcel, L., Αδαμάκη, Θ., Γούλιарου, Α., Καββαδία, Α., Λεοντίδου, Ευ., Παπαδοπούλου, Χ., Παπαθανασίου, Μ., Στέκα, Χ., Στρατηγάκη, Μ., Τσαγκαλάνου, Γ., Φατούρου – Χαρίτου, Μ., Χάιντς, Ε. (2008). *Καταργώντας τα εμπόδια: συμβουλευτική και ενδυνάμωση γυναικών*. Επιμ. Tata Arcel, Αδαμάκη, Θ., Φατούρου – Χαρίτου, Μ., Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.
- § «Τέλειο Λεξικό της Δημοτικής Γλώσσας», 1991 , εκδ. Άτλας.
- § Τσακλάγκανου, Γ. (2002). Ενημερωτική μελέτη για τη διεθνική σωματεμπορία (*trafficking*), Κέντρο Ερευνών για Θέματα Ισότητας (Κ.Ε.Θ.Ι.), Αθήνα.
- § Τσιάντης, Γ. (1996). *Ψυχική υγεία του παιδιού και της οικογένειας*. Αθήνα: Καστανιώτης.
- § Τσιγκρής, Α. Α. (1996). *Βιασμός. Το αθέατο έγκλημα*. Αθήνα - Κομοτηνή: Εκδόσεις Α. Σάκκουλα.
- § Τσιλιάκου, Μ. (2006). «Η κοινωνική διαστρωμάτωση ως αιτιακός παράγοντας στη δημιουργία και ανάπτυξη του φαινομένου της εμπορίας και εκμετάλλευσης ανθρώπων» στο Γιωτάκος Ο., Πρεκατέ Β., (επιμ.), *Σεξουαλική κακοποίηση. Μυστικό; Όχι πια!*, εκδ. Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα.
- § Τσιλιάκου, Μ. (2008). " Το φαινόμενο της εμπορίας και εκμετάλλευσης ανθρώπων. Παγκόσμια δεδομένα", στο Γιωτάκος, Ο., Τσιλιάκου, Μ. (επιμ), Ο κύκλος της κακοποίησης, Αθήνα: Αρχιπέλαγος.
- § Walker, L.E. (1977). *Όταν η αγάπη σκοτώνει*, Αθήνα, εκδ. Φυτράκη
- § Walker, L.E. (1989). *Η κακοποιημένη γυναίκα*, Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα
- § Υπουργείο Δικαιοσύνης και Δημόσιας Τάξεως (2001). *Ανθρώπινα Δικαιώματα των Γυναικών*. Εθνικός Μηχανισμός για τα δικαιώματα της γυναίκας.

- § Υπουργείο Δικαιοσύνης και Δημόσιας Τάξεως (2007). *Εθνικό Σχέδιο Δράσης για την Ισότητα Ανδρών και Γυναικών* (ΕΣΔΙ), 2007-2013, *Εθνικός Μηχανισμός για τα δικαιώματα της γυναίκας*.
- § Χατζηφωτίου, Σ. (2005). *Ενδοοικογενειακή βία κατά των Γυναικών και παιδιών. Διαπιστώσεις και προκλήσεις για την κοινωνική εργασία*. Εκδ. Τζιόλα, Θεσσαλονίκη.

Ξενόγλωση

- § Bowker, L.H (1983) Marital Rape: A distinct Syndrome? *Social Case Work*, 64 (6), 347-352
- § Bronfenbrenner, U. (1977). Toward an experimental ecology of human development. *American Psychology*, 32 (7), 513-531.
- § Copelon, R. (1994). "Intimate terror: understanding violence as torture", in Cook (etc.), *Human Rights of women: national and international perspectives*, Philadelphia, University of Pennsylvania Press.
- § Davidson, J. K. & Moore, N.B. (1992). *Marriage and Family*. U.S.A.: Wm. C. Brown Publishers
- § Dobash, R E., Dobash, R P. *Violence Against Wives and Women, Gender Violence: Interdisciplinary Perspectives*. 1997.
- § Emke – Pouloupoulos, I. (2001). *Trafficking in Women and Children: Greece a Country of Destination and Transit*. Athens: IMEO-EDHM.

- § Finkelhor, D. & Yllo, K. (1985). *Licence to Rape: Sexual Abuse of Wives*, New York, Holt, Rinehart.
- § Fisher, B. S., Cullen, F.T. & Turner, M.G. (2000) *Sexual Victimization of College Women*. U. S. Department of Justice, National Institute of Justice. Washington, D. C. Available at <http://www.ncjrs.org/pdffiles/nij/182369.pdf>.
- § Grandin, E., Lupri, E. and Brinkerhoff, M. B. (1998). *Couple Violence and Psychological Distress*. Canadian Journal of Public Health, Vol. 89, No. 1, pp.43 – 7.
- § Gelles, R. J. (1977). *Intimate Violence in Families. Third Edition*. U.S.A.: Sage Publications.
- § Gelles, R., & Straus M. (1979), "Determinants of violence in the family-toward a theoretical integration", σελ.549-581.Contemporary theories about the family, Burr et al. Vol. 1,N.Y.: Free Press.
- § Gelles, R. J. (1997), *Intimate Violence in Families*, 3rd ed., Sage Publications
- § Haley, S. D. & Brann – Haley E. (2000). *War on the Home Front. An examination of wife abuse*. U.S.A.: Bergnahn Books
- § Jukes, A. E., (1999), *Men Who Batter Women*, London.
- § Martin, D. (1981). *Battered Wives*. U.S.A.: Volcano Press, Inc.
- § Pico – Alfonso, M. A., Garcia – Linares, M. I., Celda – Navarro, N., Blasco – Ros, C., Echeburua, E. and Martinez, M. (2006). *The Impact of Physical, Psychological, and Sexual Intimate Male Partner Violence on Women's Mental Health: Depressive symptoms, Posttraumatic stress Disorder, State Anxiety, and Suicide*. Journal of Women's Health, Vol. 15, No. 5, pp. 599 – 610.

- § Russell, D. (1990). *Rape in marriage*. U.S.A.: Indiana University Press.
- § Seith, C. (2002). “ A complex equation women’s safety, economic independency and poverty in the context of social services, dealing with domestic violence”, in *violence in the family achievement and goals*, Cuprys, p. 283-288
- § Scarpa, S. (2008). *Trafficking in human beings: Modern slavery*, Oxford University Press.
- § Viano, E., (1992). *Intimate violence*, Hemisphere Publishing Corporation, U.S.A.
- § United Nations (2000). *The Protocol to Prevent, Suppress and Punish Trafficking in Persons, Especially Women and Children*, supplementing the Convention Against Transnational Organized Crime United Nations, Advance copy
- § Wallance H., (2002), *Family violence, legal medical and social perspectives*, United States of America: Allyn and Bacon.
- § Walker, L., (1979). *The Battered Woman*. New York, Harper and Row
- § Zhang, S. (2007). *Smuggling and trafficking in human beings. All roads lead to America*, Praeger.

Ιστοσελίδες

- § Αντωνοπούλου,Μ.(2007).
<http://www.paidiatros.gr/index.php?cid=1&id=221&st=2>
- § <http://www.scribd.com/doc/50440012/2>
- § <http://www.kakopoiisi.gr/index.php?page=means>

- § http://www.femnetsalonica.gr/emotional_abuse.htm
- § http://sxeseis-alkmini.blogspot.com/2011/03/blog-post_5730.html
- § <http://www.cyprusfreethinkers.org/archives/195>
- § <http://www.sapphogr.net/support/via/morfes.html>, μορφές βίας
- § http://gonis.gr/index.php?pN=%CE%95%CE%BD%CE%B4%CE%BF%CE%BF%CE%B9%CE%BA%CE%BF%CE%B3%CE%B5%CE%BD%CE%B9%CE%B1%CE%BA%CE%AE_%CE%B2%CE%AF%CE%B1&txtWebPageID=54, Η Κακοποίηση των Γυναικών
- § ψυχολογική κατάσταση γυναίκας κακοποιημένης
http://eureka.lib.teithe.gr/8080/bitstream/handle/10184/378/toup_pap_c3.pdf?sequence=8
- § <http://www.femnetsalonica.gr/march2010/kakopoihsh-ades-kin-gyn.htm>
- § <http://www.nath.gr/nostos/istoriko%20trafficking.html>
- § <http://www.nath.gr/nostos/filoxeneia1.html>
- § Βατερλάτου, 2012 <http://psychografimata.com/3165/human-trafficking/>
- § http://ec.europa.eu/anti-trafficking/download.action?nodeId=6ebf0e65-9e95-4c5f-9655-69b1eb6709f7&fileName=Greece+National+Information+page_el.pdf&fileType=pdf
- § www.coe.int/trafficking
- § <http://mighealth.net/el/index.php/%CE%A6%CE%BF%CF%81%CE%B5%CE%AF%CF%82->

%CE%9F%CF%81%CE%B3%CE%B1%CE%BD%CF%8E%CF%83%CE%B5
%CE%B9%CF%82_%CE%B3%CE%B9%CE%B1_Trafficking

- § <http://www.isotita.gr/index.php/docs/c61/>
- § <http://www.amnesty.org.gr/contact>
- § <http://mighealth.net/el/index.php/StopNow>
- § www.astynomia.gr
- § http://www.mjpo.gov.cy/mjpo/mjpo.nsf/dmlviolence_gr/dmlviolence_gr?OpenDocument
- § *Καθημερινή*(23-7-10).Δεύτερη ευκαιρία στην πατρίδα τους για τους μετανάστες. ΑΠΕ - ΜΠΕ. http://www.kathimerini.gr/4Dcgi/4dcgi/w_articles_kathremote_1_23/07/2010_348080.
- § Σπυροπούλου,Λ.(2009).Ελευθεροτυπία,14-10-09
<http://www.enet.gr/?i=news.el.article&id=91828>
- § <http://www.panathinaikinm.gr/trafficking.html>
- § <http://www.uncjin.org/CICP/Folder/traff.htm>